Bewonersparticipatie in aandachtswijken

Bewonerspeilingen rapportage 2012

abf RESEARCH
TRENDSETTEND IN CIJFERS

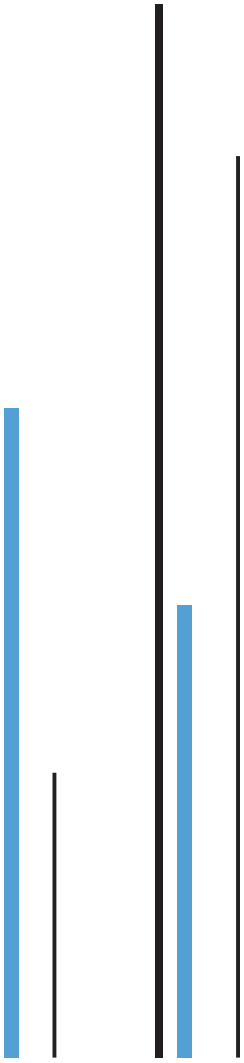

Bewonersparticipatie in aandachtswijken

Bewonerspeilingen rapportage 2012

Uitgevoerd in opdracht van BZK WBI

Fenke Legerstee, Wim Faessen, Jan Hooft van Huijsduijnen

oktober 2012 | r2012-0036FL | 12185-MKT

ABF Research | Verwersdijk 8 | 2611 NH | Delft | 015 - 27 99 300

Copyright ABF Research 2012

ABF Research heeft dit rapport met zorg samengesteld. ABF Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor type- of drukfouten of andere onvolkomenheden. Het gebruik van onderdelen van dit rapport door een andere partij dan ABF Research blijft de verantwoordelijkheid van deze andere partij en dient voorzien te zijn van duidelijke bronvermelding.

Inhoudsopgave

Samenvatting **7**
1 Inleiding **13**
2 Leeswijzer **15**
2.1 Algemeen 15
2.1.1 Gebieden 15
2.1.2 Periode 15
2.2 Bewonersparticipatie 16
2.2.1 Gemeentelijke bewonersonderzoeken 16
2.2.2 Module Sociaal Fysiek 16
3 Bewonersparticipatie in de bewonersonderzoeken **19**
3.1 Betrokkenheid van de gemeente 19
3.1.1 Aandacht voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid 19
3.1.2 De gemeente informeert de buurt 20
3.1.3 De gemeente betrekt de buurt bij de aanpak 21
3.2 Actief bezig met buurtverbetering 22
3.3 Conclusie 22
4 Bewonersparticipatie uit de module Sociaal Fysiek 2009 ..... **23**
4.1 Sociale cohesie in de buurt 23
4.2 Betrokkenheid bij de eigen buurt 29
4.3 Sociale ontwikkeling van de buurt 32
4.4 Betrokken inwoners, sociale cohesie en sociale ontwikkeling in de buurt 36
4.5 Conclusie 38
5 Resultaten per thema uit de bewonersonderzoeken **39**
5.1 Sociale veiligheid 40
5.1.1 Veiligheidsgevoel 40
5.1.2 Slachtofferschap 40
5.1.3 Vermijdingsgedrag 40
5.2 Beleving buurtproblemen 42
5.2.1 Verloedering 42
5.2.2 Criminaliteit 42
5.2.3 Overlast 42
5.2.4 Verkeer 43
5.3 Beleving leefbaarheid 44
5.3.1 Tevredenheid algemeen 44
5.3.2 Voorzieningen 44
5.3.3 Buurtcontacten 45

5.3.4 Ontwikkeling van de buurt 45
5.4 Bewonersparticipatie 46
5.4.1 Betrokkenheid van de gemeente 46
5.4.2 Verantwoordelijkheidsgevoel 46
5.4.3 Actief bezig met buurtverbetering 47
6 Resultaten op G4-, G14- en G18-niveau uit de bewonersonderzoeken 49
6.1 Ontwikkeling ten opzichte van startjaar 49
6.1.1 Ontwikkeling van 40 aandachtswijken en 18 gemeenten 49
6.1.2 Ontwikkeling van G4-wijken en -gemeenten 51
6.1.3 Ontwikkeling van G14 aandachtswijken en gemeenten 53
6.2 Ontwikkeling aandachtswijken ten opzichte van de gemeenten 54
6.2.1 Ontwikkeling 40 aandachtswijken ten opzichte van gemeenten 55
6.2.2 Ontwikkeling G4 aandachtswijken ten opzichte van gemeenten 56
6.2.3 Ontwikkeling G14 aandachtswijken ten opzichte van gemeenten 58
Bijlage 1: Conclusie voorgaande bewonerspeilingen 61
Bijlage 2: Berekening indicatoren bewonersonderzoeken 63
Bijlage 3: Thema-indeling bewonersonderzoeken 64
Bijlage 4: Geselecteerde vragen bewonersonderzoeken 65
Bijlage 5: Interpretatie profieltaarten bewonersonderzoeken 67
Bijlage 6: Steekproefaantallen bewonersonderzoeken 69
Bijlage 7: Steekproefaantallen module Sociaal Fysiek 70
Bijlage 8: Beschikbare jaren bewonersonderzoeken 71
Bijlage 9: Module Sociaal Fysiek WoON 72
Bijlage 10: Geselecteerde vragen Sociaal Fysiek WoON 74

Samenvatting

Nederland telt 40 aandachtswijken. Het gaat om aandachtswijken die als gevolg van diverse problemen achterblijven bij andere wijken, bij de gemeenten en bij de situatie in Nederland. Deze aandachtswijken zijn verspreid over 18 gemeenten. In de aandachtswijken woonden anno 2011 789.000 personen, waarvan 626.000 (78%) in de G4 (Amsterdam-Rotterdam-'s Gravenhage en Utrecht). In deze G4-gemeenten woont 29% van de bewoners in een aandachtswijk, in de overige 14 gemeenten 9%.

Om de situatie in deze aandachtswijken te verbeteren is een Actieplan Krachtwijken (Van Aandachtswijk naar Krachtwijk) opgesteld. De feitelijke ontwikkelingen worden gevolgd via onderzoeken van het CBS (Outcome-monitor) en het SCP (Longitudinale onderzoek). Daarnaast heeft het Ministerie van BZK behoefte aan inzicht in de percepties van de bewoners van de aandachtswijken en hoe deze zich ontwikkelen. Daarvoor heeft ABF Research de gemeentelijke bewonersonderzoeken geraadpleegd waarmee een beeld van hele spectrum van leefbaarheid en veiligheid kan worden gegeven. In 2009, 2010 en 2011 zijn de beschikbare onderzoeksgegevens verzameld en zijn de resultaten per gemeente gepresenteerd. In dit rapport wordt deze reeks voortgezet maar wordt de perceptie van de bewoners niet meer per afzonderlijke gemeente en aandachtswijk weergegeven maar per groep van gemeenten en de aandachtswijken daarbinnen: G18, G4 en G14. Tevens ligt de nadruk in dit rapport op de bewonersparticipatie in de aandachtswijken. Voor dit doel is naast de bewonersonderzoeken ook een vervolgmodule van het Woononderzoek Nederland 2009, de module Sociaal Fysiek geraadpleegd.

Bewonersparticipatie

Bewoners spelen een belangrijke rol in hun wijk. Ze hebben invloed op de leefbaarheid van hun buurt en kunnen er een positieve bijdrage aan leveren. De overheid wil bewoners stimuleren betrokken te zijn bij hun wijk en de zeggenschap van bewoners versterken. Het versterken van bewonersparticipatie is een speerpunt binnen de wijkaanpak. De overheid stimuleert deze zeggenschap en het initiatief onder andere door het inzetten van bewonersbudgetten waarmee bewoners in de aandachtswijken hun eigen wijk kunnen verbeteren. In de periode 2008-2011 is hiervoor € 95 miljoen uitgetrokken.
Bewonersparticipatie kan worden omschreven als de deelname van bewoners aan de totstandkoming van wijkplannen, in de vorm van overleg (bezoeken bijeenkomsten) of in het uitvoeren van een (maatschappelijk) initiatief. Bewonersparticipatie is dus te zien op een brede schaal van het maken van een praatje en zorgen voor medebuurtbewoners tot actieve inzet voor de leefbaarheid van de buurt. In dit rapport wordt op basis van het beschikbare materiaal gekeken naar diverse aspecten van de contacten in de buurt tot inspraak, tot een actieve uitvoering van activiteiten voor de leefbaarheid, kortom alle treden van de participatieladder.

Uitkomsten bewonersonderzoeken

Gemeenten bevragen hun bewoners in bewonersonderzoeken onder andere over bewonersparticipatie. In de bewonersonderzoeken worden over bewonersparticipatie de volgende vier vragen gesteld:

1) Stelling: De gemeente heeft aandacht voor het verbeteren van leefbaarheid en veiligheid in de buurt (helemaal mee eens- helemaal niet mee eens);
2) Stelling: De gemeente informeert de buurt over de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt (helemaal mee eens- helemaal niet mee eens);
3) Stelling: De gemeente betrekt de buurt bij de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt (helemaal mee eens- helemaal niet mee eens);
4) Bent u het afgelopen jaar actief geweest om uw buurt te verbeteren? (ja-nee)

Iets minder dan de helft van de inwoners geeft aan dat de gemeente aandacht heeft voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt (eens of helemaal mee eens). Het aandeel is daarmee groter dan het percentage dat het oneens is met de stelling. Het percentage inwoners dat het eens is met deze stelling ligt in de aandachtswijken en gemeenten nagenoeg gelijk aan elkaar.

Een groot deel van de bewoners geeft aan dat de gemeente de buurt informeert over de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt. Inwoners van aandachtswijken zijn het over het algemeen iets vaker eens met deze stelling dan de inwoners van de gemeenten. In de aandachtswijken van de G4-gemeenten is het percentage dat het (helemaal) eens is met de stelling het hoogst, bijna 50%.

In de aandachtswijken geven relatief meer bewoners aan dat de gemeente de buurt betrekt bij de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid dan in de gemeenten. De verschillen tussen de aandachtswijken binnen de G4-gemeenten en alle aandachtswijken zijn klein.

Zowel in de gemeenten als in de aandachtswijken is bijna een vijfde van de inwoners actief bezig geweest om de buurt te verbeteren.

Uitkomsten Sociaal Fysiek

In de analyse van de module Sociaal Fysiek[1] is gebruik gemaakt van een aantal samengestelde, samenvattende variabelen, namelijk sociale cohesie, betrokkenheid bij de buurt en sociale ontwikkeling van de buurt.

De **sociale cohesie** in de 40 aandachtswijken is lager dan in de 18 gemeenten. Dat is in het bijzonder het geval in de G4. In de aandachtswijken wordt minder vaak een oogje in het zeil gehouden tijdens afwezigheid dan in de gemeenten als geheel gebeurt. Tevens zijn de inwoners van de aandachtswijken minder vaak op de hoogte van belangrijke gebeurtenissen in de buurt. Het aandeel mensen dat zich betrokken voelt bij de mensen in de buurt is eveneens laag in deze wijken.

De **betrokkenheid bij de buurt** is in de aandachtswijken nagenoeg even groot als in de gemeenten. In de G14, zowel in de aandachtswijken als in de gemeenten, wordt iets meer vrijwilligerswerk gedaan dan in de

[1] De enquêtes zijn afgenomen in 2009.

aandachtswijken en gemeenten van de G4. Inwoners van de aandachtswijken hebben even vaak geprobeerd iets te verbeteren in de buurt dan inwoners van de gemeenten. Het organiseren van acties met andere buurtbewoners komt in de gemeenten iets vaker voor dan in de aandachtswijken maar het verschil is klein.

De **sociale ontwikkeling** van de buurt wordt door inwoners van de aandachtswijken zowel positiever als negatiever beoordeeld in vergelijking met de gemeentelijke score. Op gemeentelijk niveau vinden meer inwoners dat de buurt in sociaal opzicht noch vooruit noch achteruit is gegaan; de inwoners van de aandachtswijken hebben een meer uitgesproken mening. Het aandeel inwoners dat van mening is dat de contacten tussen buurtbewoners achteruit zijn gegaan ligt in de aandachtswijken hoger dan in de gemeenten. Het percentage dat vindt deze contacten verbeterd zijn verschilt vrijwel niet tussen de aandachtswijken en de gemeenten. Dit geldt ook voor het contact tussen Nederlanders en allochtonen en met mensen met een verschillend geloof: ook hier geldt dat inwoners van de aandachtswijken vaker negatief zijn dan inwoners van de gemeenten. Tussen de aandachtswijken in de G4 en de overige aandachtswijken is nauwelijks verschil zichtbaar.

Bewonersonderzoeken

Aan de hand van de Bewonersonderzoeken is gekeken naar de perceptie van de bewoners met betrekking tot een aantal thema's. Behalve naar bewonersparticipatie wordt er gekeken naar de mening over de sociale veiligheid, de beleving van de buurtproblemen en de beleving van de leefbaarheid in de buurt. In de tabel hieronder is een samenvatting gegeven van de scores. Naast het huidige verschil tussen de aandachtswijken en gemeenten is ook de ontwikkeling ten opzichte van 2007 (de start van de wijkenaanpak) weergegeven.

Samenvatting resultaten: Ontwikkeling van de score in 2011 ten opzichte van 2007

		18 gemeenten	40 wijken	G4 gemeenten	G4 wijken	G14 gemeenten	G14 wijken
Ontwikkeling ten opzichte van 2007	Sociale veiligheid	⬭	⬭	⇧	⇩	⬭	⬭
	Beleving buurtproblemen	⬭	⇩	⇩	⇩	⬭	⇩
	Beleving leefbaarheid	⇩	⇧	⬭	⇧	⇩	⬭
	Bewonersparticipatie	⬭	⬭	⇩	⇩	⬭	⇧
	Totaal	⬭	⬭	⇩	⇩	⬭	⬭

⇧	⇧	⬭	⇩	⇩
(Zeer) Positief *Score is sterk vooruit gegaan ten opzichte van 2007*	Licht positief *Score is licht vooruit gegaan ten opzichte van 2007*	Geen significant verschil	Licht negatief *Score is licht achteruit gegaan ten opzichte van 2007*	(Zeer) Negatief *Score is sterk achteruit gegaan ten opzichte van 2007*

Samenvatting resultaten: Verschil tussen de aandachtswijken en het gemeentelijk gemiddelde

		18 gemeenten	40 wijken	G4 gemeenten	G4 wijken	G14 gemeenten	G14 wijken
Verschil aandachtswijken en gemeenten 2011	Sociale veiligheid		⇩		⇩		⇩
	Beleving buurtproblemen		⇩		⇩		⇩
	Beleving leefbaarheid		⬭		⇩		⬭
	Bewonersparticipatie		⬭		⇩		⬭
	Totaal		⇩		⇩		⇩

⇧	⇧	⬭	⇩	⇩
(Zeer) Positief *Aandachtswijken scoren een stuk hoger dan het gemeentelijk gemiddelde*	Licht positief *Aandachtswijken scoren hoger dan het gemeentelijk gemiddelde*	Geen significant verschil	Licht negatief *Aandachtswijken scoren lager dan het gemeentelijk gemiddelde*	(Zeer) Negatief *Aandachtswijken scoren een stuk lager dan het gemeentelijk gemiddelde*

Over het algemeen genomen zijn de percepties van de inwoners van de 40 aandachtswijken en gemeenten in 2011 nauwelijks anders dan de percepties van de inwoners uit 2007. Binnen de thema's zijn echter wel verschillen zichtbaar. Ook geldt bovenstaande niet voor de G4 gemeenten en aandachtswijken binnen de G4, hier zijn de percepties van de inwoners in 2011 negatiever dan in 2007. Oftewel de scores waren in 2007 hoger. De aandachtswijken scoren over het algemeen genomen ook lager dan het gemeentelijk gemiddelde, dit betekent dat de wijken achterblijven.

De **sociale veiligheid** wordt gemeten aan de hand van het veiligheidsgevoel, het aantal slachtoffers van (poging tot) woninginbraak en de mate waarin bewoners vermijdingsgedrag vertonen. Ten opzichte van 2007 is de sociale veiligheid in de aandachtswijken gelijk gebleven. Het verschil tussen de score van de aandachtswijken en het gemeentelijk gemiddelde is wel groot. De sociale veiligheid wordt in de gemeenten beter beoordeeld dan in de aandachtswijken. Binnen de G4 is een positieve ontwikkeling van de score zichtbaar voor de gemeenten. Dit betekent dat de inwoners van de gemeenten positiever zijn over de sociale veiligheid in de buurt. De inwoners van de aandachtswijken geven daarentegen in 2011 een lagere score in vergelijking met 2007. Het verschil tussen de aandachtswijken en het gemeentelijk gemiddelde is daarmee groter geworden binnen de G4. Binnen de G14 zijn geen significante verschillen zichtbaar tussen de scores uit 2011 en uit 2007. Wel is het gemeentelijk gemiddelde positiever dan de gemiddelde score van de aandachtswijken.

De bewoners van de aandachtswijken beleven meer **buurtproblemen** (verloedering, criminaliteit, overlast, verkeer) dan hun stadsgenoten. De beleving van de buurtproblemen in de aandachtswijken samen laat een negatieve ontwikkeling zien ten opzichte van 2007. Inwoners ondervinden in 2011 meer overlast van buurtproblemen dan bij de start van de wijkenaanpak. Dat geldt zowel voor de aandachtswijken in de G4 als voor de aandachtswijken in de G14, in de laatste echter wel in minder sterke mate. De beleving van de buurtproblemen heeft zich in de G4 totaal (net als in de G4-aandachtswijken) negatief ontwikkeld.

De beleving van de **leefbaarheid** (tevredenheid, voorzieningen, buurtcontacten, ontwikkeling van de buurt) heeft zich positief ontwikkeld binnen de aandachtswijken. Dat is met name toe te schrijven aan de positieve ontwikkeling binnen de aandachtswijken van de G4. Tussen de 40 aandachtswijken en gemeenten zijn geen verschillen zichtbaar in 2011, hetzelfde geldt voor de aandachtswijken binnen de G14. Binnen de G4 is nog een licht negatief verschil zichtbaar met het gemeentelijk gemiddelde.

De **bewonersparticipatie** (betrokkenheid gemeente, verantwoordelijkheidsgevoel, actief bezig zijn met buurtverbetering) laat geen significant verschil zien tussen de gemeentelijke score en de wijkscore. Ook in de G14 scoren de aandachtswijken gelijk aan het gemeentelijk gemiddelde. Binnen de G4 aandachtswijken is een licht negatief verschil met het gemeentelijk gemiddelde zichtbaar. Doordat beide scores zijn gedaald ten opzichte van 2007 is het verschil tussen de aandachtswijken en het gemeentelijk gemiddelde gelijk gebleven.

Conclusies

De beleving van de **leefbaarheid** heeft in de aandachtswijken een positieve ontwikkeling doorgemaakt, terwijl de gemeenten een licht negatieve ontwikkeling laten zien.

Op het gebied van **sociale veiligheid** en beleving van **buurtproblemen** zijn de verschillen tussen de aandachtswijken en de gemeenten echter nog wel groot. Dit geldt met name voor de aandachtswijken in de G4-gemeenten.

De **bewonersparticipatie** is in alle aandachtswijken samen gelijk gebleven. De aandachtswijken binnen de G14 laten dezelfde score zien als het gemeentelijk gemiddelde. Binnen de G4-wijken is de score gedaald ten opzichte van 2007 en deze wijken tonen ook nog een negatief verschil met het gemeentelijk gemiddelde.

1 Inleiding

Nederland telt 40 aandachtswijken. Het gaat om aandachtswijken die als gevolg van diverse problemen achterblijven bij andere wijken, bij de gemeenten en bij de situatie in Nederland. Deze aandachtswijken zijn verspreid over 18 gemeenten. In de aandachtswijken woonden anno 2011 789.000 personen, waarvan 626.000 (78%) in de G4 (Amsterdam- Rotterdam- 's Gravenhage en Utrecht). In deze G4-gemeenten woont 29% van de bewoners in een aandachtswijk, in de overige 14 gemeenten 9%.

Om de situatie in deze aandachtswijken te verbeteren is een Actieplan Krachtwijken[1] opgesteld.

De Outcome-monitor[2] van het CBS en het Longitudinale onderzoek[3] van het SCP schetsen de ontwikkelingen van de 40 aandachtswijken; hierbij wordt een vergelijking gemaakt met de rest van de gemeente. Het Longitudinale onderzoek volgt de bewoners van de 40 aandachtswijken en brengt de effectiviteit van de wijkenaanpak in kaart door een aantal aandachtswijken te vergelijken met controlewijken. Zowel de Outcome-monitor als het Longitudinale onderzoek brengen alleen de feitelijke ontwikkelingen in kaart.

Het Ministerie van BZK heeft naast deze feitelijke ontwikkelingen behoefte aan inzicht in de percepties van de bewoners van de aandachtswijken en hoe deze zich ontwikkelen. In 2008 is die informatie verzameld via een kwalitatief, niet representatief instrument. Gemeenten houden zelf periodiek bewonerspeilingen waaruit de mening van de bewoners blijkt. In 2009 is ABF Research gevraagd om een vragenset uit de gemeentelijke bewonersonderzoeken te selecteren die het hele spectrum van leefbaarheid en veiligheid dekt. Vervolgens zijn de beschikbare onderzoeksgegevens verzameld en zijn de resultaten per gemeente gepresenteerd[4]. In 2010 en 2011 is een update van het onderzoek uitgevoerd waarbij de meest recente gegevens uit de bewonersonderzoeken zijn toegevoegd. Wederom zijn de resultaten per gemeente gepresenteerd[5]. Dit rapport is de nieuwste editie in deze reeks maar heeft een andere opzet dan die in voorgaande jaren. De perceptie van de bewoners wordt in dit rapport niet meer per afzonderlijke gemeente en aandachtswijk weergegeven maar per groepen van gemeenten en aandachtswijken. Naast een totaaloverzicht van alle 18 gemeenten en 40 aandachtswijken wordt gekeken naar de scores binnen de G4-gemeenten en -wijken en naar de perceptie van de bewoners in de overige gemeenten met aandachtswijken die niet tot de G4 behoren: de G14. In dit rapport ligt de nadruk op de

[1] Actieplan Krachtwijken: Van Aandachtswijk naar Krachtwijk, VROM 2007. De aandachtswijkenaanpak wordt voortgezet door BZK.

[2] Outcome-monitor Krachtwijken, Nulmeting, CBS Voorburg/Heerlen 2008 en Outcome-monitor aandachtswijkenaanpak, Eerste Voortgangsrapportage, CBS Den Haag/Heerlen 2010

[3] De tussenrapportage van het Longitudinaal Onderzoek wijkaanpak is verschenen in juni 2011: Wonen, aandachtswijken en interventies ,SCP 2011

[4] Bewonerspeilingen aandachtswijken 2009- *Resultaten per gemeente, ABF Research 2009*
Bewonerspeilingen aandachtswijken- *Onderzoeksverantwoording, ABF Research 2009*

[5] Bewonerspeilingen aandachtswijken 2010- *Resultaten per gemeente, ABF Research 2010*
Bewonerspeilingen aandachtswijken 2011- *Resultaten per gemeente, ABF Research 2011*

bewonersparticipatie in de aandachtswijken. Het rapport bevat daarom een aantal extra analyses over dit onderwerp.

Bewonersparticipatie

Bewoners spelen een belangrijke rol in hun wijk. Ze hebben invloed op de leefbaarheid van hun buurt en kunnen er een positieve bijdrage aan leveren. De overheid wil bewoners stimuleren betrokken te zijn bij hun wijk en de zeggenschap van bewoners versterken. Het versterken van bewonersparticipatie is een speerpunt binnen de wijkaanpak. De overheid stimuleert deze zeggenschap en het initiatief onder andere door het inzetten van bewonersbudgetten waarmee bewoners in de aandachtswijken hun eigen wijk kunnen verbeteren. In de periode 2008-2011 is hiervoor € 95 miljoen uitgetrokken.

Bewonersparticipatie kan worden omschreven als de deelname van bewoners aan de totstandkoming van wijkplannen, in de vorm van overleg (bezoeken bijeenkomsten) of in het uitvoeren van een (maatschappelijk) initiatief. Bewonersparticipatie is dus te zien op een brede schaal van het maken van een praatje en zorgen voor medebuurtbewoners tot actieve inzet voor de leefbaarheid van de buurt. In dit rapport wordt op basis van het beschikbare materiaal gekeken naar diverse aspecten van de contacten in de buurt tot inspraak, tot een actieve uitvoering van activiteiten voor de leefbaarheid, kortom alle treden van de participatieladder.

2 Leeswijzer

De indicatoren die de perceptie van de bewoners weergeven (subjectieve indicatoren) zijn afkomstig uit de bewonerspeilingen die gemeenten periodiek (laten) uitvoeren en de gegevens over bewonersparticipatie die zijn gemeten in de module Sociaal Fysiek van het WoonOnderzoek Nederland (WoON).

2.1 Algemeen

2.1.1 Gebieden

In dit rapport wordt een schets gegeven van de stand van zaken in de 40 aandachtswijken ten opzichte van de gemeenten. Er worden geen resultaten van afzonderlijke gemeenten weergegeven; groepen van gemeenten zijn geaggregeerd opgenomen in dit rapport. Naast de 40 aandachtswijken en 18 gemeenten waartoe deze aandachtswijken behoren wordt gekeken naar de aandachtswijken binnen de G4-gemeenten (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht) en de aandachtswijken die niet tot de G4-gemeenten behoren. In dit rapport wordt deze groep G14-wijken genoemd.

2.1.2 Periode

De periode tussen de bewonersonderzoeken verschilt per gemeente. Een aantal gemeenten voert jaarlijks een onderzoek uit, de meeste gemeenten doen dit tweejaarlijks. In een enkel geval worden de onderzoeken onregelmatig uitgevoerd en zijn er van meerdere achtereenvolgende jaren geen gegevens beschikbaar. Uit de module Sociaal Fysiek van het WoonOnderzoek Nederland zijn alleen gegevens uit 2009 opgenomen.

Voor de meeste gemeenten bestaan de meest recente data uit gegevens van het jaar 2011. Alleen Eindhoven, Groningen en Maastricht hebben in 2011 geen bewonersonderzoek uitgevoerd. Voor Groningen en Maastricht zijn de data uit 2010 opgenomen. Eindhoven heeft de bewonersonderzoeken de afgelopen jaren alleen op stadsdeelniveau uitgevoerd, waardoor voor de aandachtswijken alleen gegevens uit 2007 beschikbaar zijn. Ten behoeve van de leesbaarheid wordt het meest recente jaar in de tekst aangeduid met ‘2011’.

De aandachtswijkenaanpak is gestart in 2007; daarom worden de meest recente gegevens vergeleken met dit startjaar. Wanneer geen gegevens uit het jaar 2007 beschikbaar zijn wordt de vergelijking gemaakt met gegevens uit 2006 of 2008. Voor de leesbaarheid wordt het startjaar in de tekst overal aangeduid met ‘2007’. In bijlage 8 zijn de feitelijk gebruikte jaren per gemeente aangegeven.

2.2 Bewonersparticipatie

In dit rapport wordt bewonersparticipatie weergegeven vanuit twee invalshoeken. In eerste instantie wordt gekeken naar de vragen met betrekking tot bewonersparticipatie uit de gemeentelijke onderzoeken. Vervolgens wordt een analyse weergegeven van bewonersparticipatie uit de vervolgmodule Sociaal Fysiek van het WoonOnderzoek Nederland.

2.2.1 Gemeentelijke bewonersonderzoeken

Om aan de behoefte aan extra informatie op het gebied van bewonersparticipatie te kunnen voldoen is gebruik gemaakt van de gemeentelijke bewonersonderzoeken. Helaas zijn deze onderling niet vergelijkbaar omdat geen enkele gemeente voor de L&V-onderzoeken (Leefbaarheid & Veiligheid) dezelfde vragenlijst heeft gebruikt.[1] Vragen die letterlijk hetzelfde zijn in de L&V-onderzoeken en de IVM (Integrale VeiligheidsMonitor) kunnen wel op individueel vraagniveau voor de gemeente- en wijkgroepen worden vergeleken. De gemiddelde wijkuitkomsten worden vergeleken met de gemiddelde gemeente-uitkomsten. In de staafdiagrammen in hoofdstuk 3 zijn de resultaten gepresenteerd van de vragen uit het hoofdthema bewonersparticipatie. Er is per vraag een staafdiagram gemaakt met daarin de totaalscore van alle (18) gemeenten, van alle (40) aandachtswijken, van de gemeenten en de aandachtswijken behorend tot de G4 en tenslotte van de gemeenten en de aandachtswijken behorend tot de G14.

De cijfers van het meest recente jaar zijn per gemeente verzameld. Vervolgens zijn de cijfers van alle gemeenten en aandachtswijken bij elkaar opgeteld om zo tot een gemiddeld percentage te komen. Niet alle gemeenten hebben alle vragen gesteld in het meest recente onderzoek. Voor sommige vragen geldt dus dat het gemiddelde is bepaald uit minder waarnemingen dan 18 gemeenten of 40 aandachtswijken.

De vraag of inwoners zich medeverantwoordelijk voelen voor de leefbaarheid in de buurt wordt in dit hoofdstuk niet weergeven. Een te klein aantal gemeenten heeft deze vraag in het meest recente onderzoek op dezelfde wijze gesteld. Over deze vraag kunnen daarom geen betrouwbare uitspraken gedaan worden.

2.2.2 Module Sociaal Fysiek

In hoofdstuk 4 worden gegevens over bewonersparticipatie gepresenteerd die zijn gemeten in de module Sociaal Fysiek. De module Sociaal Fysiek van het WoonOnderzoek Nederland (WoON) is ontwikkeld om de kwaliteit van de woonomgeving beter in beeld te brengen en het sociale en het fysieke aan elkaar te koppelen. De module is in 2006 en 2009 uitgevoerd, waarvan alleen de laatste is gebruikt omdat de veranderde vraagstelling tussen 2006 en 2009 vergelijking niet mogelijk maakt. De informatie uit de module Sociaal Fysiek wordt onder meer gebruikt om ontwikkelingen op het terrein van de stedelijke vernieuwing in beeld te brengen. De aandachtswijken in de G4- en overige gemeenten worden vergeleken met het totaal van de gemeenten op de kenmerken sociale cohesie in de buurt, betrokkenheid bij de eigen buurt en sociale ontwikkeling van de buurt. Voor deze drie kenmerken (en voor de hier niet opgenomen tevredenheid met de eigen buurt) heeft het CBS op verzoek van het Ministerie van BZK-WBI een variabele afgeleid die de onderliggende vragen samenvat.

[1] Meer informatie en conclusies uit voorgaande bewonerspeilingen zijn terug te vinden in bijlage 1

Voor de samenvattende maat voor sociale cohesie in de buurt is gebruik gemaakt van een maat[2], waarbij de scores op de gebruikte variabelen zodanig worden gecombineerd dat een totaalscore ontstaat, die kan lopen van 0 (geen buurtcohesie) tot 28 (maximale buurtcohesie).
De vier variabelen voor het kenmerk “betrokkenheid bij de eigen buurt” meten eveneens één construct (door het CBS met behulp van factoranalyse aangetoond). Dat betekent dat het ook hier mogelijk is om de scores op deze vier variabelen bij elkaar op te tellen tot één totaalscore. Bij deze afleiding wordt het gedrag van de personen in de buurt bepaald.
Ook de scores op de variabelen rond sociale ontwikkeling van de buurt kunnen bij elkaar worden opgeteld omdat ze één construct meten. In deze afleiding ligt de meerwaarde in het vaststellen van het zogenoemde ”bridging", bindingen/contacten die naar buiten zijn gericht en mensen van verschillende sociale herkomst omvatten. Het gaat dus niet alleen om contacten binnen bepaalde bevolkingsgroepen, maar ook daartussen; het gaat om contacten van mensen die letterlijk een brug slaan tussen verschillende bevolkingsgroepen.

Voor meer informatie over de vervolgmodule Sociaal Fysiek van het WoON wordt verwezen naar bijlage 9.

[2] Ontwikkeld door adviesbureau Decide in Groningen

3 Bewonersparticipatie in de bewonersonderzoeken

In dit hoofdstuk worden vier afzonderlijke vragen uit de bewonersonderzoeken nader bekeken. De volgende vragen worden in dit hoofdstuk onder bewonersparticipatie geschaard:

1) Stelling: De gemeente heeft aandacht voor het verbeteren van leefbaarheid en veiligheid in de buurt (helemaal mee eens- helemaal niet mee eens);
2) Stelling: De gemeente informeert de buurt over de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt (helemaal mee eens- helemaal niet mee eens);
3) Stelling: De gemeente betrekt de buurt bij de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt (helemaal mee eens- helemaal niet mee eens);
4) Bent u het afgelopen jaar actief geweest om uw buurt te verbeteren? (ja-nee)

Vragen die letterlijk hetzelfde zijn in de L&V-onderzoeken en de IVM kunnen op individueel vraagniveau voor aandachtswijken en gemeenten worden geanalyseerd en vergeleken. Binnen de gemeentegroepen kunnen de verschillen tussen de gemiddelde gemeente-uitkomsten en de gemiddelde wijkuitkomsten in beeld worden gebracht. De resultaten worden gepresenteerd in de vorm van staafdiagrammen. Er is voor elk van de vier vragen een staafdiagram gemaakt met daarin de totaalscore van alle gemeenten met aandachtswijken, de G4-gemeenten en -wijken en de G14-gemeenten en -wijken. [1]

Voor alle duidelijkheid: het gaat in dit rapport om de subjectieve ontwikkeling (meningen van de bewoners). Deze ontwikkeling kan afwijken van de objectieve ontwikkeling die in andere bronnen wordt weergegeven.

3.1 Betrokkenheid van de gemeente

De eerste vragen hebben betrekking op de betrokkenheid van de gemeente op het gebied van leefbaarheid en veiligheid.

3.1.1 Aandacht voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid

Iets minder dan de helft van de inwoners geeft aan dat de gemeente aandacht heeft voor het verbeteren van de leefbaarheid en de veiligheid in de buurt. Dit geldt voor zowel de groepen van gemeenten als voor de groepen van aandachtswijken. Een beperkt aandeel inwoners is het helemaal niet eens met deze stelling. In de aandachtswijken, zowel binnen de G4 als de G14, is dit aandeel inwoners dat het helemaal niet eens met deze stelling iets hoger dan in de gemeenten. Tegelijkertijd is het aandeel bewoners dat het (helemaal) eens is met de stelling ook iets hoger dan in de gemeenten. Per saldo zijn er in de aandachtswijken meer bewoners die aangeven dat de gemeente aandacht heeft voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt.

[1] Zie hoofdstuk 2 voor een beschrijving van de gebieden.

Figuur 3-1. De gemeente heeft aandacht voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt

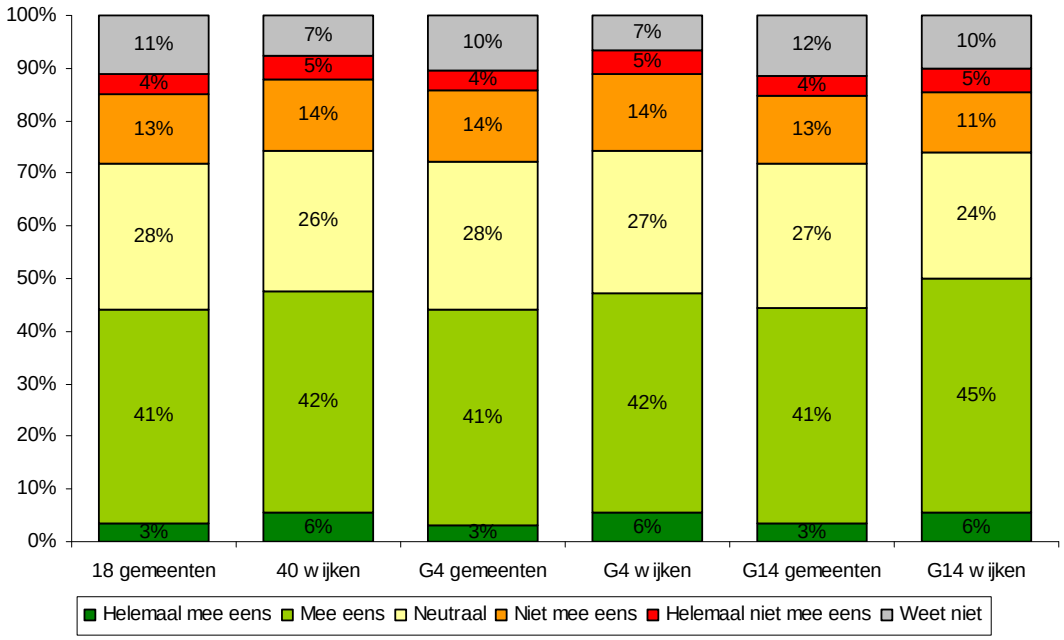

3.1.2 De gemeente informeert de buurt

Meer bewoners van aandachtswijken vinden dat zij door de gemeente geïnformeerd worden over de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt dan de gemiddelde inwoner van de gemeente. 42% Van de inwoners in de gemeenten is het (helemaal) eens met deze stelling terwijl 49% van de inwoners van de aandachtswijken het (helemaal) eens is met deze stelling. In de aandachtswijken binnen de G4 is dit percentage met 49% het hoogst. Daarentegen geven de inwoners van de aandachtswijken binnen de G4 ook relatief vaker aan dat ze het (helemaal) niet eens zijn met de stelling dan de inwoners van de aandachtswijken in de overige 14 gemeenten. Per saldo zijn er in de G4 aandachtswijken 27% meer bewoners die het eens zijn met de stelling dat de gemeente de buurt informeert over de aanpak van leefbaarheid en veiligheid dan bewoners die het niet eens zijn met de stelling.

Figuur 3-2. De gemeente informeert de buurt over de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt

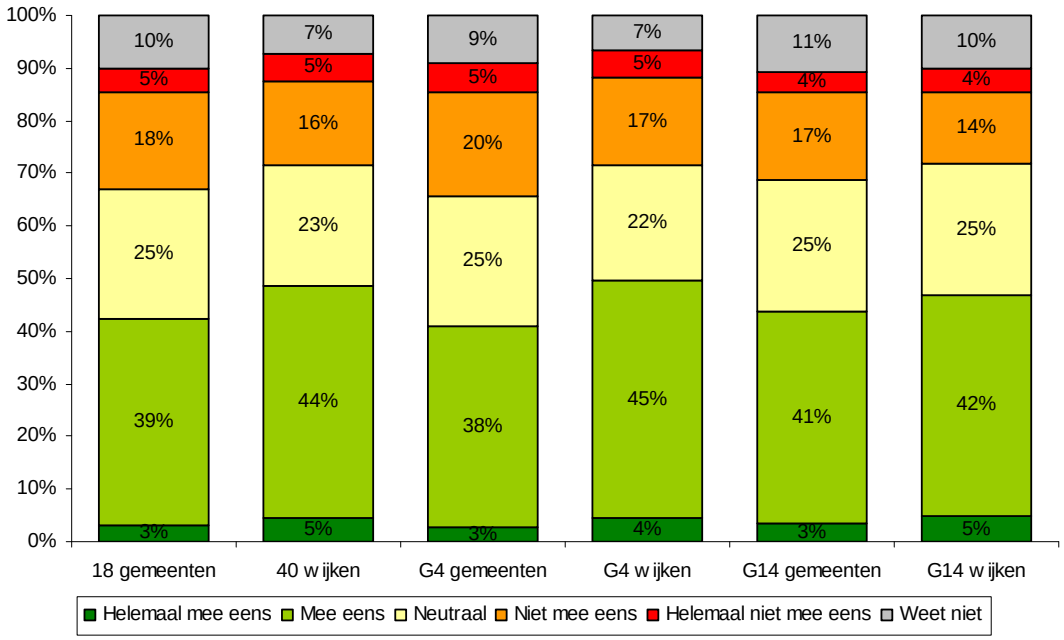

3.1.3 De gemeente betrekt de buurt bij de aanpak

Naast de informatievoorziening van de gemeente is in de meeste gemeenten ook gevraagd naar de mate waarin de gemeente de inwoners betrekt bij de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt. Voor deze vraag geldt eveneens dat in de aandachtswijken vaker aangegeven wordt het (helemaal) eens te zijn met deze stelling. De verschillen tussen de wijken in de G4, in de G14 en alle aandachtswijken zijn minimaal. Ook voor deze stelling geldt dat meer mensen het eens zijn met de stelling dan oneens.

Figuur 3-3. De gemeente betrekt de buurt bij de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt

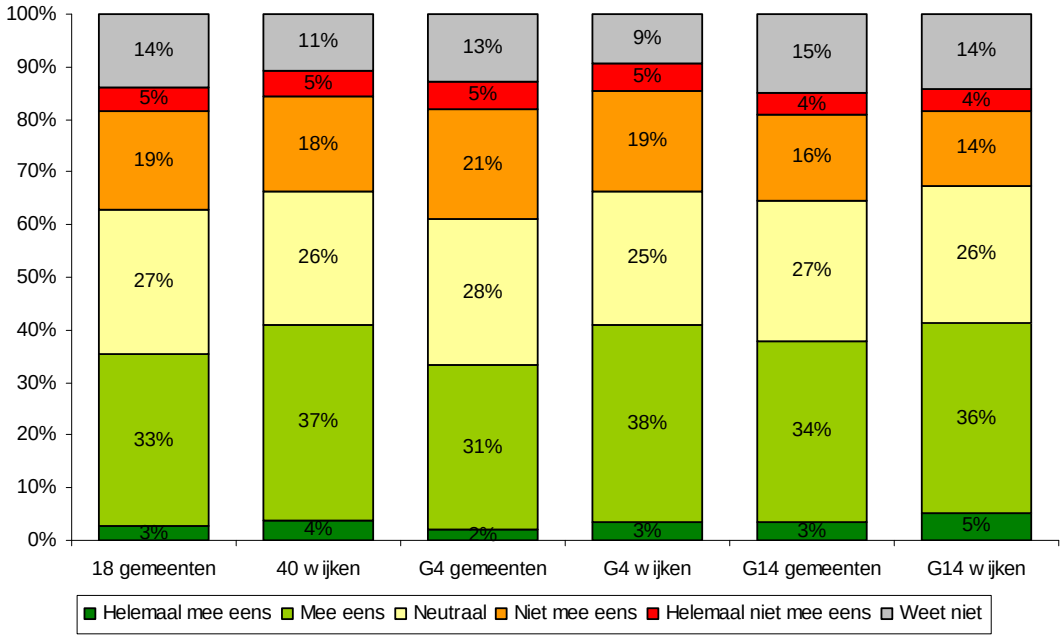

3.2 Actief bezig met buurtverbetering

Het merendeel van de inwoners is niet actief bezig geweest om de buurt te verbeteren in het afgelopen jaar. Een vijfde geeft aan actief bezig te zijn geweest en een klein percentage heeft weet niet geantwoord. Er zijn nagenoeg geen verschillen zichtbaar tussen de gemeenten en aandachtswijken en ook niet tussen de G4 en G14.

Figuur 3-4. Bent u het afgelopen jaar actief geweest om uw buurt te verbeteren?

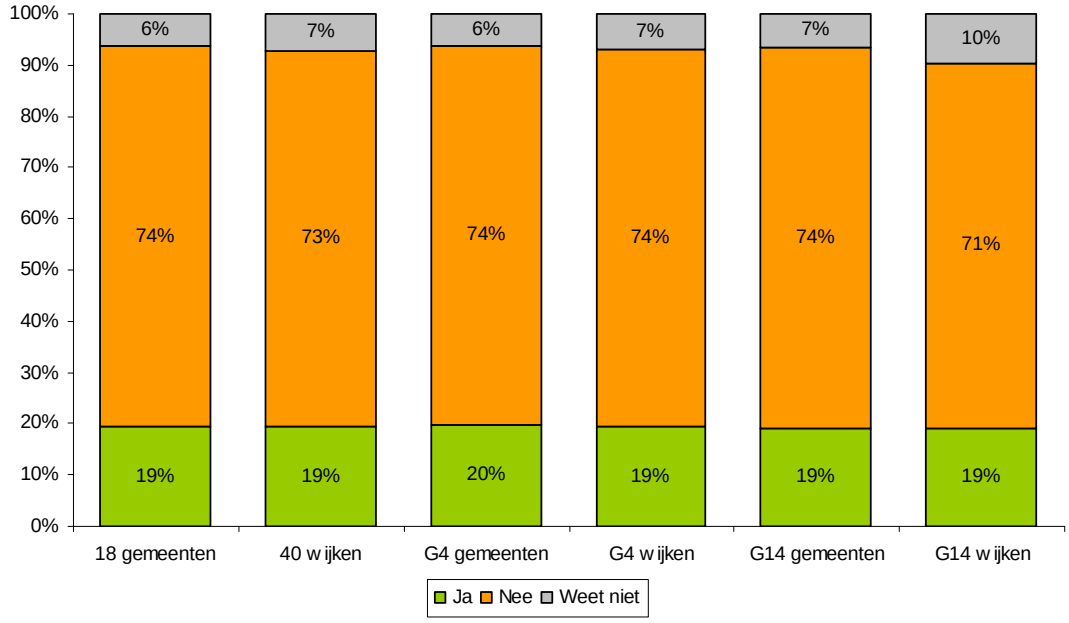

3.3 Conclusie

- Iets minder dan de helft van de betrokken inwoners is het (helemaal) eens met de stelling dat de gemeente aandacht heeft voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt. Het aandeel is daarmee groter dan het percentage dat het oneens is met de stelling. Het percentage inwoners dat het eens is met deze stelling ligt in de aandachtswijken en gemeenten nagenoeg gelijk aan elkaar.
- Een groot deel van de bewoners geeft aan dat de gemeente de buurt informeert over de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid. Inwoners van aandachtswijken zijn het over het algemeen iets vaker eens met deze stelling dan de inwoners van de gemeenten. In de aandachtswijken van de G4-gemeenten is het percentage dat het (helemaal) eens is met de stelling het hoogst, bijna 50%.
- Het aandeel bewoners dat aangeeft dat de buurt betrokken wordt bij de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt is in de aandachtswijken iets hoger dan in de gemeenten. De verschillen tussen de aandachtswijken binnen de G4-gemeenten en alle aandachtswijken zijn klein. Inwoners van de G4-gemeenten zijn het vaker niet of helemaal niet eens met deze stelling dan de inwoners van de overige gemeenten.
- Zowel in de gemeenten als de aandachtswijken is bijna een vijfde van de inwoners actief bezig geweest om de buurt te verbeteren.

4 Bewonersparticipatie uit de module Sociaal Fysiek 2009

Ging het in het vorige hoofdstuk om de eigen bijdrage aan de leefbaarheid in de aandachtswijken en om het oordeel over de inzet en communicatie van de gemeente, in dit hoofdstuk wordt aan de hand van resultaten uit de module Sociaal Fysiek 2009 op een andere manier gekeken naar bewonersparticipatie. Er is gevraagd naar activiteiten die bijdragen aan sociale cohesie, betrokkenheid en sociale ontwikkeling in de buurt. Deze activiteiten zijn van invloed op de leefbaarheid in de aandachtswijken.

Voor meer informatie over de module Sociaal Fysiek wordt verwezen naar bijlage 9. Voor de vragen die per kenmerk zijn geselecteerd wordt verwezen naar bijlage 10.

4.1 Sociale cohesie in de buurt

Op gemeentelijk niveau is er in de G4-gemeenten sprake van de laagste gemiddelde score op buurtcohesie, een score die minimaal 0 (geen sociale cohesie) en maximaal 28 (maximale sociale cohesie) kan zijn. Deze lagere score voor de G4, 12,5 gemiddeld tegenover 13,5 voor de G14, wordt sterk beïnvloed door de aandachtswijken in deze steden waar er sprake is van de minste sociale cohesie met een gemiddelde score van 11,8. Het verschil tussen aandachtswijken en gemeenten is echter het grootst bij de G14.

Figuur 4-1. Sociale cohesie in de buurt (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

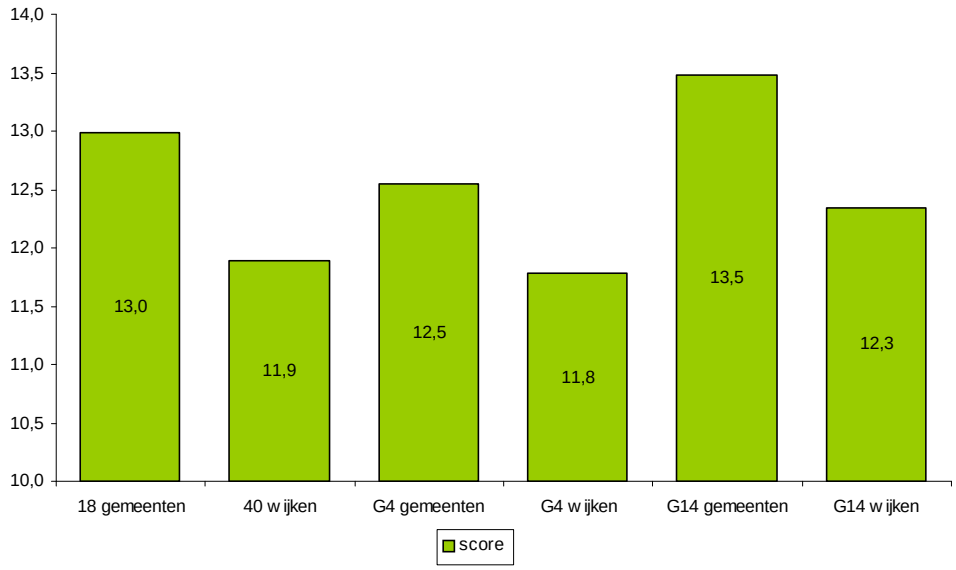

Voor de aangegeven maat voor sociale cohesie is gebruik gemaakt van een aantal vragen[1]. Deze passeren hieronder de revue.

De verdeling van het aantal keren dat een praatje wordt gemaakt verschilt weinig over de beschouwde gebieden. In de G4 is het percentage personen dat minimaal eens per week een praatje maakt met iemand uit de buurt zo'n 5% lager dan in de G14 (51 vs. 56%). In de aandachtswijken van de G4 en G14 zijn deze aandelen gelijk: 53%. De aandachtswijken in de G4 scoren dus iets beter dan de G4 in totaliteit.

Figuur 4-2. Aantal keer een praatje met iemand uit buurt (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

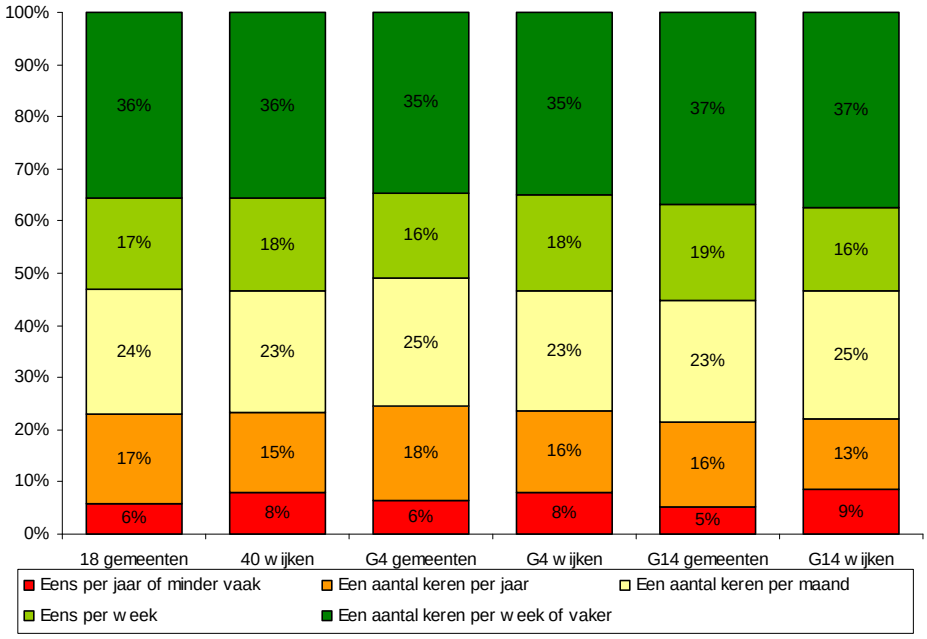

In de aandachtswijken wordt er minder vaak een oogje in het zeil gehouden tijdens afwezigheid dan in de G18 in totaliteit (zie figuur 4-3). Het aandeel personen dat "bijna nooit" aangeeft is in de aandachtswijken 8 procentpunt hoger dan in de gemeenten totaal.

[1] Zie bijlage 10 voor de geselecteerde vragen

Figuur 4-3. Iemand die een oogje in het zeil houdt tijdens afwezigheid (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

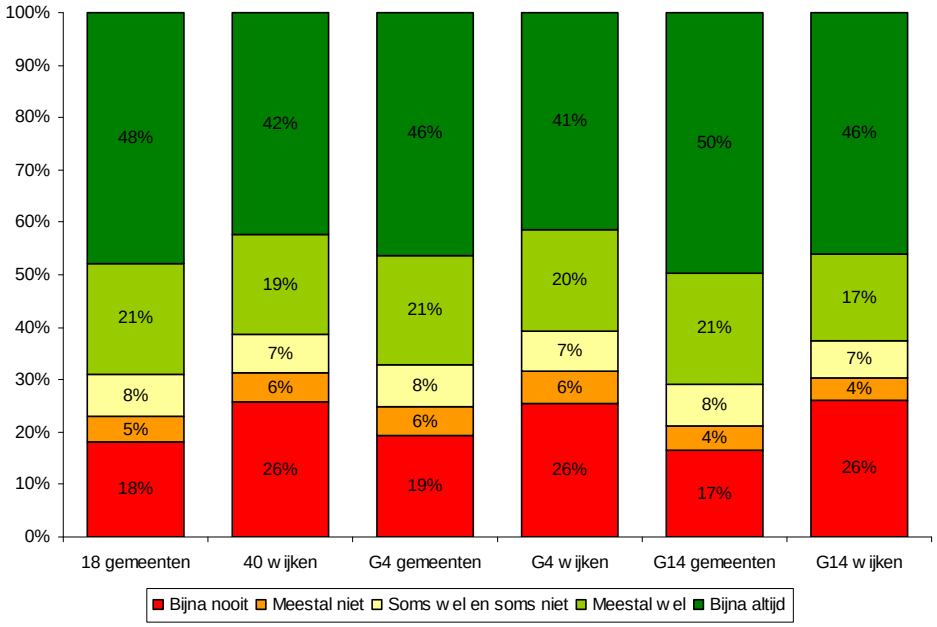

In de G4 is de helft van de personen meestal wel of bijna altijd op de hoogte van de gebeurtenissen in de buurt. In de G14 ligt dit percentage nog 4% hoger. In de aandachtswijken van de G4 reikt dit aandeel met 46% niet tot de helft. Ook in de aandachtswijken van de G14 is het aandeel met 50% lager dan in de hele gemeente maar wel iets hoger dan in de aandachtswijken van de G4.

Figuur 4-4. Op de hoogte van belangrijke gebeurtenissen in de buurt (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

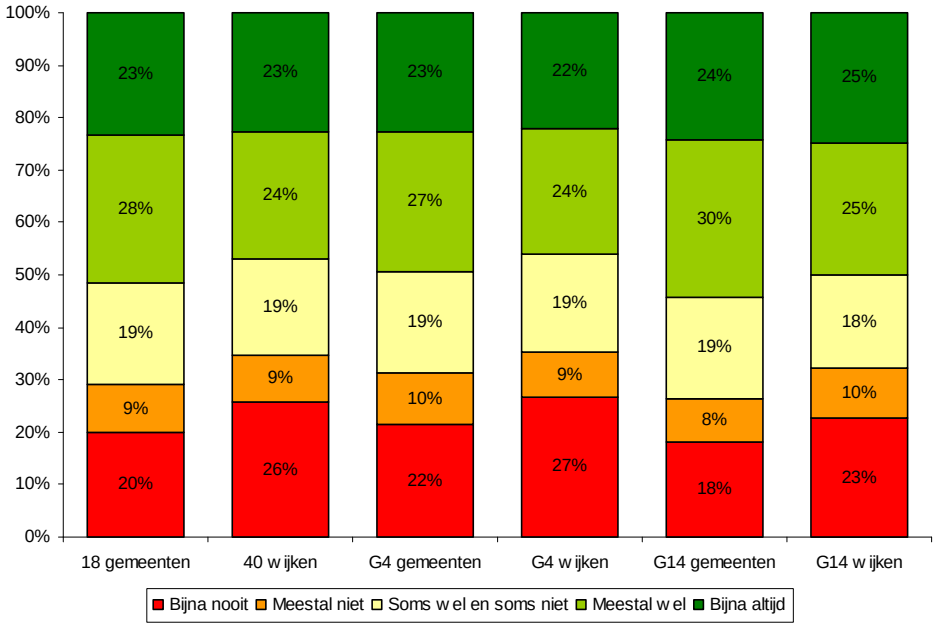

De betrokkenheid bij mensen in de directe buurt is in de aandachtswijken van de G4 en G14 geringer dan in de G4 en G14 in totaliteit. Het aandeel dat aangeeft bijna nooit of meestal niet betrokken te zijn ligt 5% (G4) resp. 9% (G14) hoger dan in de gemeenten als geheel. Aan de andere kant van het spectrum is het percentage dat zich meestal wel of bijna altijd betrokken voelt in de aandachtswijken aanmerkelijk kleiner, 24% resp. 23% versus 27% en 29% voor de G4 resp. G14.

Figuur 4-5. Betrokkenheid bij mensen in de directe buurt (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

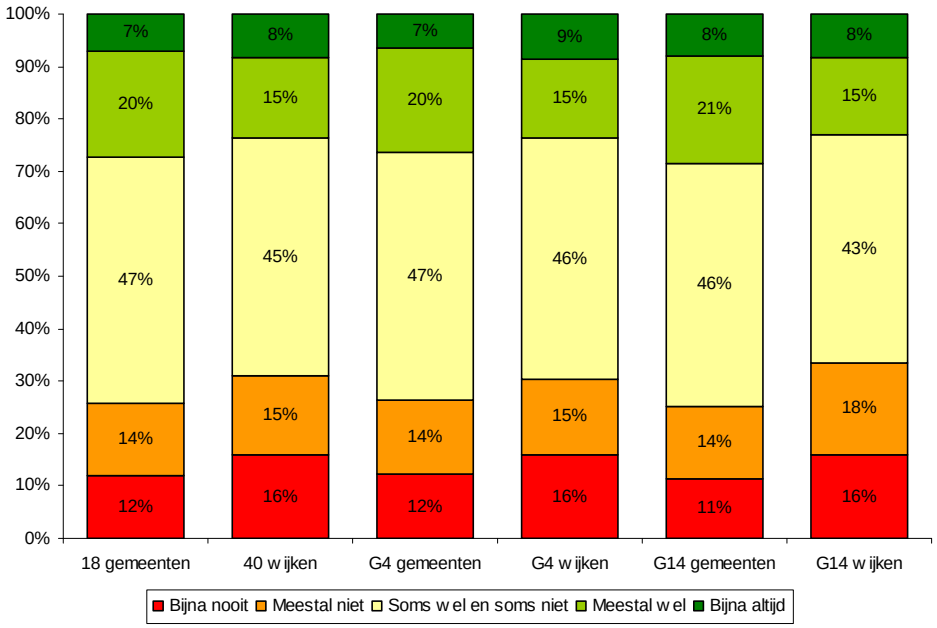

Ook bij droevige gebeurtenissen is het aandeel dat bijna nooit steun van iemand uit de buurt ontvangt in de aandachtswijken van de G18 met 40% groter dan in de 18 gemeenten als geheel met gemiddeld 33%. Er is verschil van 10 procentpunt in bijna nooit steun ontvangen tussen de aandachtswijken van de G14 en de G14-gemeenten: 39% vs. 29%.

Figuur 4-6. Iemand in de buurt die steun geeft bij droevige gebeurtenissen (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

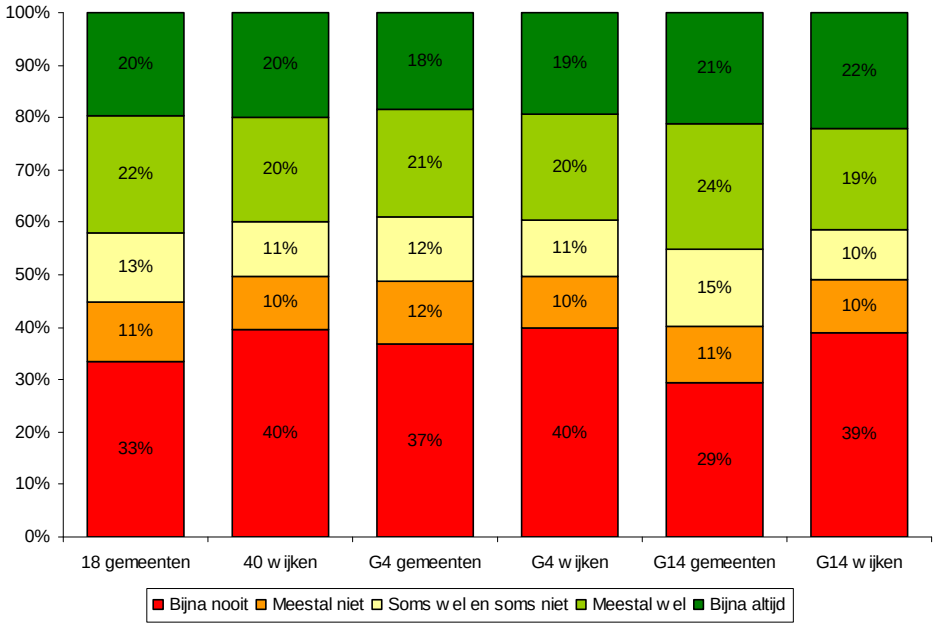

De volgende indicator die is meegenomen in het kenmerk sociale cohesie is of er buurtfeesten zijn gegeven in de afgelopen jaren. Op dit punt aandachtswijken de aandachtswijken van de G4 en de G4 nauwelijks van elkaar af, maar bij de G14 zijn er in de aandachtswijken naar verhouding iets minder feesten gegeven.

Figuur 4-7. Buurtfeesten gegeven (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

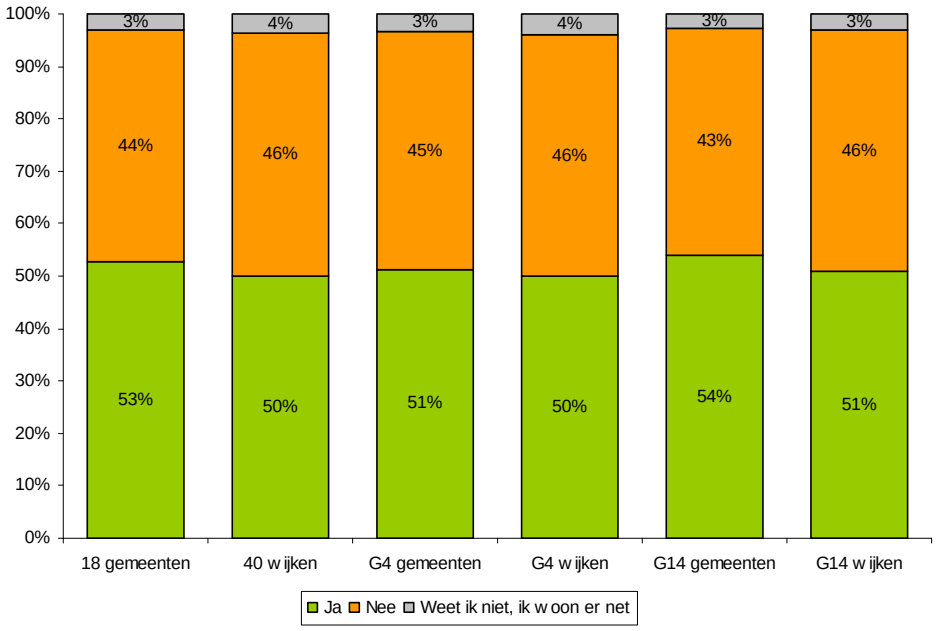

Als er buurtfeesten worden gegeven dan is het percentage personen dat bijna nooit naar een buurtfeest gaat in de aandachtswijken beduidend groter dan in de steden als geheel. Daarnaast zijn deze percentages in de G4 hoger dan in de G14. Evenzeer is het percentage dat bijna altijd naar een dergelijk feest gaat in de aandachtswijken lager dan in de steden als totaal en bezoeken inwoners in de G14 deze feesten vaker dan inwoners in de G4.

Figuur 4-8. Frequentie bezoek buurtfeesten (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

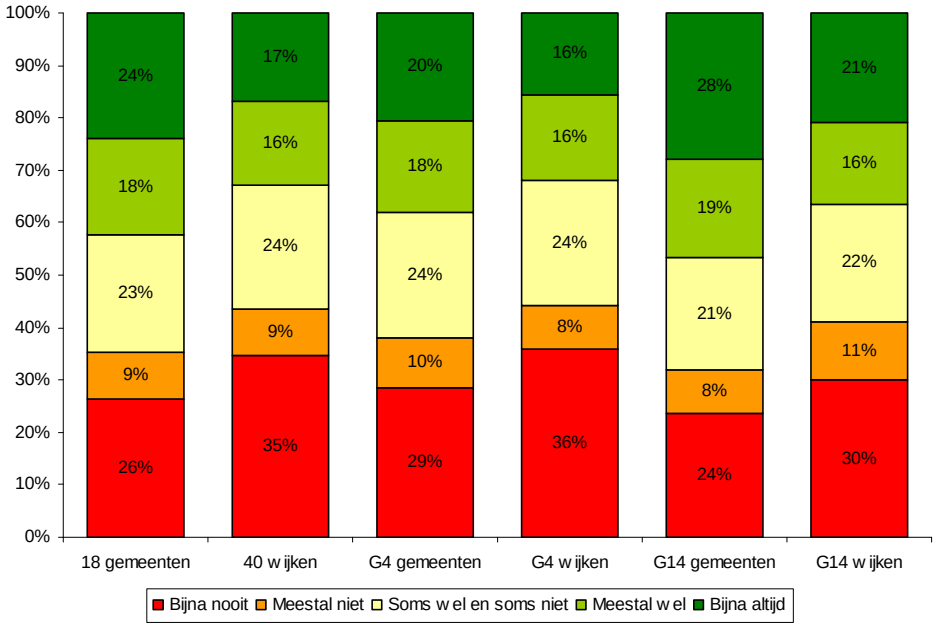

Vanuit de vorige figuren zal het niet verbazen dat inwoners in aandachtswijken ook minder hebben samengewerkt om een buurtfeest te organiseren. In dit opzicht zijn er geen verschillen tussen de G4 en de G14.

Figuur 4-9. In afgelopen 12 maanden samengewerkt om buurtfeest te organiseren (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

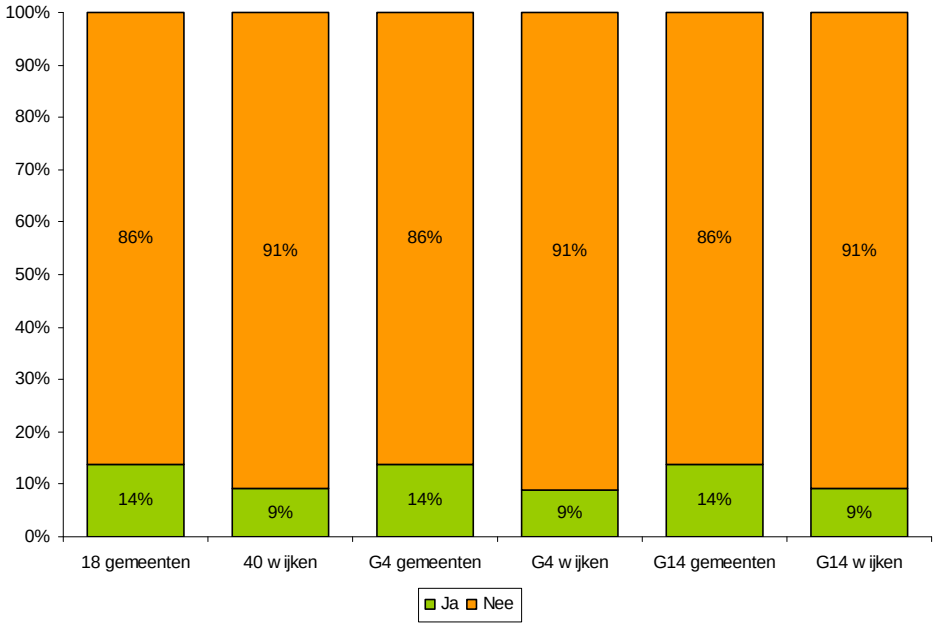

De samenwerking voor buurtfeesten zegt niets over de samenwerking op andere vlakken. Op dit punt scoren namelijk de aandachtsgebieden in de G4 en G14 beter dan de steden als geheel. Een derde van de inwoners van de aandachtswijken in de G14 (33%) geeft aan dat ze ongeveer maandelijks of vaker hebben samengewerkt in het afgelopen jaar, tegenover slechts 11% voor de hele G14. In de G4 is dit verschil aanmerkelijk kleiner. Het aandeel inwoners dat aangeeft slechts eens in het half jaar of minder nog te hebben samengewerkt in de buurt ligt voor de steden als geheel op een niveau van 58% terwijl dit percentage in de aandachtsgebieden niet hoger is dan 52%.

Figuur 4-10. Frequentie samenwerking in afgelopen 12 maanden (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

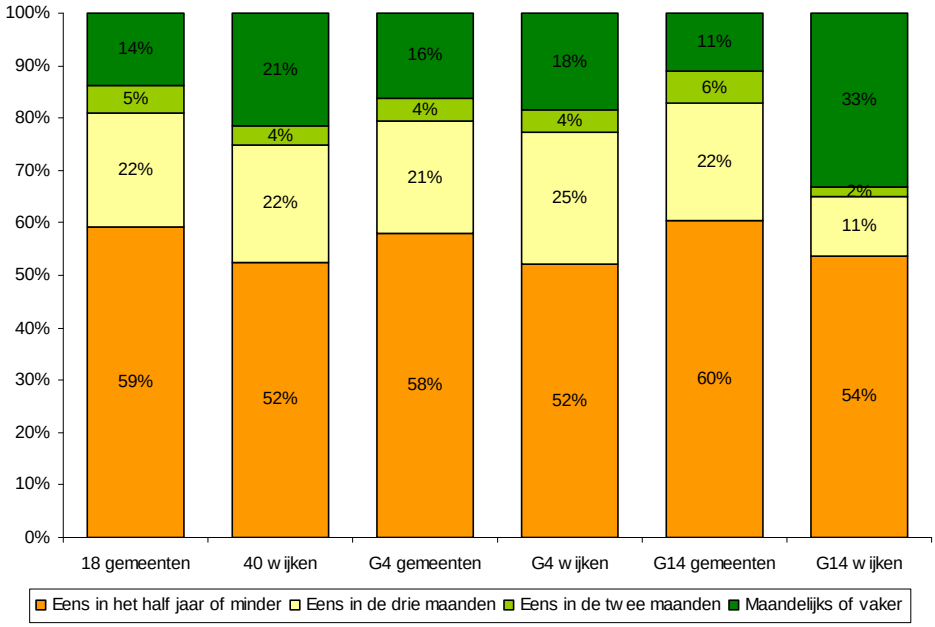

4.2 Betrokkenheid bij de eigen buurt

Betrokkenheid bij de eigen buurt vormt een belangrijk element van buurtparticipatie. Bij het kenmerk “betrokkenheid bij de eigen buurt” wordt het gedrag van personen in de buurt bepaald. De vragen[2] sluiten aan op de gebruikte vraag in paragraaf 3.2 uit de Bewonerspeilingen, of men het afgelopen jaar actief bezig is geweest om de buurt te verbeteren.

De gemiddelde scores tussen de gemeenten en aandachtswijken verschillen nauwelijks van elkaar. Als ze worden teruggebracht tot één cijfer achter de komma dan is de score op betrokkenheid in alle gebieden gelijk. Ook in de procentuele verdeling zijn de verschillen tussen de gebieden klein. Een kleine meerderheid van de personen in zowel de G4 als de G14 als in de aandachtsgebieden is niet actief betrokken. Ongeveer een kwart is betrokken geweest bij één van de vier opgenomen activiteiten. Nog geen 5% van de inwoners van de G18 laat op alle elementen een betrokkenheid zien. In de aandachtswijken is dit nog wat minder.

[2] Zie bijlage 10 voor de geselecteerde vragen

Figuur 4-11. Betrokkenheid bij de eigen buurt (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

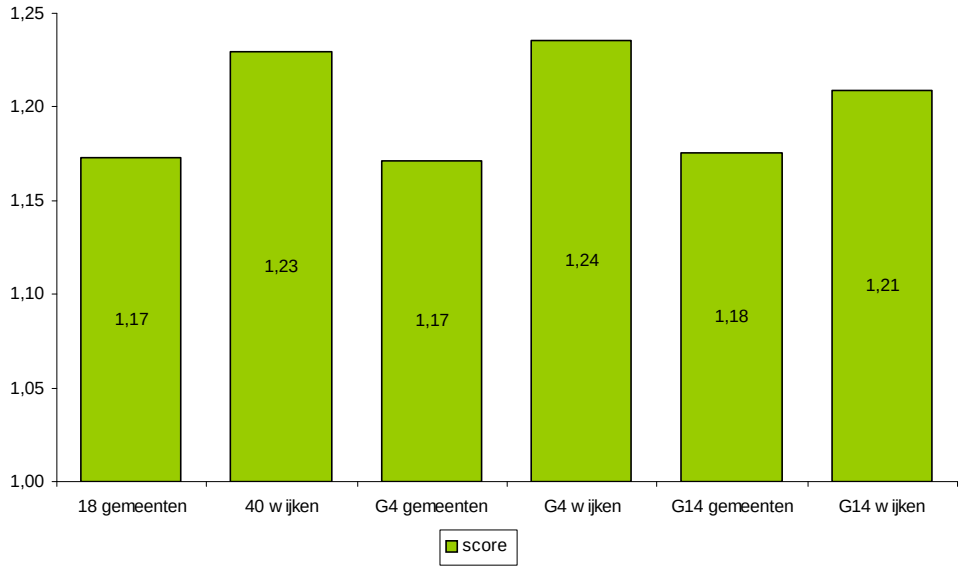

Bijna 30% van de inwoners van de G4 heeft wel eens een inspraakavond of bewonersbijeenkomst bijgewoond. In de aandachtswijken reiken deze percentages tot nagenoeg hetzelfde niveau.

Figuur 4-12. Bijwonen van inspraakavonden of bewonersbijeenkomsten (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

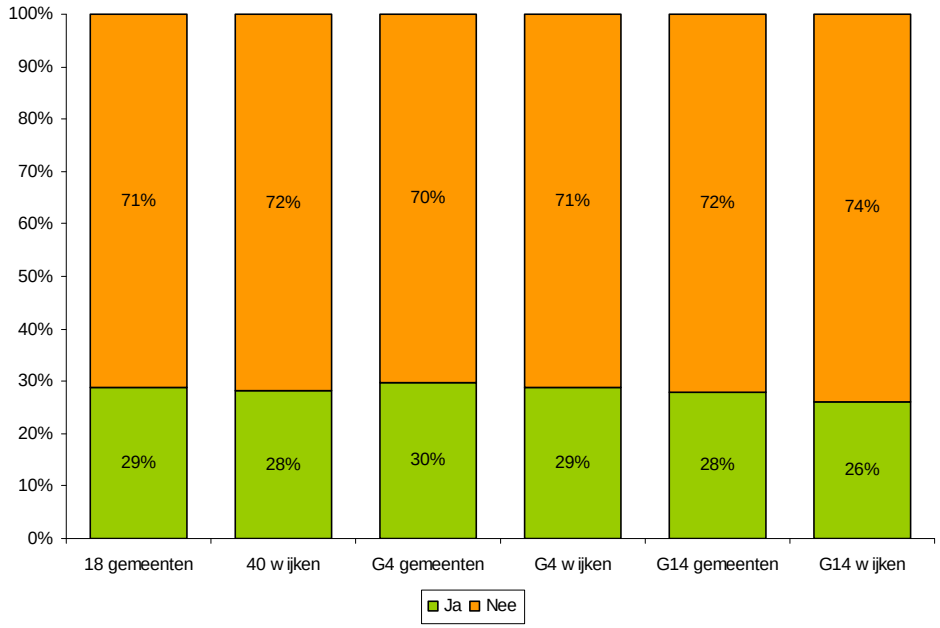

Het aandeel inwoners dat vrijwilligerswerk in de buurt heeft gedaan verschilt vooral tussen de G4 en de G14 en minder tussen de aandachtswijken en de gemeenten. In de G14 hebben meer inwoners vrijwilligerswerk in de buurt gedaan. Het aandeel komt overigens niet boven de 20% uit.

Figuur 4-13. Vrijwilligerswerk in buurt gedaan (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

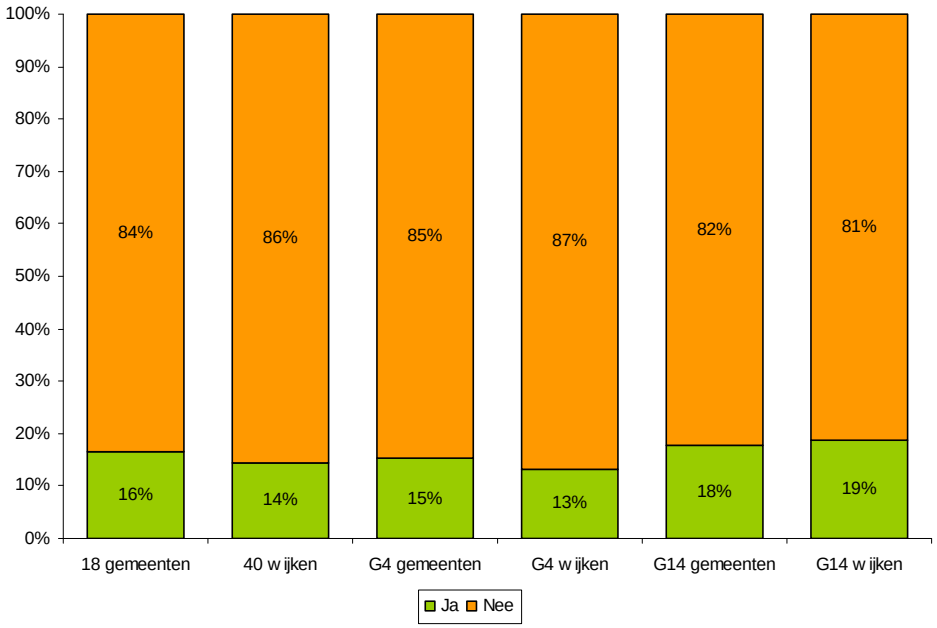

Ongeveer een kwart van de mensen heeft wel eens geprobeerd iets te verbeteren in de buurt. De aandelen in de verschillende gebieden ontlopen elkaar weinig. De aandachtswijken in de G4 laten opvallend genoeg – meestal scoren zij lager – de hoogste score zien, namelijk 28%.

Figuur 4-14. Iets geprobeerd te verbeteren in buurt (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

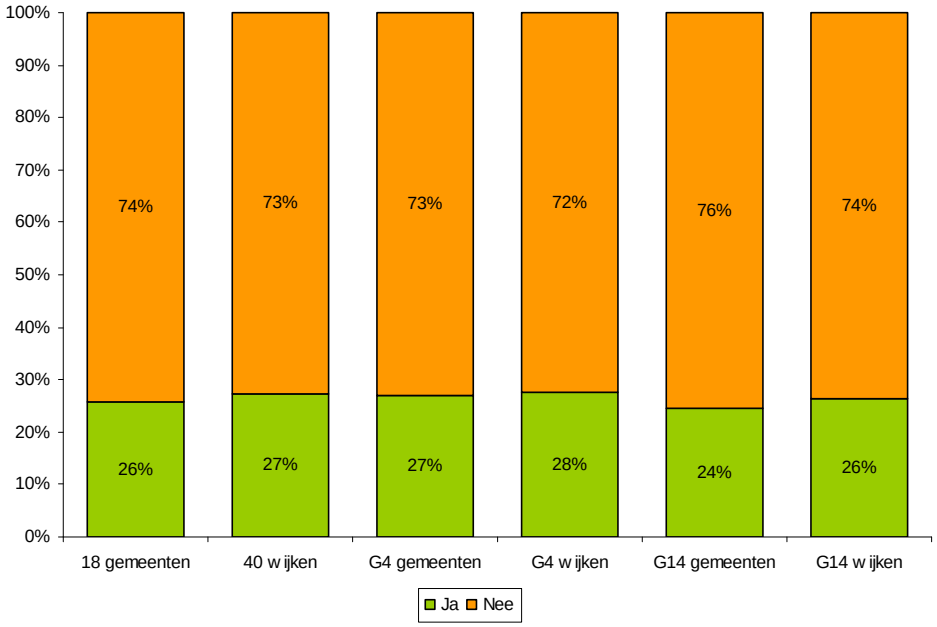

Als we bovengenoemde vraag vergelijken met de vraag weergegeven in paragraaf 3.2 uit de Bewonersonderzoeken, of men het afgelopen jaar actief bezig is geweest met buurtverbetering, dan is de score op de vraag uit Sociaal Fysiek positiever, met ruim een kwart tegen een vijfde. Gelet op de exacte vraagstelling[3] is dit niet zo vreemd, omdat de zinsnede “wel eens iets” meer ruimte laat dan “actief bezig”.

De laatste indicator voor betrokkenheid bij de eigen buurt is de vraag of er met andere buurtbewoners een actie is georganiseerd. Hierop wordt door niet meer dan 15% bevestigend geantwoord, in de G14 als geheel. In de aandachtswijken is dit percentage dat een actie organiseert met 11% lager dan in de gemeenten. Er is geen verschil tussen de aandachtswijken in de G4 en de aandachtswijken in de G14 op dit punt.

Figuur 4-15. Met andere buurtbewoners een actie georganiseerd (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

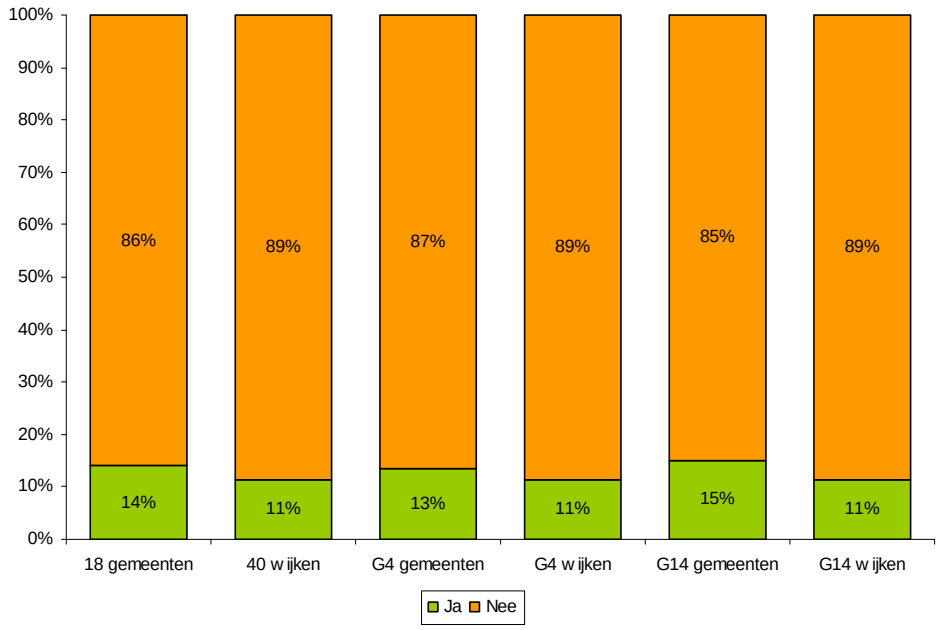

4.3 Sociale ontwikkeling van de buurt

Een ander element van bewonersparticipatie wordt gevormd door de contacten in de buurt. Naarmate buurtgenoten meer/vaker contact hebben met elkaar zullen betrokkenheid en sociale cohesie in de buurt groter zijn. Als buurtgenoten met elkaar spreken en elkaar beter kennen, zullen zij eerder geneigd zijn te participeren in de buurt. Het spreekwoord luidt niet voor niets: “Onbekend maakt onbemind”.

Aan respondenten in de module Sociaal Fysiek is gevraagd om voor een groot aantal kenmerken aan te geven in hoeverre hun buurt de afgelopen tijd veranderd is. Vier van deze kenmerken[4] betreffen interacties tussen buurtbewoners.

[3] Vraagstelling bewonersonderzoek: Bent u het afgelopen jaar actief geweest om uw buurt te verbeteren? (ja-nee)
Vraagstelling Sociaal Fysiek: Heeft u geprobeerd om iets te verbeteren in de buurt? (ja-nee)

[4] Zie bijlage 10 voor de geselecteerde vragen

Ten opzichte van de G4 en G14 als geheel is een groter percentage van de inwoners in aandachtswijken van mening dat de buurt zich in sociaal opzicht in positieve zin verbeterd heeft. Opvallend is echter dat ook een groter deel van de inwoners van de aandachtswijken van mening is dat de buurt in sociaal opzicht verslechterd is. Het lijkt erop dat bewoners van de aandachtswijken zich meer bewust zijn van de effecten van allerlei maatregelen op de sociale omgang in de buurt of daar in elk geval een meer uitgesproken mening over hebben, in positieve dan wel negatieve zin. In de G4 komt dat beeld nog sterker naar voren dan in de G14. Per saldo is er nauwelijks verschil tussen het percentage dat de ontwikkeling van de buurt positief beoordeelt en het aandeel dat een negatieve ontwikkeling schetst.

Figuur 4-16. Ontwikkeling buurt in sociaal opzicht (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

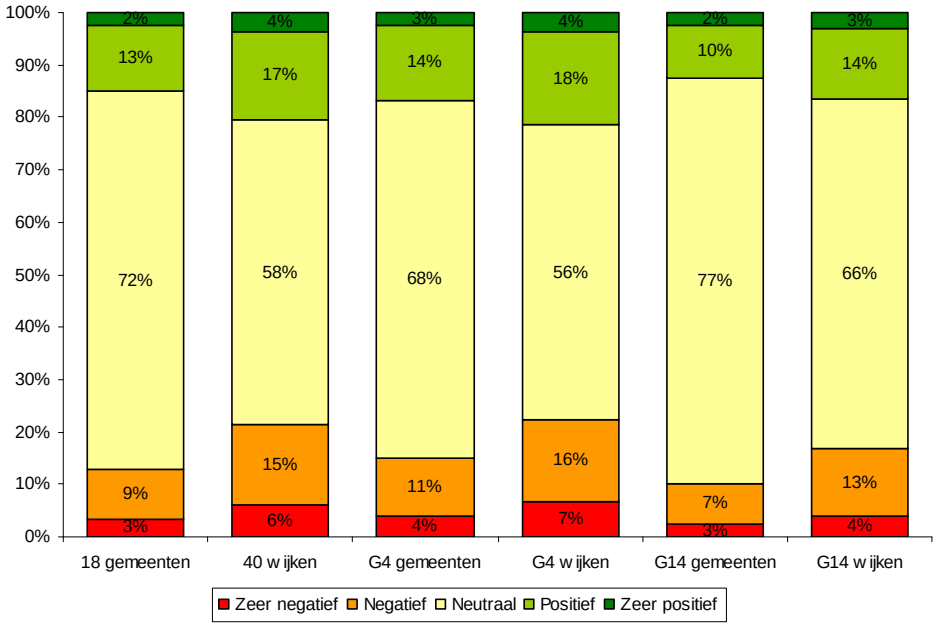

Inwoners uit de aandachtswijken van de G14 en vooral de G4 zijn in grotere mate dan alle bewoners van de G14 respectievelijk G4 van mening dat de buurt er op achteruit is gegaan als het gaat om contacten tussen buurtbewoners. De percentages personen die een verbetering aangeven verschillen daarentegen nauwelijks van elkaar. Waar in de gemeenten het aandeel personen dat een negatieve ontwikkeling aangeeft duidelijk lager is dan het aandeel dat een positieve ontwikkeling ziet, zijn de inwoners van aandachtswijken en met name die van de G4 pessimistischer. In de G4 is het percentage personen dat een negatieve ontwikkeling aangeeft hoger dan het percentage dat een positieve ontwikkeling in de contacten tussen buurtbewoners ziet.

Figuur 4-17. Verandering buurt ten aanzien van contacten tussen buurtbewoners (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

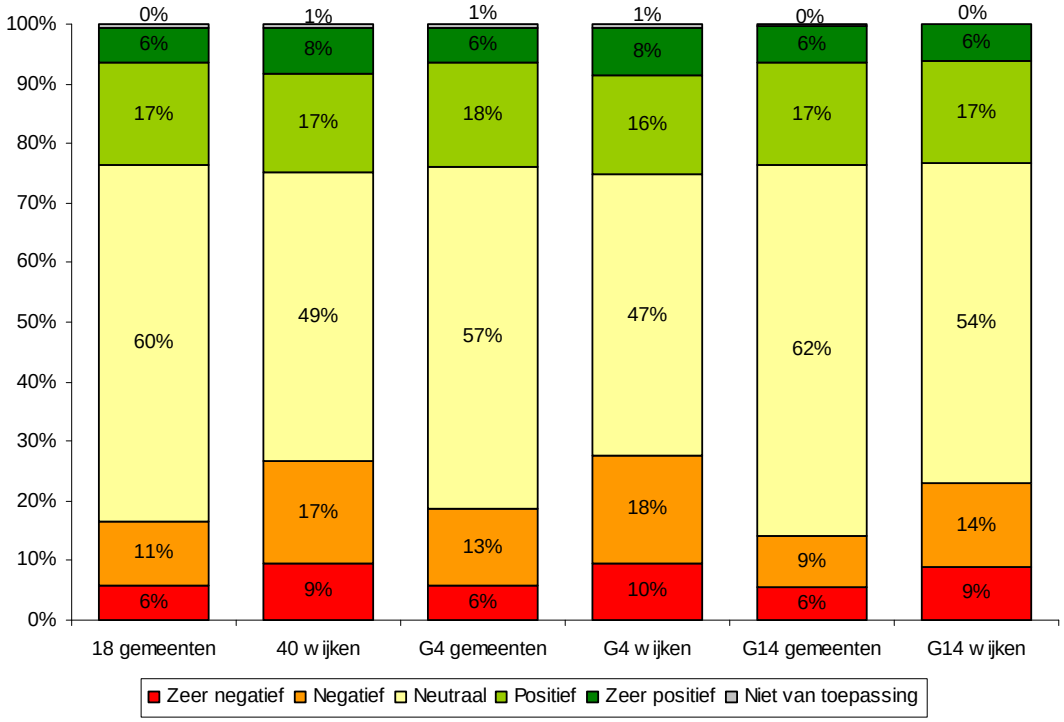

Ook over de contacten tussen Nederlanders en allochtonen zijn inwoners van de aandachtswijken pessimistischer dan inwoners van de gemeenten als geheel. In de aandachtswijken van de G4 vindt een kwart van de bewoners dat de contacten tussen Nederlanders en allochtonen in negatieve zin veranderd zijn. Daartegenover staat dat ook het percentage personen in de aandachtswijken van de G4 dat van mening is dat de contacten tussen Nederlanders en allochtonen verbeterd zijn ruim 20% is, veel meer dan in de gemeenten als geheel waar het aantal personen met “Niet van toepassing” (homogene buurten) groter is. Per saldo overstijgt in de aandachtswijken het aandeel personen met een negatieve kijk het percentage met een positieve zienswijze; in de gemeenten zijn deze respectieve aandelen min of meer gelijk.

Figuur 4-18. Verandering buurt ten aanzien van contacten tussen Nederlanders en allochtonen (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

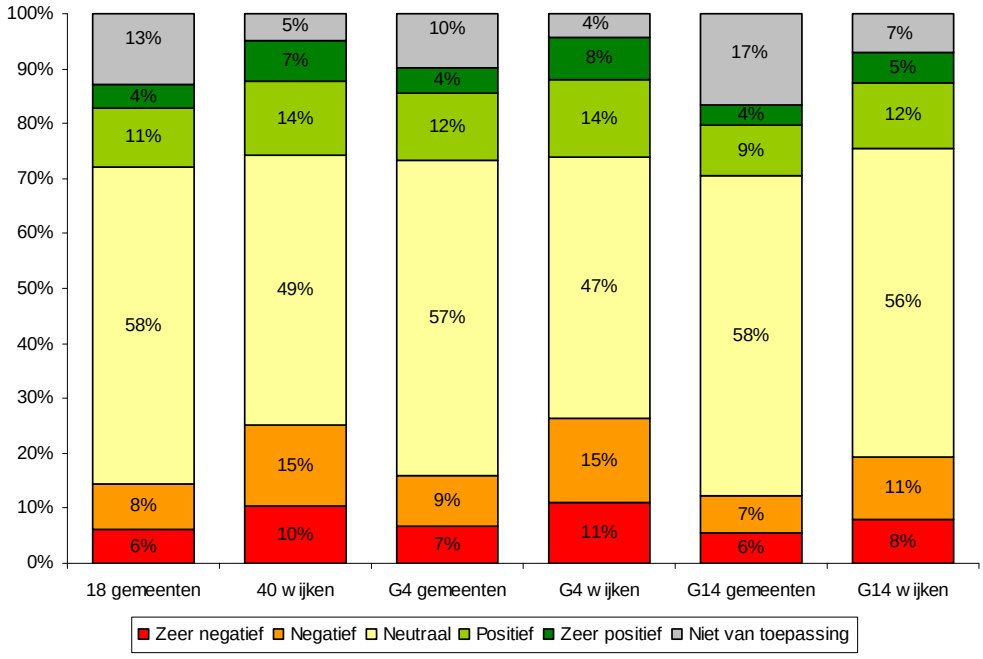

Net als bij de vorige vragen komt ook bij de verandering van de buurt ten aanzien van contacten tussen wel en niet Nederlands sprekende personen naar voren dat inwoners van de aandachtswijken pessimistischer zijn. Hoewel daar over de hele linie het percentage personen met een negatieve kijk groter is dan die met een positieve kijk.

Figuur 4-19. Verandering buurt ten aanzien van contacten tussen mensen die wel en geen Nederlands spreken (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

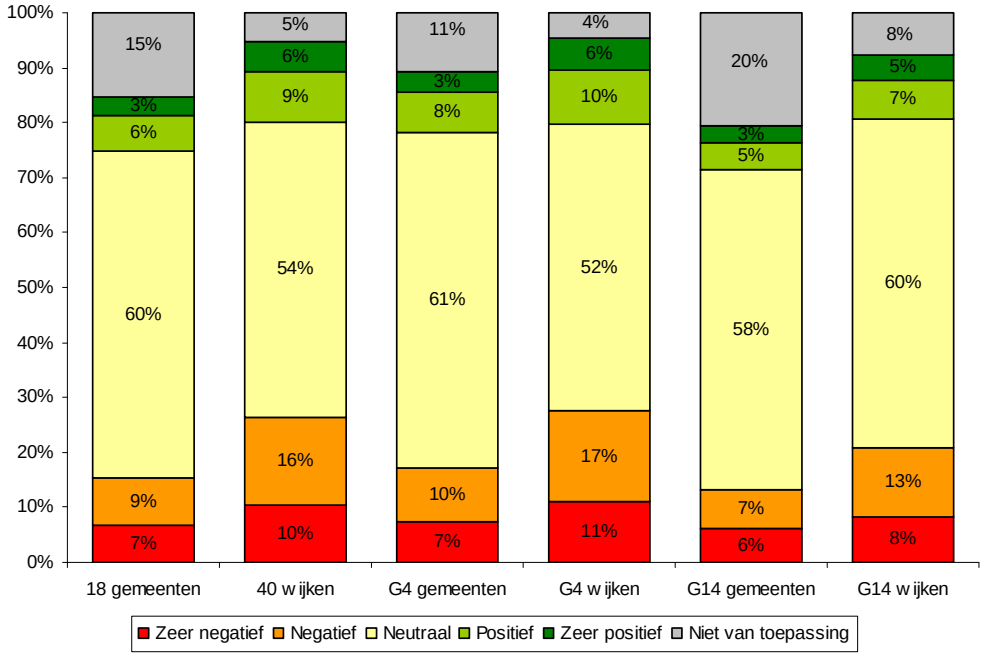

Tot slot zijn de contacten tussen mensen met verschillend geloof meegenomen in het kenmerk dat de buurtverandering aangeeft. Ook dit beeld sluit aan bij de vorige: bewoners van de aandachtswijken en vooral van die uit de G4 zijn negatiever over de verandering dan alle inwoners van de G4 respectievelijk G18. In de gemeenten houden de percentages positief en negatief elkaar per saldo in evenwicht, in de aandachtswijken hebben de personen met een pessimistische mening de overhand.

Figuur 4-20. Verandering buurt ten aanzien van contacten tussen mensen met verschillend geloof (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

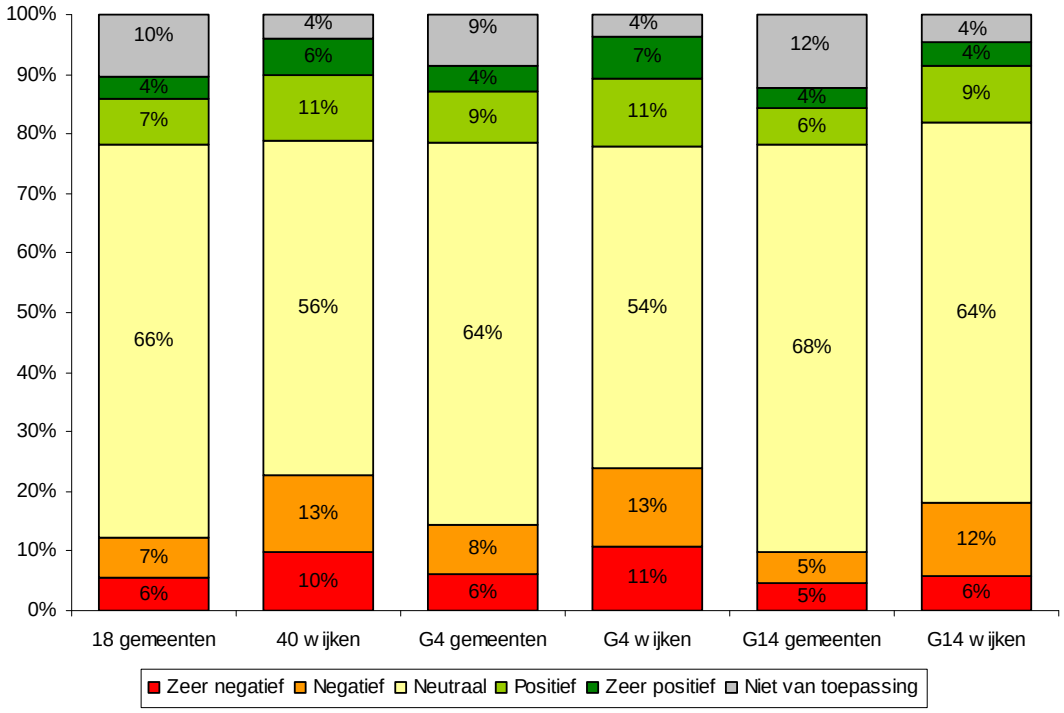

4.4 Betrokken inwoners, sociale cohesie en sociale ontwikkeling in de buurt

Om te laten zien dat betrokkenheid, waarin de buurtparticipatie met een viertal vragen is gemeten, van invloed is op de sociale cohesie worden deze hier in combinatie gepresenteerd. Onder de noemer “Onder betrokken bewoners” is de gemiddelde score op “sociale cohesie”bepaald van hen die op het construct “betrokkenheid” minstens een 1 hebben gescoord, dat wil zeggen in minimaal één van de vier genoemde activiteiten (inspraakavonden, vrijwilligerswerk, buurtverbetering, actie met anderen) hebben geparticipeerd.

Zoals is te zien laat de sociale cohesie-maat onder betrokken bewoners in zowel de gemeenten als de aandachtswijken een hogere score zien dan onder alle bewoners. Buurtparticipatie is gunstig voor de sociale cohesie in een buurt.

Figuur 4-21. Sociale cohesie in de buurt (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

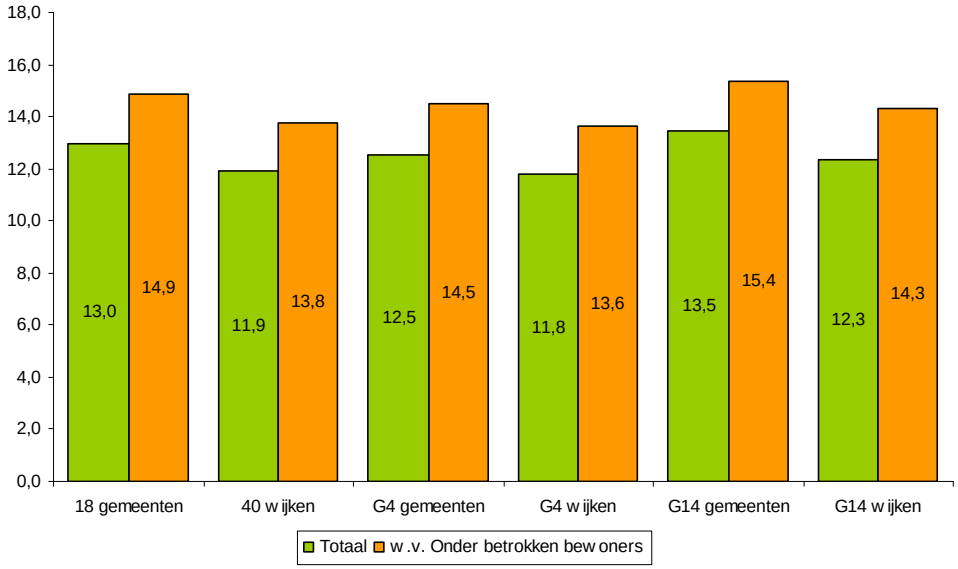

Ook op “Ontwikkeling buurt in sociaal opzicht” hebben betrokken bewoners een licht positiever idee over de ontwikkeling dan alle bewoners. Onder bewoners van de aandachtswijken van de G14 is dat verschil tussen alle en betrokken bewoners met een optimistische kijk groter. De meer betrokken bewoners met een negatief beeld over de sociale ontwikkeling van de buurt laten min of meer eenzelfde percentage zien dan alle bewoners.

Figuur 4-22. Ontwikkeling buurt in sociaal opzicht (Bron: Sociaal Fysiek 2009)

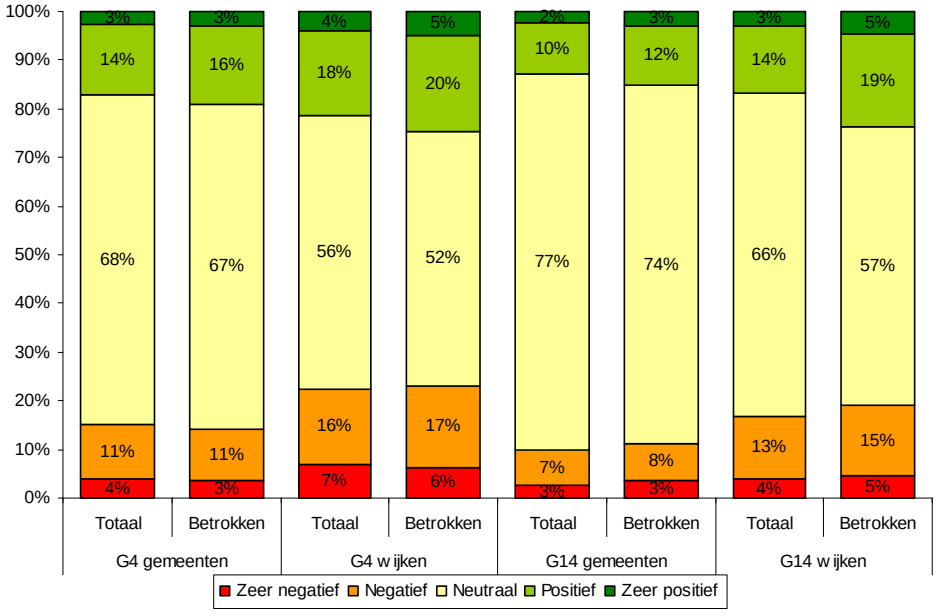

4.5 Conclusie

- De mate waarin bewoners actief participeren in de buurt draagt bij aan de sociale cohesie en ontwikkeling van een buurt. Dit geldt zowel voor de gemeenten in totaal als voor de aandachtswijken. Buurtparticipatie is gunstig voor de sociale cohesie in een buurt.
- In de aandachtswijken is minder sociale cohesie dan in de gemeenten als geheel. Dat beeld komt ook naar voren als de afzonderlijke vragen worden bekeken. In de G14-wijken is het beeld positiever dan in de G4-wijken.
- De betrokkenheid bij de buurt is in de aandachtswijken nagenoeg even groot als in de gemeenten. In de G14, zowel in de aandachtswijken als in de gemeenten, wordt iets meer vrijwilligerswerk gedaan dan in de aandachtswijken en gemeenten van de G4. Inwoners van de aandachtswijken hebben even vaak geprobeerd iets te verbeteren in de buurt dan inwoners van de gemeenten. Het organiseren van acties met andere buurtbewoners komt in de gemeenten iets vaker voor dan in de aandachtswijken maar het verschil is klein. Inwoners van de aandachtswijken zijn even betrokken bij de buurt als inwoners van de gemeente.
- De sociale ontwikkeling van de buurt wordt door inwoners van de aandachtswijken zowel positiever als negatiever beoordeeld in vergelijking met inwoners van de gemeenten. In de gemeenten zijn veel inwoners van mening dat de buurt in sociaal opzicht noch vooruit noch achteruit is gegaan, terwijl inwoners van de aandachtswijken een meer uitgesproken mening hebben. Het aandeel inwoners dat aangeeft dat de contacten tussen buurtbewoners achteruit zijn gegaan ligt in de aandachtswijken hoger dan in de gemeenten. De positieve scores zijn wel nagenoeg gelijk aan elkaar. Dit geldt ook voor het contact tussen Nederlanders en allochtonen en voor het contact tussen mensen met een verschillend geloof. Ook hier geldt dat inwoners van de aandachtswijken vaker negatief zijn dan inwoners van de gemeenten. Tussen aandachtswijken uit de G4 en de overige aandachtswijken is nauwelijks verschil zichtbaar.

5 Resultaten per thema uit de bewonersonderzoeken

In dit hoofdstuk wordt naast de bewonersparticipatie ook nog gekeken naar andere aspecten uit de bewonersonderzoeken. Er is een indeling gemaakt naar de volgende thema's: sociale veiligheid, beleving buurtproblemen, beleving leefbaarheid en bewonersparticipatie. In dit laatste thema komen de vragen uit hoofdstuk 3 terug. Ieder thema is onderverdeeld in meerdere deelthema's[1].

Per thema wordt in een staafdiagram de score in de huidige situatie afgezet tegen de score bij de start van de aandachtswijkenaanpak. De gemiddelde scores van alle gemeenten samen worden vergeleken met de gemiddelde scores van alle 40 aandachtswijken. Tevens wordt er een onderscheid gemaakt naar de G4-gemeenten en bijbehorende aandachtswijken en de gemeenten met aandachtswijken die niet tot de G4 behoren: de G14. Naast deze informatie is nog een staafdiagram die per groep aandachtswijken (wijken totaal, aandachtswijken uit de G4 en aandachtswijken uit de G14) het verschil tussen de gemiddelde score van de aandachtswijken en de gemiddelde score van de gemeenten laat zien[2]. Negatieve scores (onder 0) geven aan dat de gemiddelde aandachtswijken lager scoren op het betreffende deelthema in vergelijking met de gemiddelde gemeenten. Een positieve score geeft aan dat de aandachtswijken juist een hogere score tonen dan de gemiddelde gemeenten. Beide staafdiagrammen zijn voorzien van betrouwbaarheidsmarges bij 95% betrouwbaarheid. ***Als de betrouwbaarheidsbalk in zijn totaliteit onder of boven de nul (op de verticale as) ligt, is het getoonde verschil tussen wijk en gemeente significant***. De relevante ontwikkelingen worden in de begeleidende teksten kort besproken, de verschillen tussen de gemeenten en aandachtswijken worden alleen genoemd wanneer deze significant zijn.

In de kolomgrafieken waarin de resultaten gepresenteerd worden zijn hoge scores altijd positief. Andersom kunnen lage scores altijd als negatief geïnterpreteerd worden.

[1] Zie bijlage 3 voor de thema-indeling en bijlage 4 voor de geselecteerde vragen.

[2] Zie hoofdstuk 2 voor een beschrijving van de gebiedsindeling

5.1 Sociale veiligheid

Het thema sociale veiligheid bestaat uit het veiligheidsgevoel van de bewoners, slachtofferschap van (poging tot) inbraak en vermijdingsgedrag.

5.1.1 Veiligheidsgevoel

Het veiligheidsgevoel van de inwoners ligt in de aandachtswijken significant lager dan gemiddeld in de gemeenten. Inwoners van de aandachtswijken voelen zich minder veilig in de eigen buurt dan de gemiddelde inwoner. Bij de start van de aandachtswijkenaanpak voelden inwoners van de aandachtswijken uit de G4-gemeenten zich nog even veilig dan wel onveilig in de eigen buurt in vergelijking met het gemeentelijk gemiddelde. In vergelijking met 2007 geven inwoners van de G4-gemeenten aan zich veiliger te voelen in de eigen buurt. Het verschil tussen de aandachtswijken en de gemeenten is dus niet afkomstig van een daling van het veiligheidsgevoel in de aandachtswijken maar van een stijging van het veiligheidsgevoel in de gemeenten van de G4.

5.1.2 Slachtofferschap

In 2007 was het aantal slachtoffers van (poging tot) woninginbraak in de aandachtswijken niet significant verschillend met het aantal gemeentelijke slachtoffers. De meest recente score geeft aan dat er nu wel een verschil is tussen de gemiddelde aandachtswijken en de gemiddelde gemeenten. In de aandachtswijken, zowel in de G4 als in de G14, zijn meer inwoners slachtoffer geworden van (poging tot) woninginbraak dan gemiddeld in de gemeenten.

Wanneer de scores uit 2007 worden vergeleken met de scores uit 2011 is te zien dat niet alleen in de aandachtswijken het aantal slachtoffers van (poging tot) woninginbraak toegenomen is. Ook in de gemeenten is het aantal slachtoffers in 2011 hoger. De toename van het aantal slachtoffers is binnen de G14, voor zowel de aandachtswijken als de gemeenten, sterker dan voor de aandachtswijken en gemeenten uit de G4. In de G4-gemeenten zijn recent relatief de minste inwoners slachtoffer geworden van (poging tot) woninginbraak.

5.1.3 Vermijdingsgedrag

De inwoners van de 40 Nederlandse aandachtswijken vertonen meer vermijdingsgedrag dan de inwoners van de 18 gemeenten met aandachtswijken. Ze geven vaker aan 's avonds de deur niet te openen, bepaalde plekken te vermijden of zich niet op het gemak te voelen wanneer zij 's avonds alleen thuis zijn dan de gemiddelde inwoner van de gemeente. Tussen de verschillende groepen van aandachtswijken zijn geen verschillen te ontdekken, inwoners van de aandachtswijken uit de G4 geven gemiddeld even vaak aan vermijdingsgedrag te vertonen als inwoners van de aandachtswijken uit de G14. In vergelijking met het startjaar van de aandachtswijkenaanpak is te zien dat de scores voor vermijdingsgedrag in alle gebieden positief zijn veranderd. Doordat ook de gemeentelijke score positief is veranderd hebben de aandachtswijken geen inhaalslag gemaakt.

Figuur 5-1. Gemiddelde scores sociale veiligheid voor de aandachtswijken en gemeenten

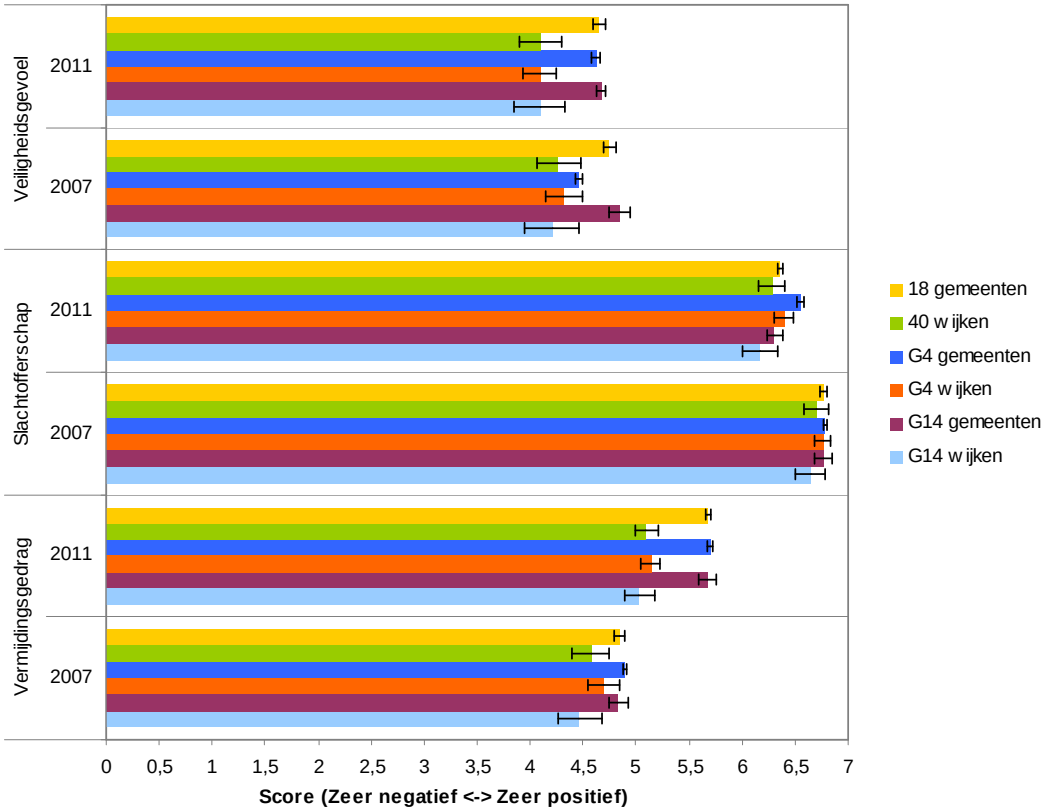

Figuur 5-2. Verschillen sociale veiligheid aandachtswijken met de gemiddelde score per gemeentegroep

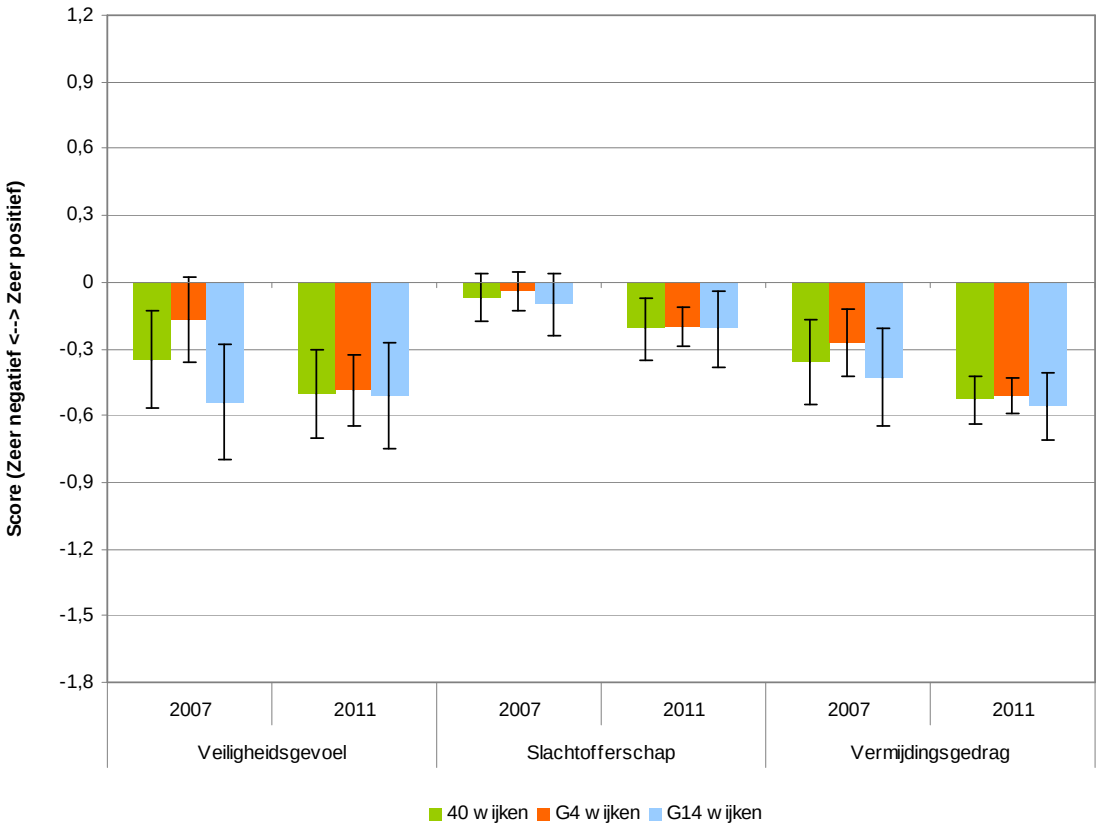

5.2 Beleving buurtproblemen

De beleving van buurtproblemen wordt weergegeven aan de hand van vier deelthema's: verloedering, criminaliteit, overlast en verkeer.

5.2.1 Verloedering

Inwoners van de aandachtswijken geven vaker aan last te hebben van verloedering dan de gemiddelde gemeentelijke inwoner. Ook binnen de G4 en G14 is dit verschil zichtbaar. De verschillen tussen de aandachtswijken en het gemeentelijk gemiddelde is ten opzichte van 2007 niet significant veranderd.

Ten opzichte van 2007 is voor alle gemeenten samen en voor de gemeenten uit de G14 te zien dat de score is gestegen. Minder inwoners geven aan last te hebben van bijvoorbeeld hondenpoep, rommel op straat en bekladding van gebouwen in deze gebieden.

5.2.2 Criminaliteit

Door inwoners van de aandachtswijken wordt vaker aangegeven dat zij hinder ondervinden van criminaliteit dan door de gemiddelde gemeentelijke inwoner. Ten opzichte van 2007 is het aantal inwoners in de G18 gemeenten dat aangeeft te vinden dat bijvoorbeeld fietsendiefstal of zakkenrollerij vaak voorkomt gestegen. Ook in de 40 aandachtswijken zijn de inwoners minder positief. In figuur 5-4 is te zien dat het verschil tussen de gemeenten en de aandachtswijken groter is geworden.

Zowel in de aandachtswijken in de G4 als in de gemeenten in de G4 is de criminaliteit eveneens toegenomen. Aangezien de criminaliteit meer toenam in de aandachtswijken in de G4, is het verschil met het stedelijk gemiddelde groter geworden. Voor de aandachtswijken samen en de aandachtswijken uit de G14 geldt dat het verschil met het gemeentelijk gemiddelde niet significant is veranderd.

5.2.3 Overlast

Op het gebied van overlast laten alle gebiedsgroepen, met uitzondering van de aandachtswijken binnen de G14, een significante daling zien van de score ten opzichte van 2007. Dit betekent dat de inwoners meer hinder ondervinden van overlast door andere mensen. Hierbij valt te denken aan overlast van jongeren, omwonenden en drugsoverlast. Bij de start van de wijkenaanpak was er een significant verschil tussen de score in de G4-wijken en de G14-wijken. In 2011 is dit verschil er niet meer.

In de aandachtswijken wordt meer overlast ervaren dan in de gemeenten als totaal. Sinds de start van de wijkenaanpak zijn de verschillen tussen de aandachtswijken en het stedelijk gemiddelde niet significant veranderd.

5.2.4 Verkeer

In de aandachtswijken wordt meer hinder ondervonden door verkeersproblemen dan in de gemeenten in 2011. Dit geldt voor zowel de aandachtswijken uit de G4 als uit de G14. In het startjaar van de wijkenaanpak waren geen significante verschillen zichtbaar tussen de gemeenten en de aandachtswijken. Er wordt in de aandachtswijken in 2011 meer overlast ervaren van verkeersdeelnemers die te hard rijden, zich agressief gedragen of parkeeroverlast.

Figuur 5-3. Gemiddelde scores beleving buurtproblemen voor de aandachtswijken en gemeenten

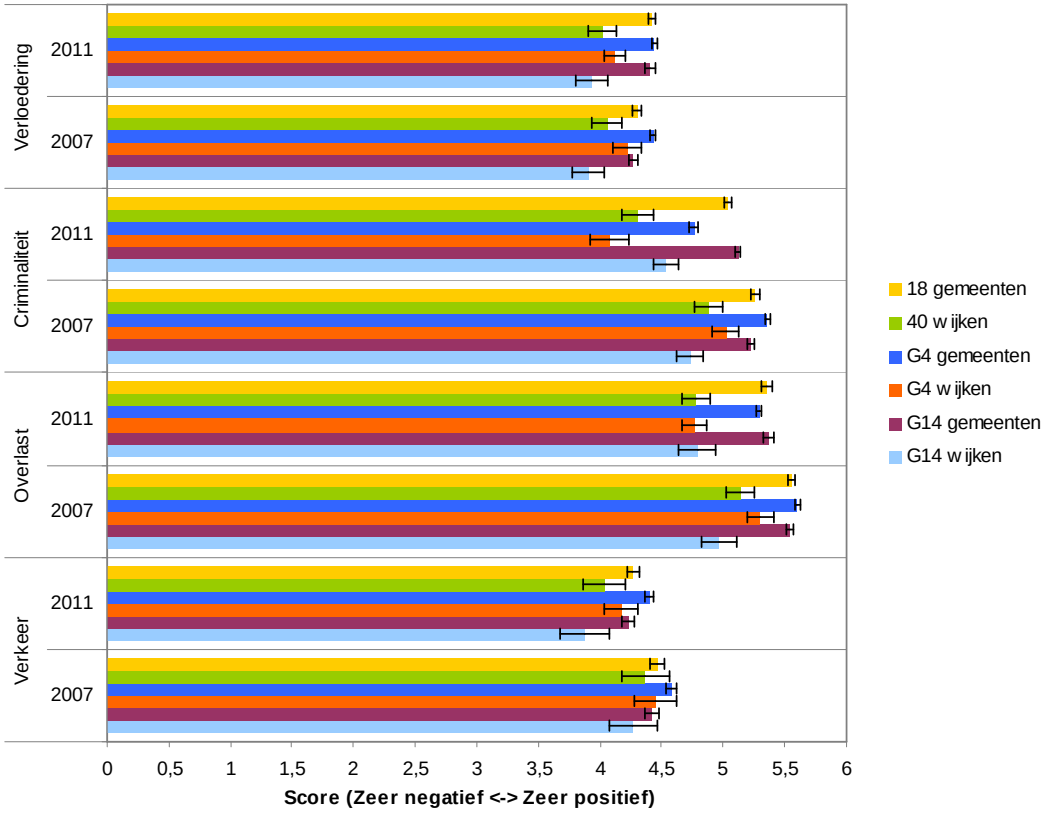

Figuur 5-4. Verschillen beleving buurtproblemen aandachtswijken met de gemiddelde score per gemeentegroep

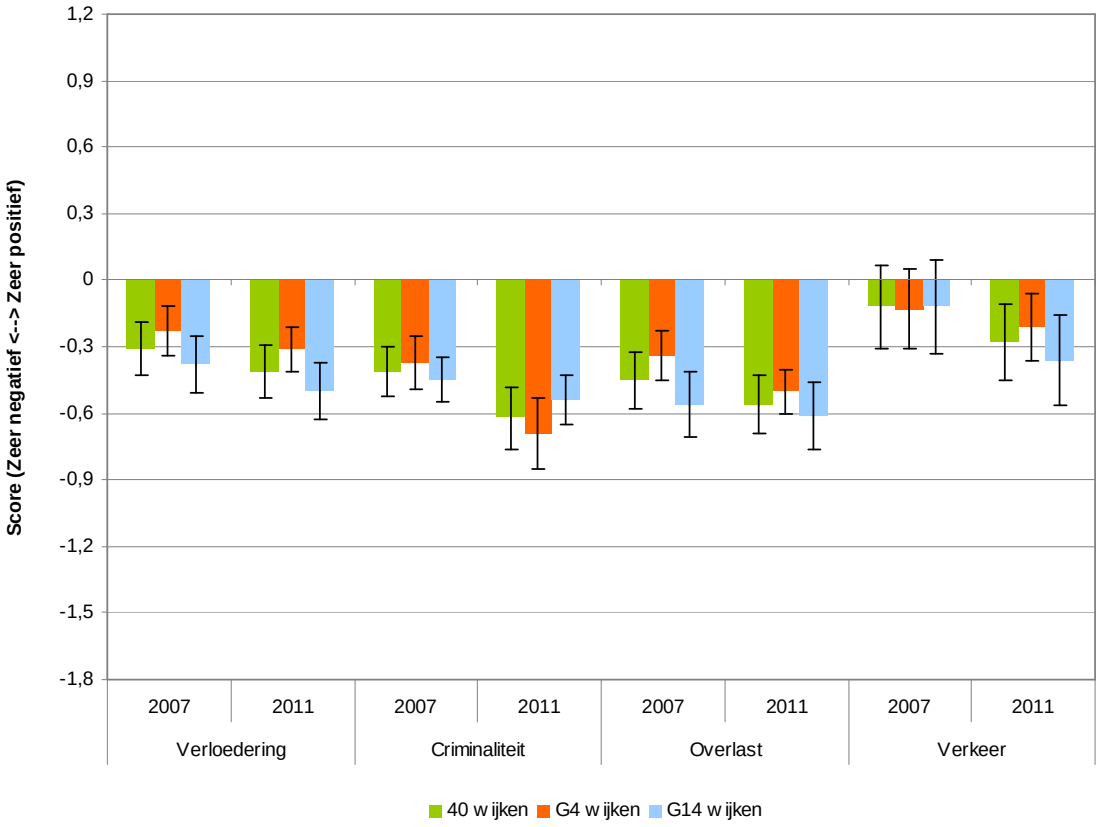

5.3 Beleving leefbaarheid

Evenals het thema beleving van de buurtproblemen bestaat het thema beleving van de leefbaarheid uit vier deelthema's: algemene tevredenheid, voorzieningen, buurtcontacten en ontwikkeling van de buurt.

5.3.1 Tevredenheid algemeen

De algemene tevredenheid over de woonbuurt is in de aandachtswijken, ongeacht of deze in de G4- of buiten de G4-gemeenten liggen, lager dan het gemeentelijk gemiddelde. Ten opzichte van 2007 is het verschil niet toe- of afgenomen. Ook voor de G18-gemeenten en de G14-gemeenten geldt dat de tevredenheid niet significant verschilt met de score uit 2007. Alleen de inwoners van de G4-gemeenten laten een lichte daling in tevredenheid zien in vergelijking met 2007. De inwoners in deze gemeenten zijn echter wel nog steeds meer tevreden over de woonomgeving dan de gemiddelde gemeentelijke inwoner. Het verschil is dus iets afgenomen.

5.3.2 Voorzieningen

Op het gebied van voorzieningen scoren de aandachtswijken, net als in 2007, minder goed dan het gemeentelijk gemiddelde. De inwoners van de aandachtswijken zijn minder tevreden over de voorzieningen in de buurt. Ten opzichte van 2007 laten alle gebieden een positieve ontwikkeling zien.

5.3.3 Buurtcontacten

Op het gebied van buurtcontacten blijven de aandachtswijken nog achter bij de gemeenten. De verschillen zijn ten opzichte van 2007 niet significant toe- of afgenomen.

De contacten met de buurt worden door de gemiddelde inwoners van de 18 gemeenten in 2011 iets lager beoordeeld in vergelijking met 2007. Inwoners zijn minder tevreden over de frequentie van het contact, de omgang met buurtbewoners en de saamhorigheid in de buurt. In de G4-gemeenten is de score in 2011 licht gestegen ten opzichte van 2007.

5.3.4 Ontwikkeling van de buurt

In de aandachtswijken is de score voor de ontwikkeling van de buurt in 2011 niet significant verschillend met de score uit 2007. De inwoners zijn dus even positief of negatief over de ontwikkeling van het afgelopen jaar en over de verwachting over de toekomst als in 2007. De score in de G18 gemeenten is in 2011 wel wezenlijk lager dan de score in 2007. Het verschil tussen de aandachtswijken en de gemeenten is in 2011 groot, de wijken tonen een hogere score. In 2007 was er nog geen significant verschil te zien tussen de aandachtswijken en gemeenten, in 2011 scoren alle groepen van aandachtswijken beter dan het gemeentelijk gemiddelde.

De inwoners van de G4-gemeenten zijn positiever dan de gemiddelde inwoner van alle 18 gemeenten. Tussen de scores van de inwoners van de aandachtswijken van de G4 en de 40 aandachtswijken is geen significant verschil zichtbaar in 2011.

Figuur 5-5. Gemiddelde scores beleving leefbaarheid voor de aandachtswijken en gemeenten

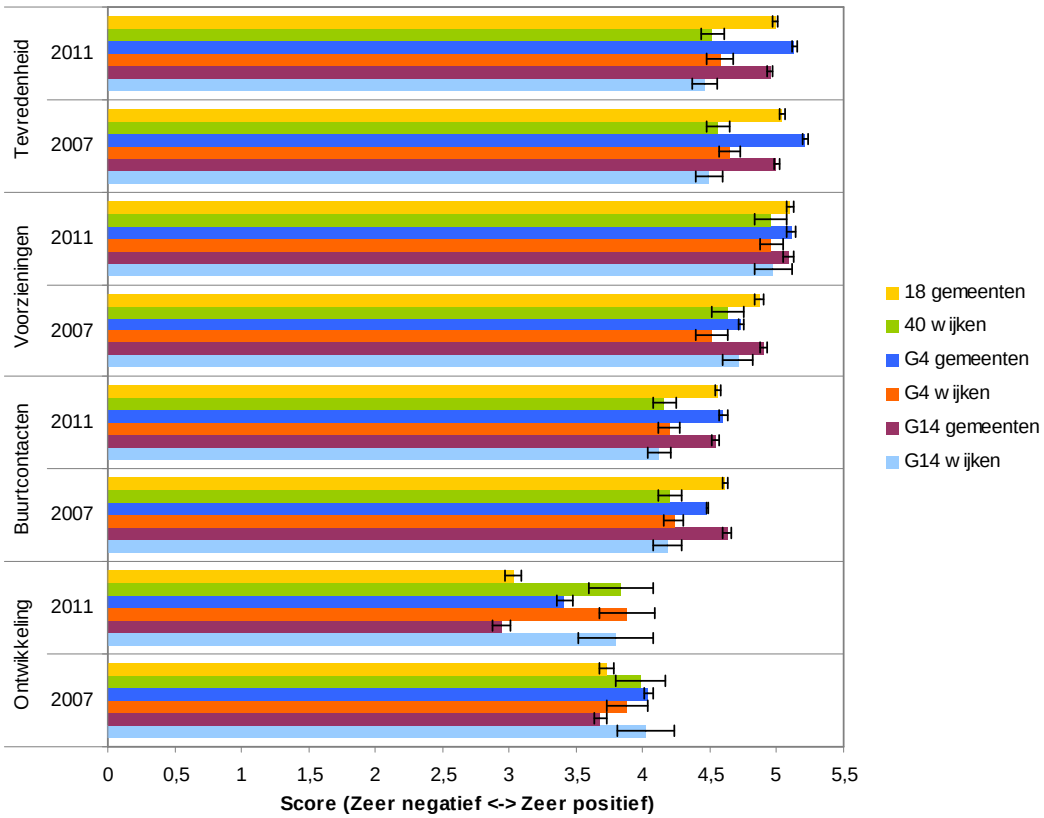

Figuur 5-6. Verschillen beleving leefbaarheid aandachtswijken met de gemiddelde score per gemeentegroep

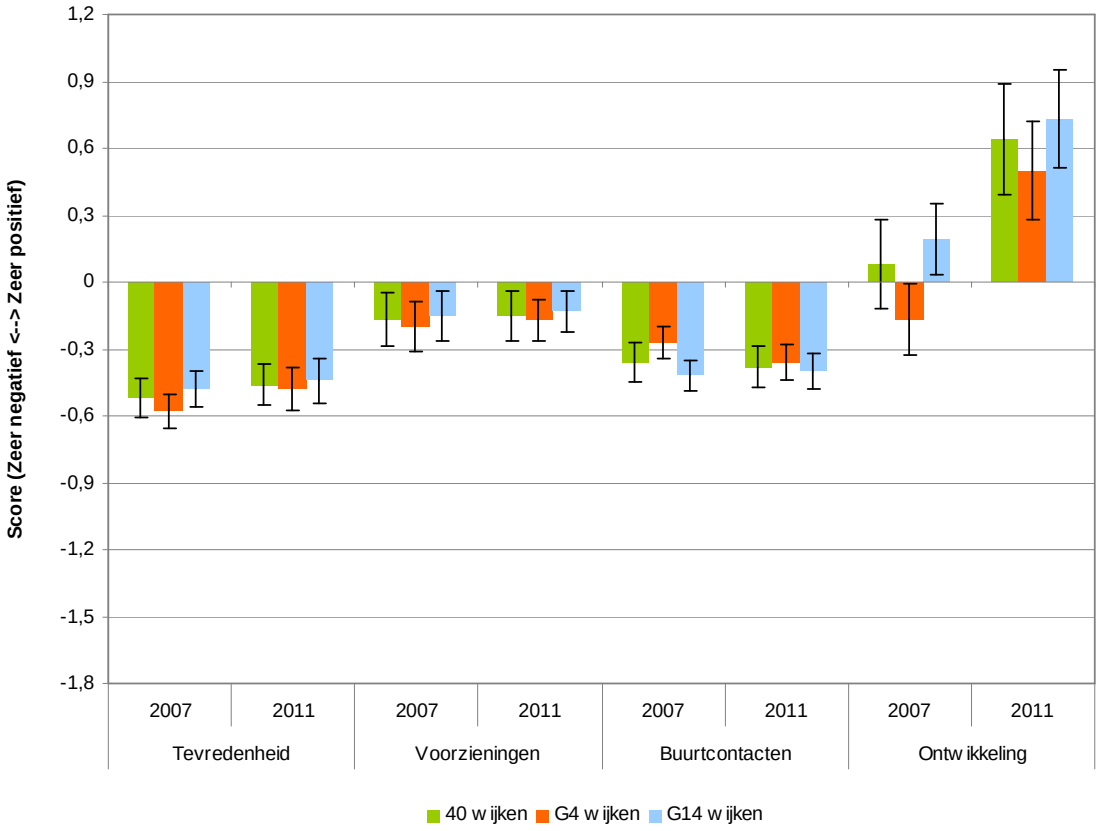

5.4 Bewonersparticipatie

Het laatste thema, bewonersparticipatie, bestaat uit drie deelthema's: betrokkenheid van de gemeente, verantwoordelijkheidsgevoel voor de leefbaarheid en actief bezig met buurtverbetering.

5.4.1 Betrokkenheid van de gemeente

De betrokkenheid van de gemeente bij de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt is in 2007 niet in alle gemeentelijke bewonerspeilingen gemeten. Voor de G4-gemeenten en aandachtswijken is een vergelijking niet mogelijk. De inwoners van de overige gemeenten zijn in 2011 positiever over de betrokkenheid van de gemeenten dan in 2007. Bij de recente scores valt op dat de scores van de aandachtswijken, ongeacht of deze aandachtswijken liggen binnen of buiten de G4, hoger zijn dan het gemeentelijk gemiddelde. Inwoners van de aandachtswijken vinden vaker dat de gemeente meer aandacht heeft voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt, de buurt meer informeert over de aanpak en de buurt ook meer betrekt bij de aanpak hiervan.

5.4.2 Verantwoordelijkheidsgevoel

Het verantwoordelijkheidsgevoel van bewoners, het medeverantwoordelijk voelen voor de leefbaarheid in de buurt, is in de aandachtswijken samen lager dan het gemeentelijke gemiddelde. Voor de aandachtswijken uit de G4 is geen significant verschil met het gemeentelijk gemiddelde zichtbaar. Gesteld kan dus worden dat de inwoners van de aandachtswijken samen zich minder verantwoordelijk voelen voor de leefbaarheid in de buurt dan de gemiddelde gemeentelijk inwoner.

Als gekeken wordt naar de vergelijking met 2007 is te zien dat met name binnen de G4, zowel de gemeenten als de aandachtswijken, het verantwoordelijkheidsgevoel is afgenomen.

5.4.3 Actief bezig met buurtverbetering

Het deelthema actief bezig laat voor alle aandachtswijken geen significant verschil zien met het bijbehorende gemeentelijk gemiddelde. Het aantal inwoners dat actief bezig is om de buurt te verbeteren toont in 2011 geen significant verschil met 2007. Ook tussen de groepen van aandachtswijken en gemeenten onderling zijn nagenoeg geen verschillen zichtbaar. De lage score van het deelthema geeft wel aan dat weinig inwoners zich actief inzetten om de buurt te verbeteren, ongeacht of ze wel of niet in een aandachtswijk woonachtig zijn.

Figuur 5-7. Gemiddelde scores bewonersparticipatie voor de aandachtswijken en gemeenten

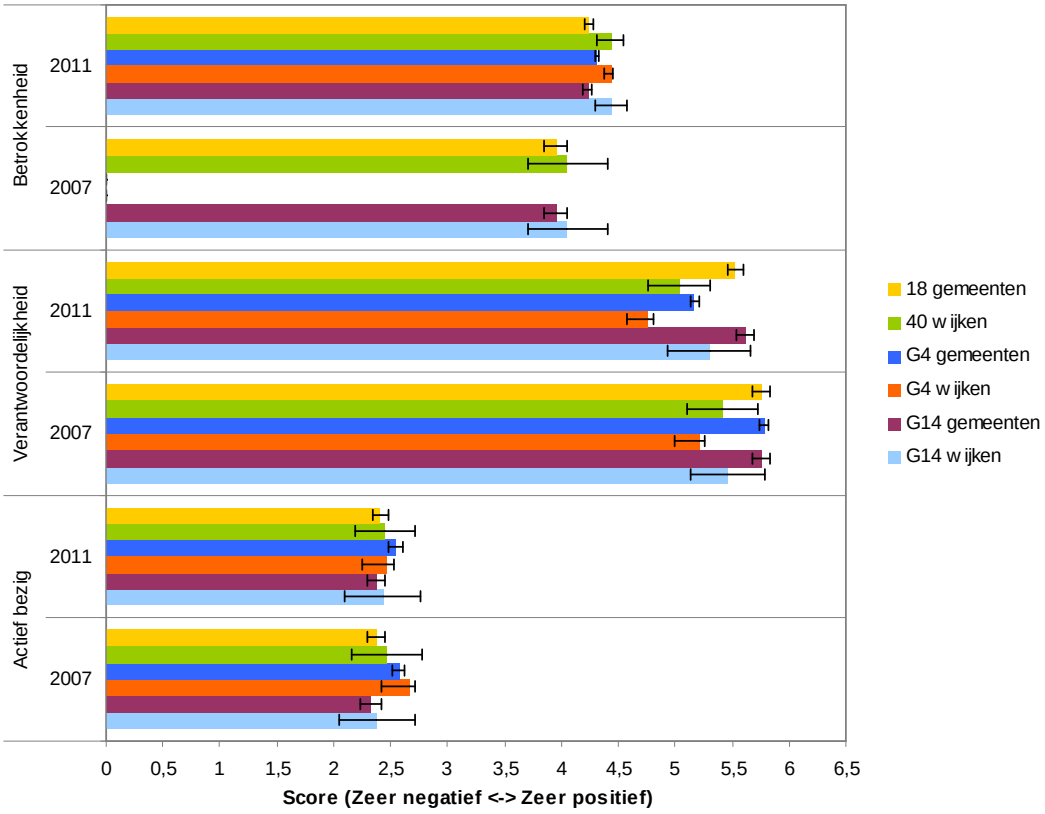

Figuur 5-8. Verschillen bewonersparticipatie aandachtswijken met de gemiddelde score per gemeentegroep

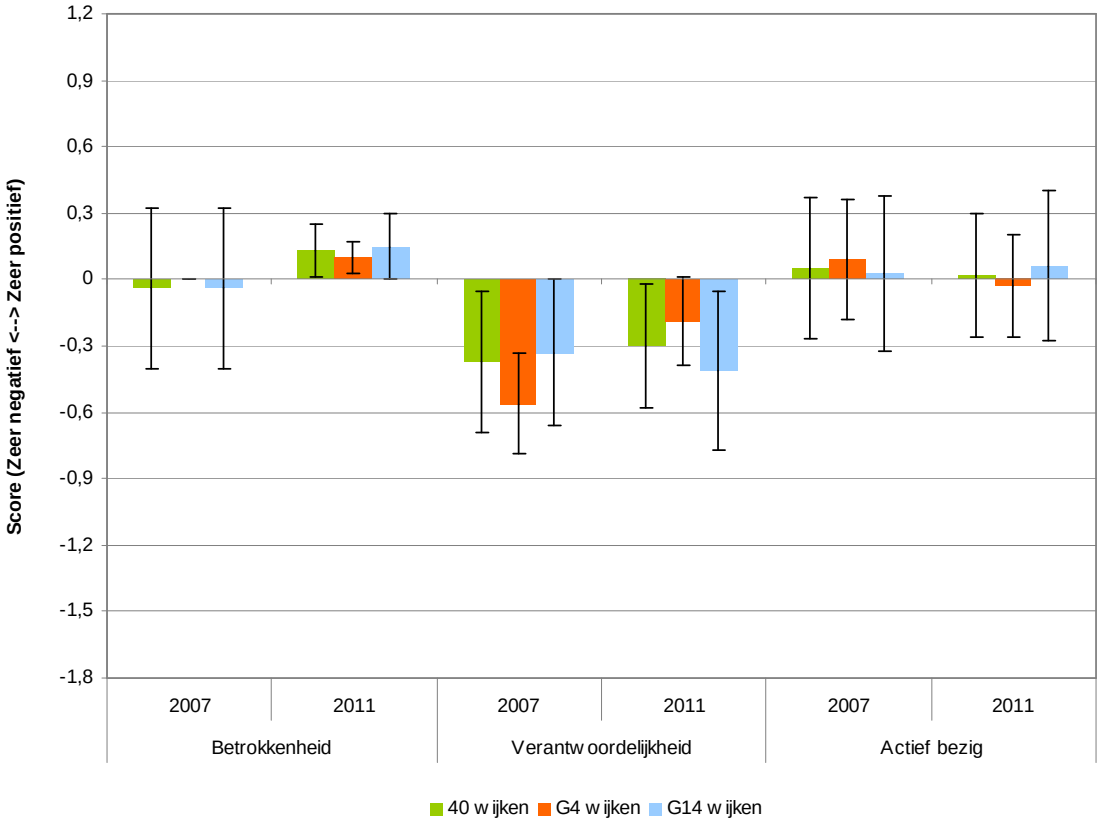

6 Resultaten op G4-, G14- en G18-niveau uit de bewonersonderzoeken

In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen van de afzonderlijke thema's uit hoofdstuk 5 gebundeld in profieltaarten. In de profieltaarten is in één oogopslag door middel van kleuren variërend van donker groen (zeer positief) tot donker rood (zeer negatief) te zien wat de ontwikkeling van de gebieden ten opzichte van 2007 is en hoe zich de verhouding tussen de aandachtswijken en de gemeenten heeft ontwikkeld. Voor meer informatie over de profieltaarten wordt verwezen naar bijlage 5.

6.1 Ontwikkeling ten opzichte van startjaar

In deze paragraaf worden de ontwikkelingen getoond van de 40 Nederlandse aandachtswijken en de 18 gemeenten met één of meerdere aandachtswijken. Allereerst wordt gekeken naar de ontwikkeling van alle 40 aandachtswijken. De percepties van de inwoners uit 2011 zijn afgezet tegen de percepties uit 2007. De positieve en negatieve scores die worden beschreven zijn altijd significant. De niet significante verschillen vallen in de middelste (lichtgele) categorie. In één oogopslag is te zien of de aandachtswijken gezamenlijk een positieve of negatieve ontwikkeling hebben doorgemaakt ten opzichte van 2007. Naast een profieltaart voor alle aandachtswijken tezamen is ook een profieltaart opgenomen voor alle 18 gemeenten met aandachtswijken. De gemeenten en aandachtswijken zijn vervolgens opgesplitst naar G4 en G14.

6.1.1 Ontwikkeling van 40 aandachtswijken en 18 gemeenten

Figuur 6-1. Ontwikkeling tussen 2007 en 2011 in de 40 wijken en 18 gemeenten

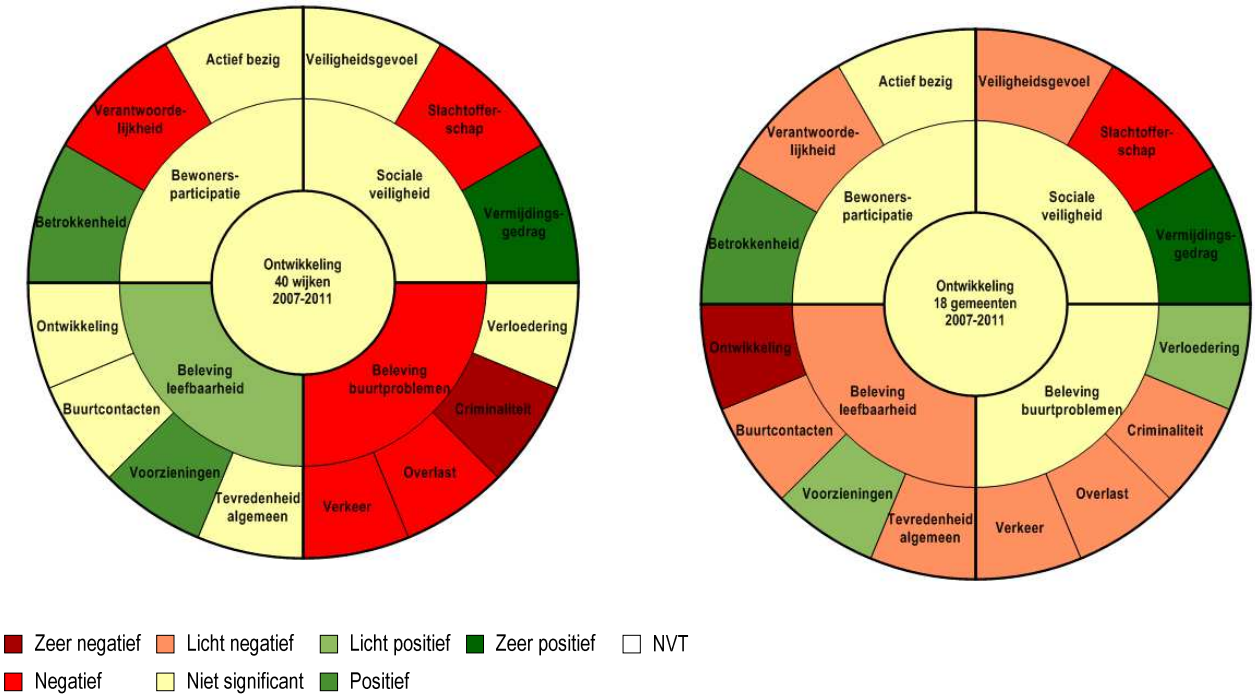

De aandachtswijken hebben volgens de bewoners een neutrale ontwikkeling doorgemaakt wanneer naar de binnenste cirkel van de taartdiagram wordt gekeken. Echter is aan de buitenzijde te zien dat binnen de thema's wel degelijk verschillen zichtbaar zijn tussen de score in 2007 en in 2011.

De mening over de **sociale veiligheid** in de wijk is niet significant veranderd. Binnen het thema zijn echter wel positieve dan wel negatieve ontwikkelingen te zien. Zo is het aantal inwoners dat bewust bepaalde plekken mijdt of 's avonds de deur niet meer opendoet (vermijdingsgedrag) afgenomen. Het aantal slachtoffers van (poging tot) woninginbraak is in 2011 juist toegenomen ten opzichte van 2007.

Ook bij **bewonersparticipatie** is de ontwikkeling neutraal, terwijl binnen het thema wel positieve dan wel negatieve ontwikkelingen te zien zijn. Het verantwoordelijkheidsgevoel van de inwoners was in 2007 hoger dan in 2011. Men voelt zich in 2011 minder verantwoordelijk voor de leefbaarheid in de eigen buurt. De betrokkenheid van de gemeente wordt echter wel positiever beoordeeld. Volgens meer inwoners van de aandachtswijken heeft de gemeente in 2011 aandacht voor het verbeteren van de buurt, informeert de gemeente de buurt en betrekken zij de buurt ook bij de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt.

In 2011 geven meer inwoners geven aan dat **buurtproblemen** voorkomen dan in 2007. Alleen op het gebied van verloedering is een neutrale ontwikkeling te zien, de andere drie deelthema's tonen een negatieve ontwikkeling. Met name de beleving van criminaliteit is sterk gestegen.

De mening over de beleving van de **leefbaarheid** in de buurt is daarentegen in 2011 in de aandachtswijken licht positiever dan in 2007. Dit komt met name door de positieve ontwikkeling van het deelthema voorzieningen. De inwoners van de aandachtswijken geven in 2011 een hogere waardering aan de straatverlichting, groenvoorzieningen, winkels voor de dagelijkse boodschappen of het openbaar vervoer. Alle andere deelthema's tonen geen significante verandering ten opzichte van 2007.

Ook de gemeenten waar de aandachtswijken binnen vallen tonen gezamenlijk een neutrale ontwikkeling ten opzichte van 2007. De beleving van de leefbaarheid is licht gedaald, alle overige hoofdthema's laten geen significante verschillen zien met 2007. Binnen de deelthema's zijn echter wel een aantal ontwikkelingen zichtbaar. Net als in de aandachtswijken is ook in de gemeenten het aantal (pogingen tot) woninginbraak toegenomen. En zijn er in 2011 minder inwoners die bewust bepaalde plekken mijden omdat zij zich daar niet prettig voelen. Het veiligheidsgevoel van de inwoners is ook iets gedaald ten opzichte van 2007. In de aandachtswijken laat dit deelthema geen significant verschil met 2007 zijn.

Het aandeel inwoners dat zich verantwoordelijk voelt voor de leefbaarheid in de eigen buurt is ook in de gemeenten afgenomen, maar minder sterk dan in de aandachtswijken.
Opvallend is de donkerrode kleur voor het deelthema ontwikkeling (van de buurt). In de aandachtswijken is geen significant verschil ontdekt terwijl de inwoners van de totale gemeenten minder positief zijn over de ontwikkeling van het afgelopen jaar en de verwachting van de ontwikkeling in de toekomst.
Ook op het gebied van beleving van buurtproblemen geven de inwoners aan iets meer problemen te ondervinden met betrekking tot criminaliteit, verkeer en overlast van mensen dan in 2007. De verloedering heeft zich volgens de inwoners wel positief ontwikkeld.

Zowel de gemeenten als de aandachtswijken laten geen significante verbetering of verslechtering zien wanneer de percepties van de inwoners van 2011 worden afgezet tegen de percepties uit 2007. Opvallend is de stijging van het aantal (pogingen tot) woninginbraken in zowel de gemeenten als de aandachtswijken en daarnaast ook de negatieve ontwikkeling van de beleving van buurtproblemen in de aandachtswijken.

6.1.2 Ontwikkeling van G4-wijken en -gemeenten

Figuur 6-2. Ontwikkeling tussen 2007 en 2011 in de G4 wijken en gemeenten

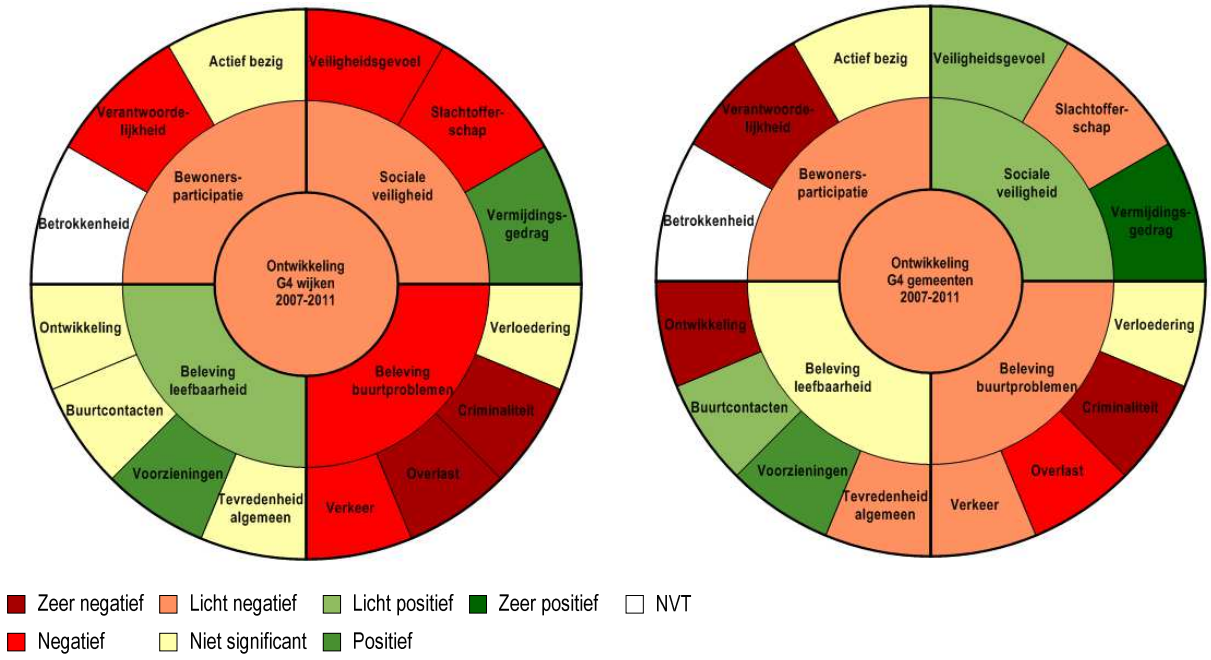

Binnen de aandachtswijken van de G4 (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht) is een licht negatieve ontwikkeling zichtbaar. Inwoners zijn minder tevreden dan bij de start van de wijkenaanpak in 2007. Drie van de vier thema's laten een (licht) negatieve score zien.

Alleen de beleving van de **leefbaarheid** heeft zich licht positief ontwikkeld. Net als bij alle 40 aandachtswijken in Nederland is ook in de aandachtswijken van de G4 de tevredenheid over de voorzieningen toegenomen.

Binnen het thema **sociale veiligheid** zijn ook duidelijke overeenkomsten te zien tussen de 40 aandachtswijken en de aandachtswijken binnen de G4. Zo is het aantal (pogingen tot) woninginbraken ook in de G4 aandachtswijken toegenomen ten opzichte van 2007 en zijn er ook in deze aandachtswijken minder inwoners die bewust bepaalde plekken mijden uit veiligheidsoverwegingen. Het vermijdingsgedrag heeft zich dus positief ontwikkeld. Waar het veiligheidsgevoel van de inwoners van alle aandachtswijken in Nederland niet significant verschilde van het veiligheidsgevoel in 2007 geven minder inwoners van de aandachtswijken uit de G4 aan zich in 2011 veilig te voelen in vergelijking met 2007. De sociale veiligheid is dus licht afgenomen in de aandachtswijken van de G4.

Ook bij de beleving van de **buurtproblemen** zien we binnen de aandachtswijken van de G4 eenzelfde ontwikkeling als binnen alle Nederlandse aandachtswijken. Meer inwoners geven aan last te hebben van criminaliteit, overlast van andere mensen en verkeersproblemen dan in 2007.

Tot slot zijn er in de aandachtswijken van de G4 – net als in de G18-wijken - in 2011 minder inwoners die zich verantwoordelijk voelen voor de leefbaarheid in de buurt. De **bewonersparticipatie** is hiermee ook iets gedaald.

De G4-gemeenten laten net als de G4-aandachtswijken een licht negatieve ontwikkeling zien ten opzichte van 2007. De thema's tonen zowel positieve als negatieve ontwikkelingen. Zo is de sociale veiligheid in de 4 gemeenten licht toegenomen. Opvallend is dat in de G4-gemeenten meer inwoners zich veilig voelen dan in 2007 terwijl juist minder inwoners van de aandachtswijken aangeven zich in 2011 veilig te voelen in de eigen buurt.

In alle 18 Nederlandse gemeenten met aandachtswijken is het aantal inwoners dat zich verantwoordelijkheid voelt voor de leefbaarheid in de eigen buurt licht afgenomen, de inwoners van de G4-gemeenten laten een sterke afname zien. Hierdoor scoort het thema bewonersparticipatie licht negatief.
Opvallend is de licht positieve ontwikkeling van het deelthema buurtcontacten. Meer inwoners van de G4-gemeenten voelen zich in 2011 thuis in de buurt en bij de mensen die in de buurt wonen dan in 2007 terwijl de score van de G18 in 2011 een kleine negatieve ontwikkeling laat zien in vergelijking met 2007. Het deelthema ontwikkeling van de buurt toont een sterk negatieve ontwikkeling, terwijl binnen de aandachtswijken van de G4 geen significant verschil zichtbaar is. Inwoners van de G4-gemeenten zijn minder positief over de ontwikkeling van de buurt ten opzichte van het verleden en over de verwachting over de ontwikkeling van de buurt naar de toekomst.

Op het gebied van beleving van de buurtproblemen is in de G4-gemeenten en licht negatieve ontwikkeling zichtbaar. Meer inwoners geven aan dat met name criminaliteit maar ook overlast door mensen in 2011 voorkomt dan in 2007.

Zowel de aandachtswijken als de G4-gemeenten tonen een minder positieve ontwikkeling dan de 18 gemeenten en 40 aandachtswijken in Nederland. Ten opzichte van de gemeenten laten de G4-wijken een negatievere ontwikkeling zien met name op het gebied van beleving buurtproblemen en sociale veiligheid.

6.1.3 Ontwikkeling van G14 aandachtswijken en gemeenten

Figuur 6-3. Ontwikkeling tussen 2007 en 2011 in de G14 wijken en gemeenten

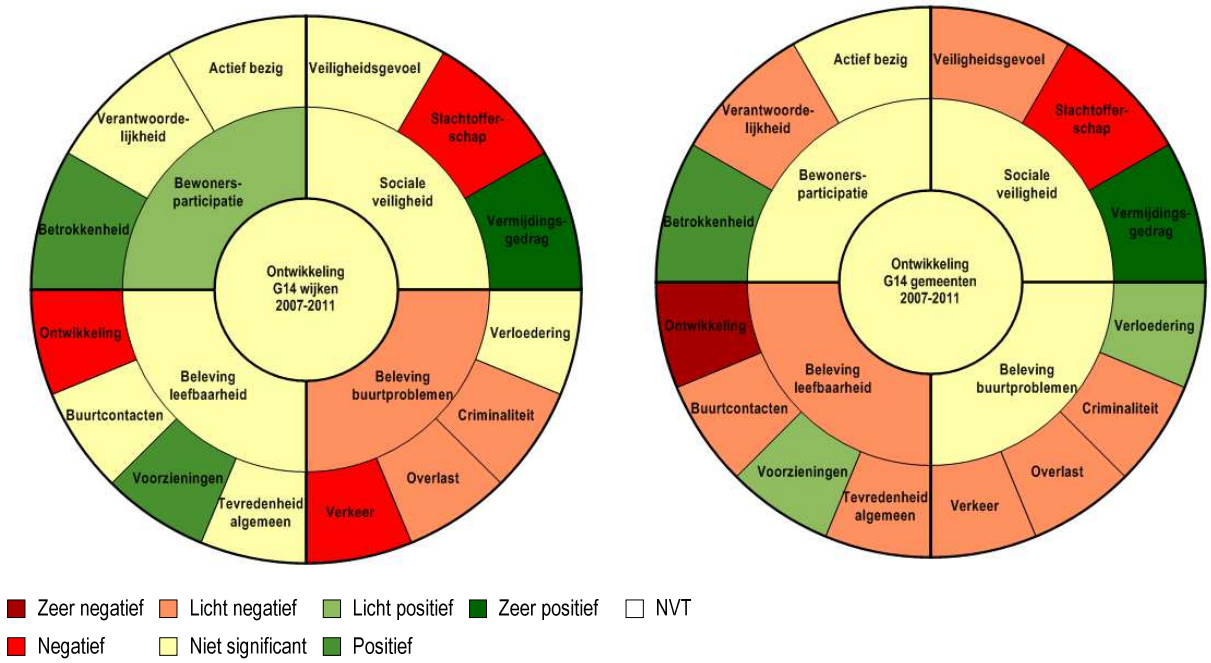

De aandachtswijken in de G14 tonen net als het totaal van de 40 aandachtswijken een neutrale ontwikkeling ten opzichte van 2007 in de binnenste cirkel. Aan de buitenzijde van de profieltaart is te zien dat er wel degelijk ontwikkelingen zijn geweest tussen 2007 en 2011.

Evenals binnen alle aandachtswijken en de aandachtswijken binnen de G4 zijn ook de inwoners van deze aandachtswijken minder positief over de **buurtproblemen** in 2011 – zij het in mindere mate. Waar binnen de andere gebiedsindelingen criminaliteit de grootste negatieve ontwikkeling laat zien is dat binnen de G14 het deelthema verkeer. Parkeeroverlast, te hard rijden of agressief verkeersgedrag komt volgens meer inwoners van deze aandachtswijken in 2011 voor dan in 2007.

Zo is ook in de aandachtswijken van de 14 gemeenten het aantal (pogingen tot) woninginbraak toegenomen. Net als in de 40 Nederlandse aandachtswijken en in de aandachtswijken van de G4 is ook in de aandachtswijken van de G14 het vermijdingsgedrag afgenomen, een positieve ontwikkeling. De **sociale veiligheid** in zijn totaliteit is hiermee onveranderd gebleven.

De beleving van de **leefbaarheid** toont geen significant verschil met 2007. De voorzieningen in de aandachtswijken worden in 2011 ook in de aandachtswijken van de G14 beter beoordeeld dan in 2007. De ontwikkeling van de buurt laat een negatieve ontwikkeling zien. Inwoners zijn in 2011 minder positief over de ontwikkeling van de leefbaarheid in de buurt.

De betrokkenheid van de gemeente bij de aanpak van de buurtproblemen wordt in 2011 positiever ervaren dan in 2007. Hierdoor laat het thema **bewonersparticipatie** een licht positieve ontwikkeling zien.

De ontwikkeling van de G14-gemeenten is eveneens neutraal ten opzichte van 2007. De beleving van de leefbaarheid scoort licht negatief, de overige thema's laten geen significante verandering met 2007 zien. In deze gemeenten is het aantal slachtoffers van (poging tot) woninginbraak - net als in de G4, maar in sterkere mate - gestegen in vergelijking met 2007. Het vermijdingsgedrag heeft zich positief ontwikkeld: minder inwoners vertonen vermijdingsgedrag. Daarentegen is wel het veiligheidsgevoel van de inwoners licht afgenomen. In de aandachtswijken van deze gemeenten is hier geen significant verschil te ontdekken tussen 2007 en 2011. Inwoners van de G14-gemeenten zijn in 2011 positiever over verloedering dan in 2007. De G14-wijken laten geen significant verschil zien.

6.2 Ontwikkeling aandachtswijken ten opzichte van de gemeenten

Naast de ontwikkeling van de aandachtswijken en de gemeenten vanaf 2007 is het ook interessant om te zien in hoeverre de percepties van de wijkbewoners gemiddeld afwijken van de perceptie van de gemeentelijke inwoners. Het doel van de aandachtswijkenaanpak is immers dat de aandachtswijken toegroeien naar het stedelijk gemiddelde. In deze paragraaf zijn daarvoor per groep aandachtswijken (totaal, aandachtswijken binnen de G4 gemeenten en aandachtswijken binnen de G14) twee profieltaarten weergegeven. De eerste profieltaart geeft de afwijking van de aandachtswijken ten opzichte van de gemeenten in het meeste recente jaar weer. De tweede profieltaart toont de ontwikkeling van het verschil tussen de aandachtswijken en de gemeenten ten opzichte van 2007.

6.2.1 Ontwikkeling 40 aandachtswijken ten opzichte van gemeenten

Figuur 6-4. Verschil tussen 18 gemeenten en 40 aandachtswijken in 2011 en de ontwikkeling van het verschil ten opzichte van 2007

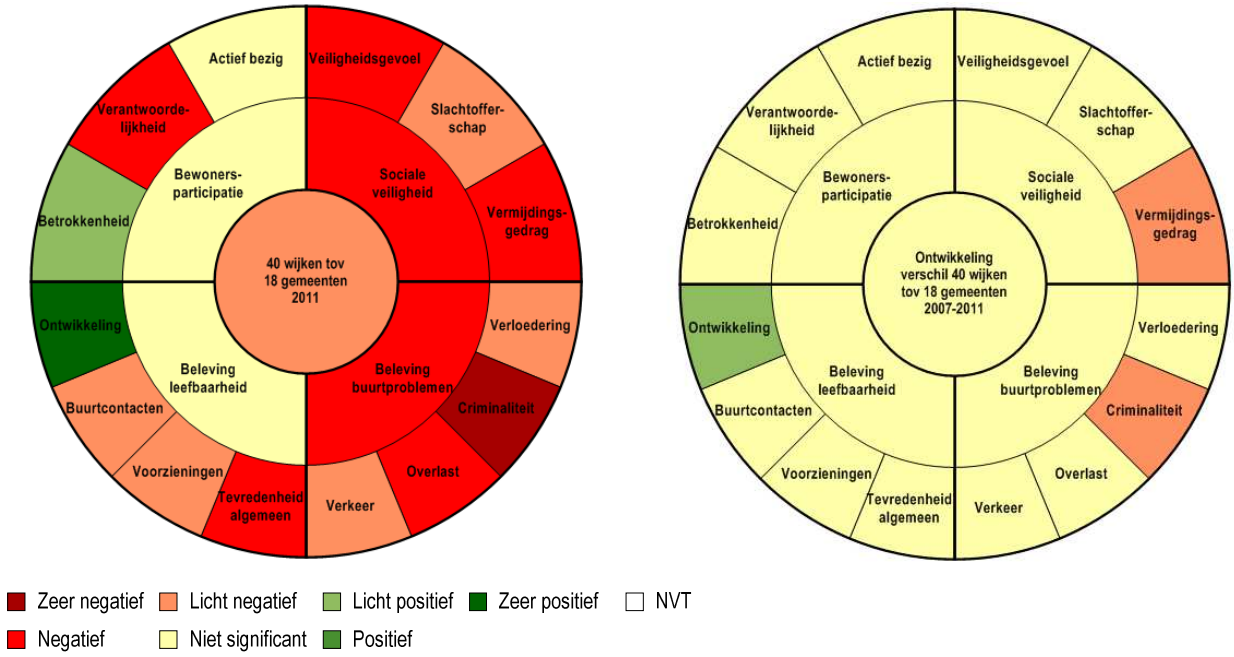

De perceptie van de inwoners van alle 40 aandachtswijken tezamen is minder positief dan de perceptie van de inwoners van alle 18 gemeenten. Dat is ook logisch, aangezien de 40 aandachtswijken zijn geselecteerd op basis van de omvang van de problemen en van achterstanden. Ten opzichte van 2007 is het totaalbeeld niet significant veranderd.

Op het gebied van **sociale veiligheid** blijven de aandachtswijken in 2011 achter bij de gemeenten. Meer inwoners vertonen vermijdingsgedrag en zij voelen zich minder veilig in hun eigen buurt dan de gemiddelde gemeentelijke inwoner. Ook het aantal slachtoffers van (poging tot) woninginbraak ligt in de wijken hoger dan in de gemeenten. Ten opzichte van 2007 is het verschil tussen de aandachtswijken en de gemeenten op het gebied van sociale veiligheid niet significant veranderd. Het deelthema vermijdingsgedrag vertoont een licht negatieve ontwikkeling. Dit houdt in dat het verschil tussen de aandachtswijken en de gemeenten iets groter is geworden.

Ook op het gebied van **beleving buurtproblemen** tonen de aandachtswijken in 2011 een lagere score dan de gemeenten. Inwoners van de aandachtswijken zijn minder positief over verloedering, criminaliteit, overlast en verkeersproblemen dan de gemiddelde gemeentelijke inwoner. Ten opzichte van 2007 is alleen voor het deelthema criminaliteit een licht negatieve ontwikkeling zichtbaar; het verschil met de gemeente is voor dit deelthema groter geworden. De overige drie deelthema's tonen geen significante afwijking.

De beleving van de **leefbaarheid** wordt in 2011 in de aandachtswijken niet beter of slechter beoordeeld dan in de gemeenten. Dit is met name te danken aan de positieve verwachtingen over de ontwikkeling van de aandachtswijken. Inwoners van de aandachtswijken zijn positiever over de ontwikkeling van de buurt in het verleden en de verwachting voor de toekomst dan de gemiddelde gemeentelijke inwoner. De

tevredenheid over de algemene woonomgeving, voorzieningen en de contacten met buurtbewoners blijven wel achter bij het gemeentelijk gemiddelde. In vergelijking met 2007 zijn voor het thema beleving leefbaarheid nauwelijks verschillen zichtbaar. Alleen de ontwikkeling van de buurt heeft zich licht positief ontwikkeld. Hier is het verschil tussen de wijken en de gemeenten dus positief ontwikkeld.

Op het gebied van **bewonersparticipatie** zijn geen significante verschillen zichtbaar tussen de 40 aandachtswijken en het gemeentelijk gemiddelde. Het aandeel inwoners dat actief bezig is met buurtverbetering is in de wijken niet significant hoger of lager dan het gemeentelijk gemiddelde. Het oordeel over de betrokkenheid van de gemeente is in de aandachtswijken iets hoger dan in de gemeenten. Alleen het verantwoordelijkheidsgevoel van de inwoners blijft nog achter. Inwoners van de aandachtswijken voelen zich minder verantwoordelijk voor de leefbaarheid in de buurt dan de gemiddelde gemeentelijke inwoner. Ten opzichte van 2007 zijn er geen significante ontwikkelingen zichtbaar in het verschil tussen de aandachtswijken en de gemeenten.

De 40 aandachtwijken in totaliteit scoren gemiddeld lager dan het gemeentelijke gemiddelde van de 18 gemeenten waartoe de aandachtswijken behoren. Dat is ook logisch, aangezien de 40 aandachtswijken zijn geselecteerd op basis van de omvang van de problemen en achterstanden. Ten opzichte van 2007 is voor de meeste deelthema' s nauwelijks een ontwikkeling zichtbaar van het verschil tussen de aandachtswijken en het gemeentelijk gemiddelde. Het verschil met de gemeenten is op het gebied van criminaliteit en vermijdingsgedrag iets groter geworden. De ontwikkeling van de buurt laat daarentegen een positieve ontwikkeling zien.

6.2.2 Ontwikkeling G4 aandachtswijken ten opzichte van gemeenten

Figuur 6-5. Verschil tussen G4 gemeenten en G4 aandachtswijken in 2011 en de ontwikkeling van het verschil ten opzichte van 2007

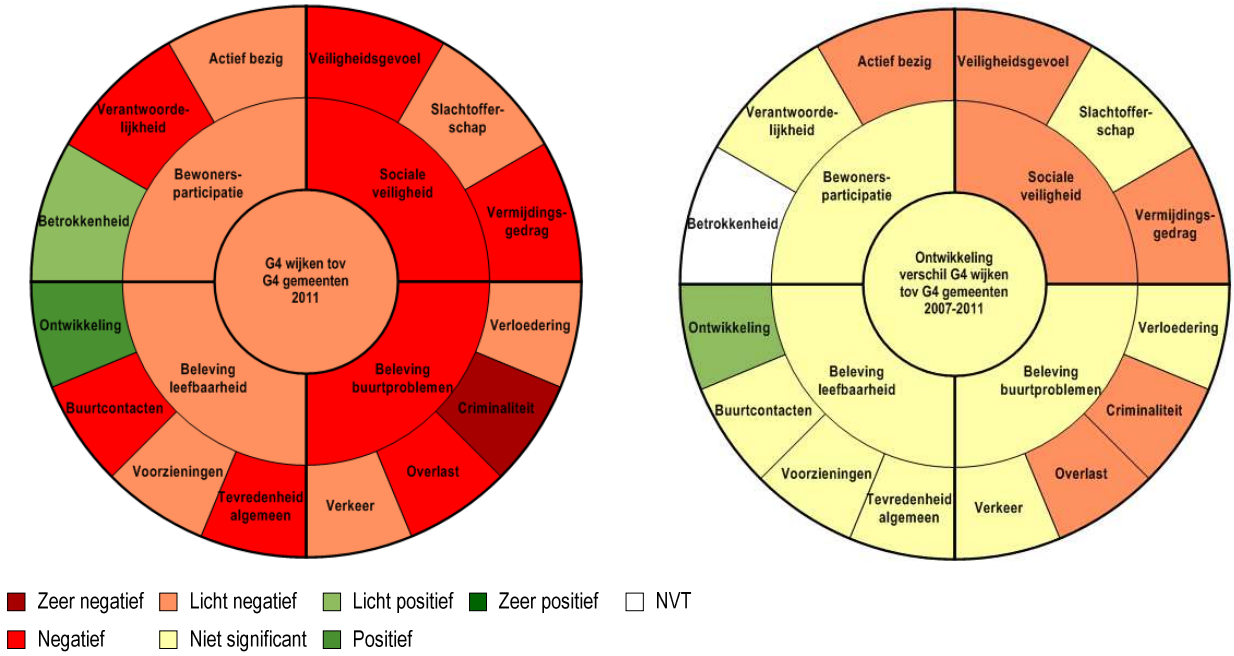

De aandachtswijken binnen de G4-gemeenten scoren in 2011 lager dan het gemeentelijk gemiddelde van de G4-gemeenten. Binnen de thema's zijn zowel positieve als negatieve ontwikkelingen te zien ten opzichte van het stedelijk gemiddelde.

De **sociale veiligheid** wordt in 2011 minder goed beoordeeld door de inwoners van de aandachtswijken dan door de gemiddelde gemeentelijke inwoner van de G4. In vergelijking met 2007 is dit verschil bovendien iets toegenomen. Inwoners van de aandachtswijken voelen zich minder veilig en vertonen meer vermijdingsgedrag. Ook is het aantal slachtoffers van (poging tot) woninginbraak in de aandachtswijken hoger dan in de gemeenten. Ten opzichte van 2007 is het verschil tussen de aandachtswijken en het gemeentelijk gemiddelde niet significant veranderd in 2011.

Ook de beleving van **buurtproblemen** wordt door de inwoners van de aandachtswijken binnen de G4-gemeenten minder goed ervaren dan door de gemiddelde gemeentelijke inwoner. Criminaliteit en overlast door andere mensen worden, net als bij de alle aandachtswijken, in de aandachtswijken van de G4-gemeenten slechter beoordeeld dan in de gemeenten als geheel. Deze twee deelthema's geven bovendien een licht negatieve ontwikkeling weer ten opzichte van 2007. Het verschil tussen de score uit de aandachtswijken en het gemeentelijk gemiddelde is dus groter geworden.

De beleving van de **leefbaarheid** scoort licht negatief, het gemeentelijk gemiddelde is dus hoger dan de score uit de wijken. De positieve verwachting over de ontwikkeling van de aandachtswijken valt meteen op. Ten opzichte van 2007 heeft het verschil tussen de aandachtswijken en het gemeentelijk gemiddelde een positieve ontwikkeling doorgemaakt. Daar staat tegenover dat de aandachtswijken slechter scoren dan de gemeenten op het gebied van algemene tevredenheid, voorzieningen en contacten met de buurt. Ten opzichte van 2007 heeft de leefbaarheid geen significante ontwikkeling doorgemaakt: het verschil tussen de aandachtswijken en de gemeenten is hetzelfde gebleven.

De **bewonersparticipatie** wordt door de inwoners van de aandachtswijken minder goed beoordeeld dan door de gemeentelijke inwoners. Het verantwoordelijkheidsgevoel voor de leefbaarheid in de eigen buurt ligt binnen de G4-wijken lager dan binnen de G4-gemeenten. Inwoners van de aandachtswijken zijn iets minder vaak actief bezig om de buurt te verbeteren als de gemiddelde gemeentelijke inwoner. Ten opzichte van 2007 is het verschil met het gemeentelijk gemiddelde groter geworden. Voor de betrokkenheid van de gemeente bij de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt kan geen vergelijking met 2007 worden gemaakt.

6.2.3 Ontwikkeling G14 aandachtswijken ten opzichte van gemeenten

Figuur 6-6. Verschil tussen G14 gemeenten en G14 aandachtswijken en de ontwikkeling van het verschil

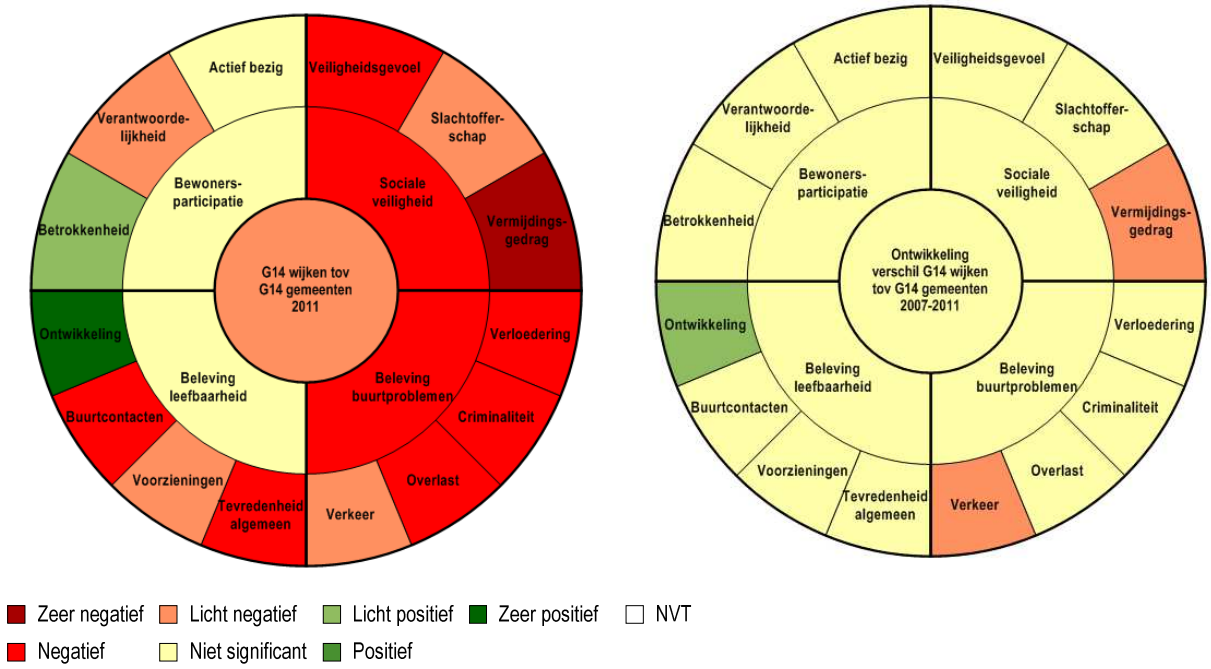

Naast de 40 aandachtswijken in zijn totaliteit en de onderverdeling naar aandachtswijken uit de G4 is er gekeken naar het verschil tussen de aandachtswijken in de G14 en de G14-gemeenten. Ook deze aandachtswijken tonen in 2011 een licht negatief verschil met het gemeentelijk gemiddelde.

De inwoners van de aandachtswijken beoordelen de **sociale veiligheid** negatiever dan dat de inwoners van de gemeenten dit doen. Meer bewoners van de aandachtswijken vertonen vermijdingsgedrag dan de gemiddelde gemeentelijke inwoner. Ten opzichte van 2007 is dit verschil groter geworden. Ook zijn inwoners van de aandachtswijken gemiddeld vaker slachtoffer van (poging tot) woninginbraak en voelen zij zich minder veilig in de eigen buurt dan de gemiddelde gemeentelijke inwoner.

Op het gebied van beleving van **buurtproblemen** is in 2011 te zien dat de scores van de aandachtswijken achterblijven bij het gemeentelijk gemiddelde. Alle deelthema's tonen een lagere score voor de aandachtswijken dan voor de gemeenten. In vergelijking met 2007 is te zien dat het verschil tussen de aandachtswijken en de gemeenten op het gebied van verkeer iets is toegenomen en dat voor de drie andere deelthema's geldt dat de verschillen niet significant zijn veranderd.

De G14-wijken laten eenzelfde score als het gemeentelijk gemiddelde zien op het gebied van beleving **leefbaarheid**. Dit hangt samen met het positieve oordeel over de ontwikkeling van de buurt. De inwoners van de aandachtswijken zijn daarentegen minder tevreden over de woonomgeving in het algemeen, de contacten met de buurt en in mindere mate over de voorzieningen.

De aandachtswijken in de G14 laten een niet significant verschil zien op het gebied van **bewonersparticipatie**. De betrokkenheid van de gemeente wordt in de aandachtswijken beter beoordeeld dan in de G14 als totaal. Het verantwoordelijkheidsgevoel voor de leefbaarheid in de buurt is daarentegen in de gemeenten wel hoger dan in de aandachtswijken. Ten opzichte van 2007 zijn geen verschillen zichtbaar en is het verschil tussen de gemeenten en de aandachtswijken gelijk gebleven.

Bijlage 1: Conclusie voorgaande bewonerspeilingen

In voorgaande bewonerspeilingen[1] is geconstateerd dat elke gemeente een eigen leefbaarheids-, veiligheids-, omnibus- of bewonersonderzoek houdt. Iedere gemeente hanteert daarbij echter een eigen set vragen, bijbehorende antwoordmogelijkheden en veldwerkmethodiek. Op basis hiervan zijn de volgende conclusies getrokken:

- Gezien de verschillen in veldwerkmethodes, netto-respons en vragenlijsten is het **vergelijken van de gemeenten onderling niet mogelijk.**
- Omdat elke gemeente een andere set vragen hanteert en geen enkele vraag in alle onderzoeken voorkomt, is er geen eenduidige set vragen die gebruikt kan worden voor het weergeven van de bewonersmening voor elke gemeente. **Op vraagniveau zijn er geen uniforme resultaten te presenteren over de afgelopen jaren.**
- Indien de veldwerkmethode, vragenlijst en responspercentages ongewijzigd blijven, zijn de ontwikkelingen **binnen een gemeente** wel goed vergelijkbaar.

Door de komst van de IVM (Integrale VeiligheidsMonitor, een samenwerkingsproject tussen het Ministerie van V&J (opgezet door het Ministerie van BZK), gemeenten, politiekorpsen en het CBS) gelden bovenstaande conclusies niet meer voor alle gemeenten. De IVM hanteert een standaardset vragen. Per gemeente kunnen die aangevuld worden. In de standaardset zitten genoeg vragen om de subjectieve indicatoren in het kader van de aandachtswijkenaanpak te bepalen. Daarmee kunnen gemeenten onderling vergeleken worden. ABF Research heeft na het onderzoek van 2009 de aanbeveling gedaan om een aantal vragen uit de bewonerspeilingen van de gemeenten toe te voegen aan de IVM om zo tot betere indicatoren te kunnen komen.

In dit rapport is voor een groot aantal gemeenten gebruikt gemaakt van gegevens uit de IVM. Deze gemeenten hebben in eerdere jaren een eigen leefbaarheids- en veiligheidsonderzoek gehouden met andere vragen en antwoordmogelijkheden en vaak ook een andere veldwerkmethodiek. Voor deze gemeenten is dus geen exacte vergelijking tussen jaren te maken. De positie van de wijk ten opzichte van de gemeente is wel goed zichtbaar.

Uit onderzoek dat ABF Research heeft uitgevoerd in het kader van de GSB III-eindmonitor is gebleken dat vragen uit de IVM met betrekking tot buurtproblemen (verloedering) en leefbaarheid (sociale kwaliteit) geen grote trendbreuken laten zien met data uit eigen leefbaarheids- en veiligheidsonderzoeken van gemeenten. Deze thema's zijn vergelijkbaar mits dezelfde vragen als in de voorgaande jaren worden gebruikt. Slachtofferschapindicatoren daarentegen zijn niet vergelijkbaar, met name doordat de vraag waar het delict zich heeft afgespeeld op een andere wijze is gesteld. Voor deze rapportage wordt alleen gebruik gemaakt van de indicator (woning)inbraak. Voor dit type delict geldt dat er vanuit kan worden gegaan dat het altijd plaatsvindt in de eigen buurt. Bovenstaand probleem geldt hier dus niet.

Door de IVM kan onderstaande conclusie worden toegevoegd aan de conclusies uit de inleiding van deze paragraaf:

- Doordat steeds meer gemeenten met de IVM meedoen en de vragenlijsten van de andere gemeenten steeds meer op het IVM worden afgestemd is het nu mogelijk om op **geaggregeerd niveau** (dus groepen gemeenten) wel onderling vergelijkingen te maken.

De meeste gemeenten hebben in het najaar van 2011 deelgenomen aan de IVM. Voor Alkmaar, Amersfoort, Deventer, Heerlen en Utrecht is gebruik gemaakt van het door de gemeenten zelf uitgevoerde bewonersonderzoek.

[1] Bewonerspeilingen aandachtswijken- *Onderzoeksverantwoording, ABF Research 2009*

Bijlage 2: Berekening indicatoren bewonersonderzoeken

Per deelthema is per aandachtswijk, per gemeente en per jaar een indicator of score berekend om tot de figuren in hoofdstuk 5 en 6 te komen. Om tot geaggregeerde cijfers voor de groepen van aandachtswijken en gemeenten te komen zijn de scores van de indicatoren bij elkaar opgeteld en gedeeld door het aantal aandachtswijken respectievelijk aantal gemeenten dat binnen de groep valt. Er wordt geen rekening gehouden met het aantal inwoners en de bevolkingssamenstelling in de aandachtswijken en gemeenten.

De indicatoren voor de deelthema's worden in dit rapport per groep gemeenten en groep aandachtswijken gepresenteerd voor zowel het startjaar van de wijkenaanpak als voor het meest recente jaar waarvoor data beschikbaar zijn.

De indicatoren zijn berekend aan de hand van dezelfde vragen als in de voorgaande bewonerspeilingen.. De volgende procedure is gehanteerd om de indicatoren samen te stellen:

1) Voor elke gemeente worden de beschikbare vragen per deelthema geordend.
2) Alle gemeenten hebben frequentieverdelingen opgestuurd - zowel gewogen als ongewogen -van alle relevante vragen.
3) Alle vragen zijn meerkeuzevragen met 2 tot 10 keuzemogelijkheden. In eerste instantie zijn alle vragen vertaald naar een getal tussen 1 en 10. Een 4-puntsschaal wordt bijv. 1 – 4 – 7 - 10. Een 5-puntsschaal wordt 1 - 3,25 - 5,5 - 7,75 - 10.
4) Alle vragen worden zodanig gecodeerd dat 1 'zeer negatief' betekent en 10 'zeer positief'.
5) Omdat alle vragen attitudevragen zijn (mening van de bewoners) zijn de antwoorden: 'weet niet/ geen mening' vertaald naar een 5,5.
6) De echte 'missing values' (dus niets ingevuld op een vraag) zijn weggelaten. De overige antwoorden (altijd meerkeuzevragen) worden herwogen naar 100%.
7) Omdat een 10-puntsschaal al snel geassocieerd wordt met een rapportcijfer, zijn de cijfers vervolgens omgezet naar een 7-puntsschaal.
8) Elke vraag heeft hetzelfde gewicht gekregen bij de samenstelling van de indicator. Heeft een gemeente over een subthema zes vragen gesteld, dan is de indicator voor dat subthema het gemiddelde van de cijfers van de zes afzonderlijke vragen.
9) De indicatoren worden apart berekend voor de aandachtswijken en de gemeente.

Bijlage 3: Thema-indeling bewonersonderzoeken

Ten opzichte van de voorgaande bewonerspeilingen is de thema-indeling voor hoofdstuk 5 en 5 aangepast. Het deelthema ‘bewonersparticipatie en ontwikkeling’ is gesplitst. De ontwikkeling van de buurt is toegevoegd aan het hoofdthema ‘beleving leefbaarheid’. De bewonersparticipatie is toegevoegd als nieuw hoofdthema. De indeling van hoofdthema’s in deelthema’s is als volgt:

Sociale veiligheid

- Veiligheidsgevoel
- Slachtofferschap (inbraak)
- Vermijdingsgedrag

Beleving buurtproblemen

- Verloedering
- Criminaliteit
- Overlast
- Verkeer

Beleving leefbaarheid

- Tevredenheid algemeen
- Voorzieningen
- Buurtcontacten
- Ontwikkeling van de buurt

Bewonersparticipatie

- Betrokkenheid van de gemeente
- Verantwoordelijkheidsgevoel
- Actief bezig met buurtverbetering

Bijlage 4: Geselecteerde vragen bewonersonderzoeken

In deze bijlage zijn per thema en deelthema de hoofdvragen opgenomen die gebruikt zijn voor de berekening van de indicatoren die staan beschreven in hoofdstuk 5 en 6.

Hoofdthema's	Subthema's	Losse vragen
Sociale veiligheid	Veiligheidsgevoel	Voelt u zich weleens onveilig?
		Voelt u zich vaak, soms of zelden onveilig?
	Slachtofferschap	Is er in de afgelopen 5 jaar wel eens een poging tot inbraak in uw woning gedaan ZONDER dat er iets is gestolen?
		Is er in de afgelopen 5 jaar wel eens iets gestolen uit uw woning?
	Vermijdingsgedrag	s Avonds of 's nachts niet open doet omdat u het niet veilig vindt?
		In uw eigen buurt omloopt of omrijdt om onveilige plekken te vermijden
		Uw kind(eren) niet toestaat ergens naartoe te gaan bij u in de buurt omdat u het niet veilig vindt?
		Zich onveilig voelt als u 's avonds bij u in de buurt over straat loopt?
		Zich niet op uw gemak voelt als u 's avonds alleen thuis bent?
Beleving buurtproblemen	Verloedering	Kunt u voor elk voorval/misdrijf aangeven of dit naar uw idee vaak, soms of (bijna) nooit voorkomt in uw buurt?
		Beschadiging of vernieling aan auto's en diefstal vanaf auto's bijv. wieldoppen
		Vernieling van telefooncellen, bus, -of tramhokjes
		Bekladding van muren en/of gebouwen
		Rommel op straat
		Hondenpoep
		In de buurt zijn wegen, paden en pleintjes goed onderhouden
		In de buurt zijn perken, plantsoenen en parken goed onderhouden
	Criminaliteit	Kunt u voor elk voorval/misdrijf aangeven of dit naar uw idee vaak, soms of (bijna) nooit voorkomt in uw buurt?
		Inbraak in woningen
		Fietsendiefstal
		Diefstal UIT auto's
		Straatroof
		Bedreiging
		Gewelddelicten
		Jeugdcriminaliteit
	Overlast	Kunt u voor elk voorval/misdrijf aangeven of dit naar uw idee vaak, soms of (bijna) nooit voorkomt in uw buurt?
		Overlast van groepen jongeren
		Overlast door omwonenden
		Mensen die op straat worden lastig gevallen

		Drugsoverlast
		Overlast van zwervers/daklozen
	Verkeer	Kunt u voor elk voorval/misdrijf aangeven of dit naar uw idee vaak, soms of (bijna) nooit voorkomt in uw buurt?
		Parkeeroverlast
		Te hard rijden
		Agressief verkeersgedrag
Beleving leefbaarheid	Tevredenheid	Rapportcijfer voor uw woonomgeving
		Rapportcijfer voor de leefbaarheid in uw buurt
		Rapportcijfer voor de veiligheid in uw buurt
		Als het maar enigszins mogelijk is ga ik uit deze buurt verhuizen
		Het is vervelend om in deze buurt te wonen
		Als je in deze buurt woont heb je het goed getroffen
		Hoe zeer bent u gehecht aan uw buurt
	Voorzieningen	In de buurt is het buiten goed verlicht
		Tevredenheid over de groenvoorzieningen
		Tevredenheid over de winkels voor de dagelijkse boodschappen
		Tevredenheid over het openbaar vervoer
	Buurtcontacten	Ik voel me thuis bij de mensen die in deze buurt wonen
		De mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks
		De mensen gaan in deze buurt op een prettige manier met elkaar om
		Ik woon in een gezellige buurt waar veel saamhorigheid is
		Ik heb veel contacten met andere buurtbewoners
		De mensen in deze buurt blijven hier graag wonen
		Ik ben tevreden over de bevolkingssamenstelling in deze buurt
	Ontwikkeling van de buurt	Denkt u dat de buurt de komende jaren vooruit of achter zal gaan?
		Vindt u dat de buurt waarin u woont het afgelopen jaar vooruit of achteruit is gegaan?
Bewonersparticipatie	Betrokkenheid van de gemeente	De gemeente heeft aandacht voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt
		De gemeente informeert de buurt over de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt
		De gemeente betrekt de buurt bij de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt
	Verantwoordelijkheidsgevoel bewoners	Voelt u zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in uw buurt
	Actief bezig met buurtverbetering	Bent u het afgelopen jaar actief geweest om uw buurt te verbeteren

Bijlage 5: Interpretatie profieltaarten bewonersonderzoeken

Ontwikkeling ten opzichte van 2007

Om de ***ontwikkelingen*** beter in kaart te kunnen brengen zijn er in paragraaf 1 van hoofdstuk 6 profieltaarten toegevoegd die de ontwikkeling van de gemeenten/wijken sinds de start van de wijkenaanpak laten zien. Ook hier wordt het gemiddelde van de deelthema's berekend om zo de totale score van het thema te berekenen. Met deze score wordt weergegeven of de gemeenten/wijken een positieve of negatieve ontwikkeling hebben doorgemaakt. De procentuele groeicijfers die niet significant zijn lopen uiteen van 0,2% tot zelfs 7%. Om te voorkomen dat bijna alle deelthema's in de categorie 'neutraal' vallen is ervoor gekozen om alle niet significante afwijkingen (bij 95% betrouwbaarheid) te groeperen in klasse 4. De groeicijfers die wel een significant verschil laten zien in 2011 in vergelijking met 2007 zijn als volgt gegroepeerd:

Klasse 1	Zeer negatieve ontwikkeling	Een daling van 10% of meer van de score
Klasse 2	Negatieve ontwikkeling	Een daling van 5 tot 10% van de score
Klasse 3	Licht negatieve ontwikkeling	Een daling tot 5% van de score
Klasse 4	Geen significant verschil	Geen significant verschil bij 95% betrouwbaarheid
Klasse 5	Licht positieve ontwikkeling	Een stijging tot 5% van de score
Klasse 6	Positieve ontwikkeling	Een stijging van 5 tot 10% van de score
Klasse 7	Zeer positieve ontwikkeling	Een stijging van 10% of meer van de score
NVT	Niet van toepassing	Geen vergelijking mogelijk

Verschil tussen aandachtswijken en gemeenten

Naast de ontwikkeling van de aandachtswijken/gemeenten sinds de start van de Wijkaanpak zijn er in paragraaf 2 van hoofdstuk 6 ook profieltaarten opgenomen die het **verschil** tussen de gemiddelde scores van de aandachtswijken weergeven ten opzichte van het gemeentelijke gemiddelde. Deze profieltaart geeft in één oogopslag weer welke thema's en deelthema's achter blijven bij het gemeentelijk gemiddelde en welke thema's wel een goede score laten zien. Om te voorkomen dat bijna alle deelthema's in de categorie 'neutraal' vallen is ervoor gekozen om alle niet significante afwijkingen (bij 95% betrouwbaarheid) te groeperen in klasse 4. De cijfers die wel een significant verschil laten zien zijn als volgt gegroepeerd:

Klasse 1	Zeer negatief verschil	Wijkscore is 0.6 punt of meer lager dan gemeente score
Klasse 2	Negatief verschil	Wijkscore is 0.4 tot 0.6 punt lager dan gemeente score
Klasse 3	Licht negatief verschil	Wijkscore is tot 0.4 punt lager dan gemeente score
Klasse 4	Geen significant verschil	Geen significant verschil bij 95% betrouwbaarheid
Klasse 5	Licht positief verschil	Wijkscore is tot 0.4 punt hoger dan gemeente score
Klasse 6	Positief verschil	Wijkscore is 0.4 tot 0.6 punt hoger dan gemeente score
Klasse 7	Zeer positief verschil	Wijkscore is 0.6 punt of meer hoger dan gemeente score
NVT	Niet van toepassing	Geen vergelijking mogelijk

Ontwikkeling van het verschil tussen aandachtswijken en gemeenten

Een deelthema dat in 2011 een grote afwijking met het gemeentelijk gemiddelde laat zien kan zich sinds 2007 wel positief ontwikkeld hebben. Hierdoor kan het verschil met het gemeentelijk gemiddelde groot zijn maar wel in omvang afgenomen. Om dit in kaart te brengen is naast de profieltaarten met het verschil tussen de scores uit de aandachtswijken en het gemeentelijk gemiddelde nog een profieltaart opgenomen die de **ontwikkeling van het verschil** weergeeft. De meeste ontwikkelingen zijn niet significant dus vallen automatisch in de middelste (neutrale) categorie. Omdat de verschillen erg klein zijn is gekozen om in plaats van een 7-puntsschaal gebruik te maken van een 3-puntsschaal waarbij alle niet significante ontwikkelingen in de tweede klasse vallen. Dit heeft tot de volgende schaalverdeling geleid:

Klasse 1	Negatieve ontwikkeling	Het verschil tussen de aandachtswijken en gemeenten is toegenomen
Klasse 2	Geen significant verschil	Geen significant verschil bij 95% betrouwbaarheid
Klasse 3	Positieve ontwikkeling	Het verschil tussen de aandachtswijken en gemeenten is afgenomen
NVT	Niet van toepassing	Geen vergelijking mogelijk

Significanties

Het kan voorkomen dat alle aandachtswijken samen een sterk negatieve ontwikkeling laten zien in de profieltaarten terwijl de aandachtswijken uit de G4 en G14 dit niet tonen. Wanneer binnen de aandachtswijken van de G4 een sterke daling van de score is gemeten maar deze niet significant is, wordt in de profieltaart een neutrale score weergegeven. Alle aandachtswijken samen kunnen echter wel een significante ontwikkeling tonen; de aandachtswijken uit de G4 zijn hierin meegenomen en bepalen dus mede de ontwikkeling van de 40 aandachtswijken samen.

Bijlage 6: Steekproefaantallen bewonersonderzoeken

De bij deze aantallen behorende onderzoeken zijn gebruikt in hoofdstuk 5 en 6.

	Start jaar	Meest recent		Start jaar	Meest recent
Alkmaar	2.330	1.995	Groningen	3.401	3625
Alkmaar - Overdie	204	188	Groningen- Korrewegwijk	242	259
Amersfoort	3.424	3.143	Groningen- De Hoogte	216	263
Amersfoort- Kruiskamp	145	159	Heerlen	3.063	4.139
Amsterdam	9.727	2.880	Heerlen- MSP*	118	170
Amsterdam- Bos en Lommer	275	251	Leeuwarden	1.470	2.257
Amsterdam- Noord	1.630	882	Leeuwarden- Heechterp-Schieringen	175	164
Amsterdam- Nieuw-West	727	676			
Amsterdam- Oost	234	272	Maastricht	11.046	9.808
Amsterdam- Bijlmer	124	164	Maastricht- Noordoost	1.347	897
Arnhem	5.708	4.549	Nijmegen	10.208	4.070
Arnhem- Klarendal	232	341	Nijmegen- Hatert	1.132	365
Arnhem- Presikhaaf	266	293	Rotterdam	769	15.480
Arnhem- Arnhemse Broek	372	335	Rotterdam- Oude Westen	152	1.449
Arnhem- Malburgen	464	483	Rotterdam- Oude Noorden	156	941
Den Haag	8.249	7.574	Rotterdam- Bergpolder	1259	241
Den Haag- Transvaal	114	683	Rotterdam- Overschie	175	230
Den Haag- Schilderswijk	344	999	Rotterdam- Oud-Zuid	305	1.735
Den Haag- Stationsbuurt	456	494	Rotterdam- Vreewijk	1.622	298
Den Haag- Zuid-West	1.315	1.448	Rotterdam- Tuinsteden	167	580
Deventer	1.124	1.849	Schiedam	9.621	1.930
Deventer- Rivierenwijk	129	42	Schiedam- Nieuwland	803	230
Dordrecht	2.604	2.088	Utrecht	228	6.834
Dordrecht- Wielwijk-Crabbehof	499	187	Utrecht- Kanaleneiland	1.032	409
Eindhoven	5.096	5.096	Utrecht- Ondiep	311	179
Eindhoven- Woensel-West	110	110	Utrecht- Overvecht	3.240	928
Eindhoven- Doornakkers	110	110	Utrecht- Zuilen-Oost	171	203
Eindhoven- Bennekel	230	230	Zaanstad	10.208	4.655
Enschede	2.462	6.160	Zaanstad- Poelenburg	1.132	208
Enschede- Velve- Lindenhof	184	175			

* Meezenbroek, Schaesbergerveld en Palemig

Bijlage 7: Steekproefaantallen module Sociaal Fysiek

	Respons			Respons
Alkmaar	80		Groningen	331
Aandachtswijken	13		Aandachtswijken	50
Amersfoort	125		Heerlen	108
Aandachtswijken	13		Aandachtswijken	19
Amsterdam	1.109		Leeuwarden	98
Aandachtswijken	608		Aandachtswijken	12
Arnhem	194		Maastricht	161
Aandachtswijken	99		Aandachtswijken	36
Den Haag	827		Nijmegen	205
Aandachtswijken	336		Aandachtswijken	23
Deventer	97		Rotterdam	824
Aandachtswijken	11		Aandachtswijken	482
Dordrecht	127		Schiedam	74
Aandachtswijken	34		Aandachtswijken	29
Eindhoven	250		Utrecht	408
Aandachtswijken	53		Aandachtswijken	168
Enschede	161		Zaanstad	186
Aandachtswijken	8		Aandachtswijken	24

Bijlage 8: Beschikbare jaren bewonersonderzoeken

De bij deze jaartallen behorende gemeentelijke onderzoeken zijn gebruikt in hoofdstuk 5 en 6.

	Start jaar	Meest recent
Alkmaar	2006	2011
Alkmaar - Overdie		
Amersfoort	2007	2011
Amersfoort- Kruiskamp		
Amsterdam	2007	2011
Amsterdam- Bos en Lommer		
Amsterdam- Noord		
Amsterdam- Nieuw-West		
Amsterdam- Oost		
Amsterdam- Bijlmer		
Arnhem	2007	2011
Arnhem- Klarendal		
Arnhem- Presikhaaf		
Arnhem- Arnhemse Broek		
Arnhem- Malburgen		
Den Haag	2007	2011
Den Haag- Transvaal		
Den Haag- Schilderswijk		
Den Haag- Stationsbuurt		
Den Haag- Zuid-West		
Deventer	2007	2011
Deventer- Rivierenwijk		
Dordrecht	2007	2011
Dordrecht- Wielwijk-Crabbehof		
Eindhoven	2007	2007
Eindhoven- Woensel-West		
Eindhoven- Doornakkers		
Eindhoven- Bennekel		
Enschede	2007	2011
Enschede- Velve- Lindenhof		
Groningen	2006	2010
Groningen- Korrewegwijk		
Groningen- De Hoogte		
Heerlen	2007	2011
Heerlen- MSP*		
Leeuwarden	2006	2011
Leeuwarden- Heechterp-Schieringen		
Maastricht	2006	2010
Maastricht- Noordoost		
Nijmegen	2007	2011
Nijmegen- Hatert		
Rotterdam	2007	2011
Rotterdam- Oude Westen		
Rotterdam- Oude Noorden		
Rotterdam- Bergpolder		
Rotterdam- Overschie		
Rotterdam- Oud-Zuid		
Rotterdam- Vreewijk		
Rotterdam- Tuinsteden		
Schiedam	2007	2011
Schiedam- Nieuwland		
Utrecht	2007	2011
Utrecht- Kanaleneiland		
Utrecht- Ondiep		
Utrecht- Overvecht		
Utrecht- Zuilen-Oost		
Zaanstad	2007	2011
Zaanstad- Poelenburg		

* Meezenbroek, Schaesbergerveld en Palemig

Bijlage 9: Module Sociaal Fysiek WoON

De start van het grootstedenbeleid in 1995 markeert de groeiende beleidsaandacht voor 'leefbaarheid' . Bij de beleidsontwikkeling werd een expliciete relatie verondersteld tussen het treffen van fysieke maatregelen en sociale verandering in de steden en aandachtswijken. Dit heeft doorwerking in de behoefte aan beleidsinformatie voor de beleidsvoorbereiding, -bijstelling en -verantwoording. De module Sociaal Fysiek van het WoonOnderzoek Nederland (WoON) is ontwikkeld om de kwaliteit van de woonomgeving beter in beeld te brengen en het sociale en het fysieke aan elkaar te koppelen. De module is in 2006 en 2009 uitgevoerd. Hierdoor worden ontwikkelingen zichtbaar. De informatie wordt onder meer gebruikt om ontwikkelingen op het terrein van de stedelijke vernieuwing in beeld te brengen.

De module Sociaal-Fysiek kenmerkt zich door het inventariseren van kwaliteit van de woonomgeving op twee manieren:

- Door middel van een enquête wordt de beleving van de bewoners in kaart gebracht
- Door middel van een omgevingsopname door een inspecteur wordt de kwaliteit van de omgeving op een gestandaardiseerde (objectieve) manier gemeten.

Ten behoeve van de module Sociaal Fysiek is een vragenlijst geconstrueerd waarmee de leefbaarheidssituatie op een groot aantal punten getoetst wordt. De vragenlijst bevat onder andere vragen over de sociale samenstelling van de buurt, de sociale contacten in de buurt, de voorzieningen, het groen, onderhoud, hinder en overlast, bereikbaarheid, sociale veiligheid en ontwikkeling van de buurt. De vragenlijst vormt de 'keerzijde' van de woonomgevingsopname. De enquête en de woonomgevingsopname is bij dezelfde respondenten uitgevoerd. Hierdoor is het mogelijk het sociale en het fysieke aan elkaar te koppelen. Voor dit onderzoek is alleen gebruik gemaakt van de gegevens van de enquête.

De opname van de woonomgeving wordt door getrainde opnemers uitgevoerd. Zij zorgen voor de objectieve opname die naast het subjectieve beeld van de bewoner wordt gelegd. De onderwerpen die aan de orde komen variëren van het bouwkundige uiterlijk van de woning en de gebouwen in de omgeving, de inrichting en stedenbouwkundige opzet van de directe woonomgeving, de aanwezige voorzieningen, de staat van onderhoud van de woning en de woonomgeving, het kwaliteitsniveau en de overzichtelijkheid, aanwezige sporen van verloedering en vernieling, enzovoort.

Steekproef en respons

Voor de module Sociaal Fysiek 2009 zijn in de periode februari tot en met juni 2009 10.427 mensen geïnterviewd. Er zijn drie methoden van ondervraging gebruikt: telefonisch (CATI), met gebruik van een internetvragenlijst (CAWI) en face_to_face ondervraging door een enquêteur (CAPI). De meeste interviews zijn telefonisch (55%) en via internet (41%) afgenomen.

Steekproef

De respondenten voor de module Sociaal Fysiek zijn afkomstig uit de basismodule Woningmarkt. 31.515 Personen waren bereid om deel te nemen aan een vervolgonderzoek.

Uit deze respondenten is vervolgens opnieuw een steekproef getrokken, waarvoor de respondenten zijn geselecteerd aan de hand van strata die betrekking hebben op de woonomgeving, herkomst, leeftijd en

inkomen. Deze steekproef omvat in totaal 14.605 personen. Van deze personen namen uiteindelijk 10.634 personen deel aan de module Sociaal Fysiek. Hiervan hebben er uiteindelijk 10.427 een geldige vragenlijst voor Sociaal Fysiek ingevuld. Later heeft het CBS in overleg met het voormalige Ministerie van VROM ervoor gekozen om respondenten binnen de G31 zonder woningopname deel niet mee te tellen waardoor 9.060 respondenten overbleven. Ca. 6.000 respondenten wonen in de G31 en ca. 3.000 in overig Nederland.

Non-respons

De respons onder mannen en vrouwen is nagenoeg gelijk. Wel is er verschil in de respons naar leeftijdscategorie. Personen in de leeftijd van 45 tot 65 jaar responderen bovengemiddeld, jongeren en ouderen vanaf 75 jaar responderen juist ondergemiddeld. De respons op de module Sociaal Fysiek lijkt ook samen te hangen met de urbanisatiegraad van de woongemeente. Personen in een zeer sterk stedelijke woonomgeving responderen duidelijk minder dan personen uit een weinig of niet_stedelijke omgeving. De respons onder niet-westerse allochtonen (62%) blijft duidelijk achter bij de respons onder autochtonen en westerse allochtonen. De respons onder deze laatste twee groepen is overigens nagenoeg gelijk (respectievelijk 77 en 76%). Ook is de respons onder personen uit de laagste twee inkomenskwintielen significant lager dan onder personen met een hoger besteedbaar huishoudinkomen.

Weging

Omdat de respons niet geheel representatief was, heeft het CBS het bestand gewogen op persoon- en huishoudenniveau. De wijze van weging staat beschreven in de notitie Weging Sociaal Fysiek 2009 van het CBS (Vondenhoff e.a., z.j.). De analyses in dit rapport zijn met het gewogen bestand uitgevoerd.

Vragenlijst

Module Woningmarkt

De vragenlijst van de module Woningmarkt bestaat uit 40 onderwerpen. De vragen hebben betrekking op de huidige woonsituatie (kenmerken, kosten, onderhoud, tevredenheid, wensen ten aanzien van de woning) en de woonomgeving (voorzieningen in de wijk, tevredenheid, wensen ten aanzien van de woonomgeving). Gemiddeld duurt een interview 36 minuten. De interviews worden achteraf verrijkt met gegevens uit registerbestanden, zoals de WOZ-waarde, het energieverbruik en het huishoudinkomen.

Module Sociaal Fysiek

De vragenlijst van de module Sociaal Fysiek bestaat uit verschillende onderdelen met vragen. De onderwerpen die aan de orde komen zijn onder meer de sociale samenstelling van de buurt, de sociale contacten in de buurt, de voorzieningen, het groen, het onderhoud, hinder en overlast, bereikbaarheid, sociale veiligheid, groen in de buurt en de wijdere leefomgeving, het imago en de ontwikkeling van de buurt.

Verschillen in vragenlijst Sociaal Fysiek 2006 en 2009

Het is bij monitoringonderzoek essentieel om bij iedere meting exact dezelfde vragen te stellen. Helaas zijn de vragen die in 2006 zijn gesteld niet op dezelfde wijze herhaald in 2009. Bij bijna alle vragen is in 2009 de vraagstelling veranderd en/of zijn de antwoordcategorieën gewijzigd. Bij enkele vragen is het door het wijzigen van de vraag in het geheel geen vergelijking met 2006 meer mogelijk. Bij de interpretatie van mogelijke verschillen tussen de jaren moet in aanmerking worden genomen dat deze verschillen ook beïnvloed kunnen zijn door de verschillen in de vragenlijsten.

Voor vragenlijst en onderzoeksdocumentatie wordt verwezen naar: http://www.datawonen.nl/disco.

Bijlage 10: Geselecteerde vragen Sociaal Fysiek WoON

In deze bijlage staan per kenmerk de vragen opgenomen die gebruikt zijn in hoofdstuk 4.

Sociale cohesie:

1) Hoe vaak maakte u in de afgelopen 12 maanden een praatje met iemand uit de buurt?

2) Als u wat langer weg bent van huis, is er dan iemand in uw buurt die een oogje in het zeil houdt, bijvoorbeeld door op te letten dat er niet ingebroken wordt, door voor uw huisdieren te zorgen of door de planten water te geven? Is dat bij u .. (antwoordmogelijkheden frequentie)

3) Als er iets belangrijks gebeurt in de buurt of met een buurtgenoot, is er dan iemand uit uw buurt die u hiervan op de hoogte brengt? Hoe Is dat bij u .. (antwoordmogelijkheden frequentie)

4) In welke mate voelt u zich betrokken bij de mensen die in uw directe buurt wonen,

5) Als er een droevig moment of een droevige gebeurtenis is in uw leven, is er dan iemand uit de buurt die voor u een steun en toeverlaat is? Is dat bij u .. (antwoordmogelijkheden frequentie)

6) Zijn er in deze buurt wel eens buurtfeesten of buurtbarbecues of andere activiteiten waarvoor de hele buurt uitgenodigd is?

7) Hoe vaak gaat u naar deze feesten, barbecues en/of activiteiten? Is dat .. (antwoordmogelijkheden frequentie)

8) Heeft u in de afgelopen 12 maanden samengewerkt met andere buurtbewoners om iets te organiseren voor de buurt, bijvoorbeeld om een buurtfeest of –activiteit te organiseren of om een buurtkrant te maken?

Actieve betrokkenheid:

1) Heeft u inspraakavonden of bewonersbijeenkomsten bijgewoond?

2) Heeft u vrijwilligerswerk in de buurt gedaan?

3) Heeft u geprobeerd iets te verbeteren in de buurt?

4) Heeft u met andere buurtbewoners een actie georganiseerd?

Sociale ontwikkeling van de buurt

Ik noem nu een aantal punten waarop buurten kunnen veranderen. Kunt u telkens aangeven op een schaal van 1 tot en met 5, in welke mate uw buurt hierop in het afgelopen jaar/ de afgelopen jaren veranderd is?

1) En wanneer de 1 betekent dat er veel minder contacten tussen buurtbewoners zijn en de 5 dat er veel meer contacten tussen buurtbewoners zijn?

2) En wanneer de 1 betekent dat er veel minder contacten zijn tussen mensen met een Nederlandse en mensen met een allochtone achtergrond en de 5 dat er veel meer contacten zijn tussen mensen met een Nederlandse en mensen met een allochtone achtergrond?

3) En wanneer de 1 betekent dat er veel minder contacten zijn tussen mensen die wel en mensen die geen Nederlands spreken en de 5 dat er veel meer contacten zijn tussen mensen die wel en mensen die geen Nederlands spreken?

4) En wanneer de 1 betekent dat er veel minder contacten zijn tussen mensen met een verschillend geloof en de 5 dat er veel meer contacten zijn tussen mensen met een verschillend geloof?